

SPORT ALS DOEL, MIDDEL EN RESULTAAT

Evaluatie Breedtesportimpuls Vught 2005-2008

Paulina Molhoek
308306
2009

Begeleidend docent: prof. dr. J.F.A. Braster
Erasmus Universiteit Rotterdamse
Faculteit Sociale Wetenschappen
Masterthesis Sociologie
Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Samenvatting

Sport neemt in het overheidsbeleid een belangrijke rol in. Het ministerie van VWS wil dat in 2012 het percentage inactieve volwassen Nederlanders maximaal 5% is. Om actief in te kunnen zetten op sportbeleid zijn subsidieregelingen door de overheid ingesteld om sportdeelname te vergroten. De gemeente Vught heeft de doelstelling van het kabinet opgepakt en in het voorjaar van 2004 is door de gemeente Schijndel en de gemeente Vught bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een subsidieaanvraag ingediend voor de regeling Breedtesportimpuls. Sporten heeft niet alleen direct effect op de gezondheid van een individu, maar heeft daarbij ook effect op de directe omgeving. Sport wordt vaak beoefend bij sportclubs in de directe omgeving van het individu. De vraagstelling die binnen deze evaluatie centraal staat, luidt:

Wat is de kwaliteit van het gevoerde sportbeleid in de gemeente Vught ten aanzien van de Breedtesportimpuls?

Het doel van de Breedtesportimpuls is het versterken van bestaande structuren en organisaties. De uitvoering heeft plaatsgevonden binnen die bestaande structuren, zodat de continuïteit van de projecten gewaarborgd blijft. Daarbij wordt in de BSI ingezet op doelgroepen waar nog winst te behalen valt: kinderen, jongeren, ouderen en het versterken van verenigingen. Sportbeoefening kan een belangrijke bijdrage leveren aan sociaal menselijke waarden zoals, leefbaarheid, integratie, voorkomen van overlast en gezondheid. Sport wordt dan als middel ingezet, maar sport is ook een doel op zich: het is leuk om te doen.

In Vught is sprake van een breed verenigingsleven, waaraan veel inwoners deelnemen. Conform de subsidieaanvraag bij het ministerie van VWS zijn in het kader van de Breedtesportimpuls vier projecten uitgewerkt:

1. verenigingsondersteuning;
2. de Sportieve Brede School, voor kinderen in de basisschoolleeftijd;
3. sport in de wijk, voor jongeren van 12-20 jaar;
4. sportstimulering voor mensen met een beperking.

Wanneer de gemeente in het sportbeleid inzet op specifieke doelgroepen, zullen deze doelgroepen eerder in contact kunnen komen met sport. Door middel van de inzet van de Breedtesportimpuls is binnen de gemeente Vught meer aandacht besteed aan de doelgroepen kinderen, jongeren en mensen met een beperking te binden aan sportverenigingen en te laten deelnemen aan sportieve activiteiten.

De initiatieven in de verenigingsondersteuning hebben bij de verenigingen die hebben deelgenomen, ertoe bijgedragen dat vrijwilligers binnen verenigingen zich hebben kunnen professionaliseren. Echter moet wel opgemerkt worden dat de deelname aan de cursussen niet een overweldigend aantal was. Dit kan er op duiden dat er of te weinig publiciteit is gemaakt over het cursusaanbod, dat de verenigingen al voldoende geprofessionaliseerd zijn of voldoende ondersteuning via de lokale sportbonden ontvangen. De deelname aan de verschillende deelprojecten draagt ertoe bij dat de huidige structuren in de verenigingen en in de Vughtse structuren versterkt zijn. Verenigingen zijn qua ledenaantallen, aantal vrijwilligers en doelgroepen over het algemeen constant gebleven.

Meer sportieve activiteiten leiden tot minder overgewicht. Echter is dit deels gebaseerd op een logische redenering, want er is geen onderzoek gedaan naar het (over)gewicht van kinderen in Vught voor de start en na afloop van het project. Desondanks biedt de combinatie van een meer professionele gymles tijdens schooltijd en het naschoolse aanbod meer mogelijkheden. De kinderen die niet deelnemen aan het beweegaanbod na schooltijd, krijgen

tijdens schooltijd meer en een beter sport- en beweegaanbod aangeboden waartoe zij min of meer verplicht worden.

De jongeren zijn meer gestimuleerd geraakt om te gaan sporten door deelname aan de WhoZnext teams. Jongeren motiveren jongeren, waardoor de kans groter wordt dat er een olievlekprincipe ontstaat. De mogelijkheid dat jongeren sportprojecten opstarten die zij leuk vinden, draagt ertoe bij dat de jongeren meer bewegen, maar daarbij ook meerdere vaardigheden ontwikkelen die zij later als ze ouder worden kunnen gebruiken.

Het aanbieden van faciliteiten biedt mogelijkheden om meer mensen met een beperking te laten deelnemen aan sport. Hiervoor moeten wel randvoorwaarden in orde zijn, zoals duidelijke communicatie over de mogelijkheden tussen zowel de aanbod- als vraagzijde. Het realiseren van een digitale databank dat het vrijetijdsaanbod in beeld brengt, is nog niet gerealiseerd. Het Sportement is een succes gebleken omdat op een leuke manier de vraag- en aanbodzijde in beeld is gebracht. Mensen met een beperking die moeilijker de stap zetten om te gaan sporten, kunnen mede door deze evenementen geprikkeld worden om zich bij een vereniging aan te sluiten. Vanuit de BSI is alleen ingezet op de doelgroep die zelfstandig woont. Alle doelgroepen hebben behoefte om mee te willen draaien in de maatschappij. Mijn inziens is dit een aandachtspunt voor de gemeente Vught. Een overweging hierbij is dat er eventuele hogere kosten aan verbonden zijn voor bijvoorbeeld de sportverenigingen die aanpassingen moeten doen.

De doelgroepen die gaan sporten zullen naast het feit dat zij gezonder leven ook neveneffecten ondervinden. Zo kan sport een bindend middel zijn en het sociale netwerk van een individu vergroten. Sport is belangrijk voor mensen met een beperking. Zij kunnen hierdoor hun sociale netwerk vergroten. Sport biedt niet alleen voor speciale doelgroepen mogelijkheden tot integratie, maar voor eenieder om zich te binden aan een vereniging of leden binnen deze vereniging. Hierdoor kan de kwaliteit van iemand zijn leven verbeterd worden.

De fitnessbranche is de laatste jaren sterk in ontwikkeling en sinds de tweede helft van de jaren negentig is het aantal fitnesscentra zeer sterk gegroeid van 400 tot ruim 2000 fitnesscentra in Nederland. Bijna de helft van alle fitnesscentra is na 2000 geopend en in 2006 is er toename van 14% gemeten (Policy Research Corporation, 2008). Ook in Vught zijn er meerdere fitnesscentra. Vanuit de BSI is hier niet op ingezet, terwijl toch steeds meer mensen individueel sporten. Dit is een punt van aandacht voor de gemeente Vught.

Om het sportbeleid te laten werken en projecten op te starten, wordt er een behoorlijke mate van samenwerking verwacht tussen verschillende kernpartners. Samenwerking kan een intensief en ingewikkeld proces zijn, waarin niet altijd alles vanzelf gaat. Sturing vanuit de gemeente Vught is een essentieel punt. Sommige projecten zijn later opgestart dan gepland door afwezigheid van de projectmedewerker en doordat de opstart van een aantal projecten meer tijd heeft gekost dan gepland. De continuïteit in de projecten stagneerde van tijd tot tijd. Het is belangrijk in de opstart van projecten sturing te geven en duidelijke doelen te formuleren, zodat professionals die de projecten uitwerken duidelijkheid en richtlijnen hebben.

Voorwoord

In april 2008 heb ik de onderzoeksopdracht van de gemeente Vught aanvaard voor het uitvoeren van een beleidsevaluatie van de Breedtesportimpuls in Vught. De Breedtesportimpuls is een subsidieregeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Onderwijs (VWS). Deze impuls heeft in Vught gelopen van 2005-2008. De impuls had tot doel een zo hoog mogelijke sportdeelname te bereiken, door zoveel mogelijk diverse doelgroepen. Sportbeoefening kan een belangrijke bijdrage leveren aan sociaal menselijke waarde zoals, leefbaarheid, integratie, voorkomen van overlast en het bevorderen van de gezondheid. Sport wordt dan als middel ingezet, maar sport is ook een doel op zich: het is leuk om te doen. Deze evaluatie is uitgevoerd om te onderzoeken of de doelen behaald zijn door middel van de ingezette methoden en of het een meerwaarde voor de gemeente Vught heeft gehad. Deze beleidsevaluatie heeft bijgedragen aan mijn kennis over sportbeleid binnen de overheid en het uitvoeren van onderzoek.

Dit onderzoek is uitgevoerd ter afsluiting van het masterprogramma Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid van de opleiding Sociologie.

Mijn dank gaat uit naar de gemeente Vught. Zij hebben mij voorzien in alle noodzakelijke faciliteiten en de vrijheid en tijd gegeven om het onderzoek uit te voeren. Speciale dank gaat uit naar:

mijn toenmalig afdelingshoofd Samenlevingszaken en socioloog drs. Marty Horeman, voor de prettige begeleiding die zij mij geboden heeft en het plaatsen van kritische opmerkingen;

alle medewerkers van de gemeente Vught die mij op enige wijze hebben geholpen. Met dank voor de tijd die erin gestoken is en de hulp die geboden is. In het bijzonder wil ik onze afdelingssecretaresse bedanken, Natasja van der Aa, voor het controleren van de spelling;

alle organisaties en sportverenigingen in Vught die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan deze beleidsevaluatie door middel van het meewerken aan interviews, het verstrekken van informatie en het invullen van de enquête.

Daarnaast gaat mijn dank uit naar de Erasmus Universiteit Rotterdam welke mij begeleiding heeft geboden. In het bijzonder gaat mijn dank uit naar prof. dr. J.F.A. (Sjaak) Braster voor de begeleiding van het schrijven van mijn master thesis.

Tot slot wil ik uit mijn persoonlijke omgeving iedereen bedanken die zijn of haar medewerking heeft verleend aan mijn onderzoek; in het bijzonder mijn partner Ramon Hublart, mijn ouders Frits en Marianne Molhoek en mijn broers Jasper, Daan en Govert Molhoek. Zij hebben vanaf het begin van de masteropleiding Sociologie tot en met de laatste onderzoeksaanpassingen, geduld voor mij opgebracht en te allen tijde gesteund.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Voorwoord	5
Inhoudsopgave	6
Inleiding	9
1.1 Onderzoeksvragen	9
1.2 Maatschappelijke relevantie	10
1.3 Wetenschappelijke relevantie	12
1.4 Leeswijzer	12
2. Kaderstellende indicatoren	14
2.1 Sport	14
2.1 Beleidscontext	14
2.2 Sportbeleid in Vught	16
2.2.1 Sportdeelname-onderzoek	18
2.2.2 IKSportskan	18
2.3 Beleidstheorie	18
2.3.1 Doelgroepen en de relatie tot sportbeleid in Vught	19
2.3.2 Verenigingen	19
2.3.3 Sportaanbod op scholen	20
2.3.4 Sportaanbod voor jongeren	21
2.3.5 Mensen met een beperking	22
2.3.6 Sport als bindende factor	23
2.3.7 Samenwerking	23
2.4 Een aantal kritische overwegingen ten aanzien van sportbeleid	23
3. Methode	25
3.1 Opzet evaluatie	25
3.2 Materiaal	25
3.3 Procedure	27
3.4 Data analyse	28
4. Verenigingsondersteuning	29
4.1 Inleiding	29
4.1.1 Doelstelling	29
4.3 Organisatie verenigingsondersteuning	30
4.3.1 Uitvoering cursussen en thema-avonden	30
4.3.2 Servicepunt Sport en Bewegen	30
4.4 Resultaten en effecten	31
4.4.1 Cursussen uitgevoerd door Sportservice Noord-Brabant	31
4.4.2 Servicepunt Sport en Bewegen	31
4.4.3 Groei leden/vrijwilligers binnen sport verenigingen	32
4.4.4 Versterking structuren	35
4.5 Conclusies	37
5. De Sportieve Brede School	38
5.1 Inleiding	38
5.1.1 Doelstelling	38
5.2 Organisatie Sportieve Brede School	39
5.3 Resultaten en effecten	40
5.3.1 Sportaanbod	40
5.3.3 Hoeveelheid beweging kinderen	41

5.3.4 Verder verloop	42
5.4 Conclusies	42
6. Sport in de wijk	44
6.1 Inleiding	44
6.1.1 Doelstelling	44
6.3 Organisatie Sport in de Wijk	44
6.3.1 WhoZnext	44
6.3.2 Buurtsportwerk	45
6.4 Resultaten en effecten	45
6.4.1 WhoZnext teams	45
6.4.2 Buurtsportwerk	47
6.4.3 WhoZnext binnen sportverenigingen	48
6.4.4 Sportdeelname	49
6.5 Conclusies	49
7. Sportstimulering voor mensen met een beperking	51
7.1 Inleiding	51
7.1.1 Doelstelling	51
7.2 Organisatie sportstimulering voor mensen met een beperking	52
7.2.1 Innovatief Overleg Vrije Tijd	52
7.3 Resultaten en effecten	53
7.3.1 Sportement	53
7.3.2 Samenwerking	53
7.3.3 Match vraag en aanbod	54
7.3.4 Aanbod in beeld	54
7.3.5 Effecten	54
7.4 Conclusies	55
8. Samenwerkingsconvenant Schijndel-Vught	56
9. Algemene conclusies	57
9.1 Doelgroepen en de relatie tot sportbeleid in Vught	57
9.2 Verenigingen	57
9.3 Sportaanbod op scholen	58
9.4 Sportaanbod voor jongeren	59
9.5 Mensen met een beperking	59
9.6 Sport als bindende factor	60
9.7 Samenwerking	60
10. Beperkingen van het onderzoek	61
10.1 Respons enquête	61
10.1 Verenigingsondersteuning	61
10.1 0-metingen	61
11. Aanbevelingen per project	62
11.1 Verenigingsondersteuning	62
11.1.1 Steun op maat	62
11.1.2 Cursusaanbod	62
11.2 Sportieve Brede School	62
11.2.1 Plein Actief	62
11.2.2 Website	62
10.3 Sport in de Wijk	63
11.3.1 WhoZnext	63
11.3.2 Buurtsportwerker	63
11.4 Sporten voor mensen met een beperking	63

<i>11.4.1 Sportement</i>	63
<i>11.4.2 Innovatief Overleg Vrije Tijd</i>	63
Geraadpleegde bronnen	64
Bijlage 1: resultaten BSI Vught	1
Bijlage 2: labelingsysteem	2
Bijlage 4: enquête	8
Bijlage 5: topiclijst	15
Bijlage 6: lijst met afkortingen	17

Inleiding

Sport neemt in het overheidsbeleid een belangrijke rol in. Het ministerie van VWS wil dat in 2012 het percentage inactieve volwassen Nederlanders maximaal 5% is (VWS, bewegen, 2008). Uit recent onderzoek (SCP, Rapportage Sport 2008) blijkt echter dat het aantal sporters aan het stijgen is, maar dat het overgewicht niet daalt. Daarbij is er al een aantal jaren een daling gaande van het aantal sporters dat lid is van een sportvereniging, deze trend zet zich steeds verder voort. Wanneer men niet of onvoldoende beweegt, kost dit de samenleving jaarlijks zo'n 0,7 miljard euro aan zorgkosten. Op grond van onder andere deze gegevens blijft de overheid intensief investeren in sport en bewegen.

Om actief in te kunnen zetten op sportbeleid zijn subsidieregelingen door de overheid ingesteld om sportdeelname te vergroten. Gemeentes richten op autonome wijze hun sportbeleid in; tevens ontvangen gemeentes rijkssubsidies ten behoeve van de lokale sportontwikkeling (Policy Research Corporation, 2008). In 1999 is door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de subsidieregeling Breedtesportimpuls (BSI) geïntroduceerd. Bij de invoering van de Breedtesportimpuls in 1999, is de wens uitgesproken dat met de regeling 'de waarde van sport' meer benut zou worden door andere beleidsvelden en dat het sportbeleid van gemeenten meer wordt dan alleen accommodatiebeleid. Sport moest hoger op de politieke agenda komen (VWS, Tussenstand Breedtesportimpuls voor gemeenten, provincies en bonden in 2004).

Sporten heeft niet alleen direct effect op de gezondheid van een individu, maar heeft daarbij ook effect op de directe omgeving. Sport wordt vaak beoefend bij sportclubs in de directe omgeving van het individu. Een deelnemer aan een sportclub verricht vaker vrijwilligerswerk, dan iemand die niet aangesloten is bij de sportclub. Daarnaast is de trend te zien dat lidmaatschap en vrijwilligerswerk bij de sportclub vaak overgaat van opa naar vader tot zoon. De invloed van de directe omgeving speelt dus een wezenlijke rol bij sportbeoefening (SCP, J. Devilee, 2005).

Sociale samenhang is een belangrijke doelstelling van het huidige kabinet. Zowel school, sport als cultuur kan een belangrijke bijdrage leveren aan die sociale samenhang (VNG, 2007). Sport en bewegen verwijzen naar betrokkenheid van diverse groepen burgers bij de sport, zowel als actieve sporter als de vrijwilliger bij de sportvereniging. De betrokkenheid van burgers onderling kan gekenmerkt worden als de civil society (BZ, Civil society, 2008). Het gaat hierbij om het maatschappelijke middenveld, wat gelegen is tussen markt en staat dat vorm geeft aan de maatschappij. Hierbij kan gedacht worden aan activiteiten, informele verbanden en organisaties zoals kerken, vakbonden en sportverenigingen die de civil society vormen.

De gemeente Vught heeft de doelstelling van het kabinet opgepakt en in het voorjaar van 2004 is in samenwerking met de gemeente Schijndel bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een subsidieaanvraag ingediend voor de regeling Breedtesportimpuls. Het projectplan van Vught en Schijndel is door het Ministerie gehonoreerd voor de periode 2005-2008. Het doel van de Breedtesportimpuls is het versterken van bestaande structuren en organisaties binnen de gemeentegrenzen. Op dit moment loopt het traject van de Breedtesportimpuls ten einde en wordt het gevoerde beleid geëvalueerd.

1.1 Onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is het evalueren van het gevoerde beleid en de effecten hiervan, binnen de subsidieregeling van de Breedtesportimpuls. In deze studie wordt geëvalueerd door middel van een literatuurstudie, interviews met betrokken instanties en een enquête onder de sportverenigingen in Vught.

Om een grondige evaluatie te bewerkstelligen, zijn er verschillende vragen geformuleerd aan de hand van de doelstellingen. Zo wordt duidelijk in hoeverre de doelstellingen na vier jaar behaald zijn. De vraagstelling die binnen deze evaluatie centraal staat, luidt:

Wat is de kwaliteit van het gevoerde sportbeleid in de gemeente Vught ten aanzien van de Breedtesportimpuls?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zullen een aantal kwaliteitscriteria moeten worden geformuleerd. De kwaliteit van het beleid moet zodanig zijn geweest, dat de initiatieven opgezet middels de subsidieregeling BSI na vier jaar zelfstandig kunnen draaien en zijn ingebed in de gemeente Vught. Het zogenaamde 'inbedden' houdt in dat de projecten geïntegreerd zijn binnen de bestaande systemen in de gemeente Vught en na afloop van de regeling zelfstandig kunnen draaien.

Daarbij hangt de kwaliteit in deze evaluatie af van de vraag of de doelstellingen behaald zijn, zoals geformuleerd in de uitvoeringsplannen BSI. Hebben de projecten die gestart zijn in Vught de effecten van de doelstellingen behaald? Vervolgens wordt de kwaliteit gemeten door de meningen van de professionals die participeren in de deelprojecten te analyseren. Ten slotte wordt sport in breder maatschappelijk perspectief getrokken.

In de Breedtesportimpuls is sprake van een viertal deelprojecten. Wanneer we een antwoord op de vraagstelling willen krijgen, is het van belang meer specifieke vragen te formuleren met betrekking tot de deelgebieden: verenigingsondersteuning, sportieve brede school, sport in de wijk en mensen met een beperking. De deelvragen luiden respectievelijk als volgt:

- Hebben de sportverenigingen meer of andere doelgroepen bereikt en meer leden en vrijwilligers geworven via deelname aan verenigingsondersteunende activiteiten?
- Is de sportieve brede school in samenwerking met binnen- en buitenschoolse partners in Vught geïmplementeerd? Is er meer professionaliteit tijdens de gymles?
- Zijn er drie WhoZnext Teams geformeerd en worden er meer lichamelijke activiteiten voor jongeren georganiseerd?
- Zijn er activiteiten georganiseerd waarin mensen met een beperking kennis hebben kunnen maken met sport tijdens de loop van de BSI en zijn meer mensen met een beperking aangesloten bij een sportvereniging?

Hierbij gelden de volgende hypothesen:

- Door deelname aan activiteiten binnen het project verenigingsondersteuning zijn verenigingen gegroeid in het aantal leden.
- Door de invoering van de sportieve brede school is het aantal fysieke activiteiten voor kinderen toegenomen tijdens en na schooltijd.
- Door het vormen van WhoZnext teams zijn jongeren actief fysiek bezig in groepsverband en stimuleren andere leeftijdsgenoten.
- Meer mensen met een beperking zijn aangesloten bij een sportvereniging.

1.2 Maatschappelijke relevantie

Een probleem is een maatschappelijk probleem wanneer een invloedrijke groep in de samenleving zich bewust wordt van negatieve aspecten van een sociale situatie (Graaf & Wolters, 2005). Door middel van onder andere overheidsingrijpen wil men dit maatschappelijke probleem verhelpen. Sport en bewegen worden in het Nederlandse overheidsbeleid gezien als

een belangrijke factor om op in te zetten, om overgewicht te voorkomen en sociale structuren te versterken. In de Rapportage Sport 2006 van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) wordt gesteld dat bewegen verwijst naar de gezondheidswinst die te behalen valt door het hanteren van een gezonde leefstijl. Voldoende sport en beweging leveren uiteindelijk meer besparing op in de gezondheidszorg dan sportblessures aan extra kosten zouden genereren. Een gezonde leefstijl is af te leiden aan vijf risico-indicatoren: voeding, BMI, bewegen, roken en alcoholgebruik (Leefstijlbarometer, 2008). Uit het onderzoeksrapport van de Nationale Leefstijlbarometer blijkt dat een ongezonde leefstijl voorkomt onder alle lagen van de bevolking. Welstand (opleiding en beroep), sociale klasse (opleiding en inkomen) en de plaats waar je woont (stedelijkheid) blijken niet bepalend voor de leefstijl-risicoscore.

In het SCP rapport 'Sport in the Netherlands' wordt sport vaak in relatie gebracht met de al dan niet preventieve gezondheidszorg. Doordat er steeds meer 'zittende beroepen' zijn ontstaan als gevolg van de toenemende automatisering, bewegen mensen per dag ook steeds minder. Daarbij heeft de opkomst van de zogenaamde 'snack-food industrie' steeds meer gestalte kunnen krijgen, doordat mensen het gewoonweg (te) druk hebben. Dit sluit aan bij de wens om snel en gemakkelijk aan de gewenste producten te komen. Zelfs nu met de opkomst van het gezonde eten en de hype van gezond leven, blijkt dat gezond fastfood (magnetronmaaltijd) ook niet werkt als gezonde vervanger. Doordat de energie inname van fastfood niet met de energiebehoefte matcht, gaan mensen meer (on gezond) eten, wat het vetpercentage en daarmee samenhangende kans op hart- en vaatziekten vergroot (Gezonderafvallen, 2008).

De discrepantie tussen de hoeveelheid calorieën die men tot zich neemt en de hoeveelheid calorieën die men dagelijks verbrandt is zorgwekkend. Uit het rapport Sport in the Netherlands (2007) blijkt het volgende:

“The result of all these developments is an increasingly distorted balance between energy intake and energy use, which manifests itself in overweight and obesity; 45% of the Dutch population aged 20 years and older are overweight and 11% are clinically obese. Men more often suffer from slight overweight, while women suffer more from obesity. There has been a particularly strong rise in recent years in levels of obesity among younger people (20-24 years). Obesity among older age groups has been a problem for longer.”

De resultaten genoemd in dit rapport geven het belang weer van een gezonde leefstijl. Wanneer men onvoldoende beweegt, neemt de kans op obesitas toe. Dit is niet alleen het geval bij volwassenen, maar dit speelt tegenwoordig ook een rol bij kinderen. Dikke kinderen van nu zijn zwaarder dan dikke kinderen van ongeveer vijftien jaar geleden en ook zijn kinderen op steeds jongere leeftijd te dik (Bakker, 2007).

Om overgewicht te voorkomen is het van belang dat inneming en gebruik van energie op elkaar zijn afgestemd. De kans op overconsumptie is groter bij een vetrijke dan bij een vetarme voeding. Voor de preventie van de toename van het lichaamsgewicht lijkt dagelijks matige inspanning belangrijker te zijn dan een eenmalige piekbelasting. Activiteiten met een matige inspanning kunnen langer worden volgehouden en resulteren in een relatief hogere vetoxidatie (Gezondheidsraad, 2003). Overgewicht en obesitas hebben verschillende negatieve gevolgen. Obesitas leidt tot veertigduizend nieuwe gevallen van diabetes mellitus type II (ouderdomsdiabetes), hart- en vaatziekten en verschillende vormen van kanker (Gezondheidsraad, 2003).

Maar niet alleen op gezondheidsvlak biedt sport voordelen. Sociale relaties tussen actoren (netwerken) en het gedrag van actoren hangen samen. Voorbeelden van samenhang tussen netwerken en gedrag zijn selectie- en invloedsprocessen. Selectieprocessen hebben betrekking op processen waarbij actoren hun relaties veranderen en daarbij rekening houden met het gedrag van andere actoren. Invloedsprocessen hebben betrekking op processen waarbij actoren hun gedrag veranderen en daarbij beïnvloed worden door het gedrag van andere actoren met wie de

actoren een relatie hebben (Schweinberger, 2007). Wanneer men aan een sport deelneemt in georganiseerd verband, kan men aansluiting vinden door te kiezen voor een sport waarin eenzelfde sociale doelgroep dezelfde sport beoefend (selectieproces). Een individu kan ook kiezen voor een bepaalde sport die hij prefereert en zich in deze groep aan te passen aan de huidige sociale groep. Deelname in georganiseerd verband beïnvloedt het sociale netwerk van het individu.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Het is relevant om beleid te toetsen, zodat de beleidsmakers weten welk beleid werkt, voor wie het beleid werkt en in welke omstandigheden. Zodoende kan beleid daadwerkelijk op relevantie worden getoetst en eventueel verbeterd of aangepast worden. Pawson & Tilley (2006) geven aan de hand van Popper en Campbell de relevantie weer van de sociale wetenschap in de sociale politiek. De relevantie kan gemeten worden door het testen van effectiviteit van interventies die gericht zijn op specifieke problemen en het algemene gebruik hiervan. Door middel van een evaluatie kunnen daadwerkelijk sociale veranderingen plaatsvinden. Er moet echter wel ten alle tijde rekening worden gehouden met de context waarin het beleid zich bevindt. Wat werkt om een bepaald effect te bereiken in de ene context, hoeft niet noodzakelijkerwijs hetzelfde effect te hebben in een andere context. Dit betekent dat beleid dat werkt voor de ene doelgroep, niet noodzakelijkerwijs hoeft te werken voor een andere doelgroep of in andere omstandigheden, zoals in een andere gemeente.

Sport in de samenleving omvat niet één doelgroep. Iedereen kan deelnemen aan sport, zowel in groepsverband als individueel. Steeds meer gemeenten en andere overheden richten zich op sport. De twee belangrijkste terugkerende redenen hiervoor zijn gezondheid en betrokkenheid in de samenleving. Het meten van de effecten van sportbeleid in een bepaalde regio biedt zicht op de effecten van beleid die bij kunnen dragen aan de sportontwikkeling. Voor de wetenschap is het belangrijk om te meten of sportbeleid daadwerkelijk invloed heeft op groepen in de samenleving, omdat hierdoor de werking van beleid duidelijker wordt. Daarbij is sport op zichzelf al jaren een speerpunt van beleid. Evalueren van sportbeleid in een bepaalde regio maakt inzichtelijk wat wel en niet werkt en in welke omstandigheid voor de regio.

De realistische aanpak die Pawson & Tilley (2006) ontwikkeld hebben, biedt een wetenschappelijke manier in het formuleren en verduidelijken van de sociale politiek en de uitvoering hiervan. Een van de voordelen van deze benadering, is onder andere dat er naar causale relaties wordt gezocht die er niet duidelijk bovenop liggen. Er wordt vastgesteld dat er een aanleiding is om beleid te vormen en vervolgens ontstaan er effecten van het beleid. Hoe dit precies komt, is vaak niet duidelijk. In realistic evaluation wordt hiernaar wel gezocht. Op deze manier kunnen bedoelde en onbedoelde effecten aan het licht komen van sociale maatregelen. Hiernaast kan er worden ingespeeld op deze ontdekkingen, maar ook kunnen er eventueel generaliserende effecten worden vastgesteld. Zo kunnen effecten van beleid die werken in een situatie, worden gebruikt in het vormen van nieuw beleid. Wel moet hierbij de context in ogenschouw worden genomen. Effecten van beleid zijn vaak contextafhankelijk.

1.4 Leeswijzer

De opzet van deze scriptie laat zich als volgt lezen. Hoofdstuk 1 heeft een inleidend karakter op het onderwerp met daarin de onderzoeksvragen.

In hoofdstuk 2 vindt u de bepalende indicatoren voor dit onderzoek. Het begrip sport wordt uitgelegd en in een kader geplaatst. Beleid heeft in dit onderzoek een van de hoofdrollen en wordt daarom zowel op landelijk als lokaal niveau beschreven. Aansluitend volgt de beleidstheorie die in dit onderzoek bepalend is geweest, waarna dit hoofdstuk wordt afgesloten met aantal kritische overwegingen.

In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksopzet nader omschreven, waarna vervolgens in de hoofdstukken 4 tot en met 7 de resultaten van het onderzoek per project worden uiteengezet. Hoofdstukken 4 tot en met 7 hebben eenzelfde opzet met een inleiding, de manier waarop het project is opgezet, de resultaten en effecten van het project en tot slot de conclusies die op het project van toepassing zijn.

In hoofdstuk 8 wordt het samenwerkingsconvenant van de gemeente Vught en Schijndel kort toegelicht. In hoofdstuk 9 worden de algemene conclusies nader omschreven waarin een verband wordt gelegd met de gehanteerde beleidstheorie welke in hoofdstuk 2 is omschreven. In hoofdstuk 10 vindt u de beperkingen die in dit onderzoek een rol hebben gespeeld.

Tot slot wordt in hoofdstuk 11 de aanbevelingen per project uiteengezet. Voor meer achtergrondinformatie over het onderzoek, een overzicht van de resultaten in de vorm van een schema en lijst met de gehanteerde afkortingen in deze rapportage, kunt u de bijlagen raadplegen.

2. Kaderstellende indicatoren

2.1 Sport

Bijna alle sportbeoefening gebeurt in één of andere vorm van wedstrijd sport. In topsport worden records gevestigd en verbeterd, zonder een eindpunt. Bij amateurs is het belang met name gericht op de verbetering van de eigen prestaties en het willen winnen in teamsport. Sport kan vervolgens een positieve invloed hebben op zowel je lichamelijke conditie als je geestelijke gesteldheid. Na het leveren van een prestatie kan je je geweldig voelen. (Maris & Maris, 2000). Sport wordt door de meeste mensen vaak uitgelegd als allerlei lichamelijke oefeningen en ontspanning waarbij vaardigheid, kracht en inzicht vereist worden (VanDale, 2008). Een meer wetenschappelijke definitie voor sport, volgens het Mulier Instituut (2008) is:

“Sport is een menselijke activiteit die veelal plaatsvindt in een specifiek organisatorisch verband, maar ook ongebonden kan worden verricht. Hierbij wordt doorgaans gebruik gemaakt van een ruimtelijke voorziening en/of omgeving. Op een manier die is gerelateerd aan voorschriften en gebruiken die in (inter)nationaal verband ten behoeve van prestaties met een competitie- of wedstrijdelement in de betreffende activiteit of verwante activiteiten tot ontwikkeling zijn gekomen.”

Sport wordt op verschillende manieren beoefend. Zo is er sprake van verenigingssport als een individu sport bij een vereniging die is aangesloten en als zodanig erkend bij het Nederlands Olympisch Comité (NOC) of de Nederlandse Sport Federatie (NSF). Binnen de ongeorganiseerde sport is er sprake van sportieve activiteiten die min of meer volgens de regels van de verenigingssport verlopen. Tijdens de uitvoering ontbreekt echter de directe invloed van het georganiseerde raamwerk. Met 'anders georganiseerde sport' wordt de sportbeoefening bedoeld die wel is georganiseerd, maar niet in NOC*NSF verband. Onder andere worden sportscholen en fitnesscentra daarmee bedoeld (Nota Sport in beweging, 2007).

Zoals blijkt uit de eerder geformuleerde definities van sport, omvat sport een brede uitleg die meerdere doelen dient. Sport kan an sich bekeken worden, maar aan de andere kant wordt sport ook vaak in een adem genoemd met de doelen die het dient. In deze beleidsevaluatie zal het begrip sport ook meervoudig worden gebruikt. Sport is beoefenen van activiteiten door middel van het inzetten van meerdere kwaliteiten en vaardigheden waarbij fysieke kracht wordt gebruikt of uithoudingsvermogen nodig is. Sport bevordert hierdoor een gezondere leefstijl en vergroot daarbij de betrokkenheid tussen burgers onderling wat de kenmerken van de civil society versterkt. Hierbij wordt zowel verenigingssport als ongeorganiseerde sport van belang geacht. De inzet van de Breedtesportimpuls is echter meer gericht op sporten in groepen of in het verenigingsleven, de georganiseerde sport.

Aangezien deze evaluatie over de Breedtesportimpuls gaat, is het ook van belang om het begrip breedtesport te definiëren:

“Alle recreatieve sportbeoefening in georganiseerd of ongeorganiseerd verband. Breedtesport is eveneens de competitieve sportbeoefening op lokaal, regionaal of nationaal niveau, veelal onder verantwoordelijkheid van de landelijke sportorganisatie” (VWS, Stimuleringsregeling breedtesport, maart 2002).

2.1 Beleidscontext

De Breedtesportimpuls is het rijksbeleid voor versterking van de breedtesport. De doelstelling van de Breedtesportimpuls is dat gemeenten en lokale organisaties (verdere) initiatieven ontplooiën die bijdragen aan een duurzame verbetering van het lokale sportaanbod, indien mogelijk in samenwerking met andere sectoren. Tevens bevordert de Breedtesportimpuls dat sportactiviteiten optimaal benut worden in het kader van andersoortige maatschappelijke

projecten (VWS, Tussenstand Breedtesportimpuls voor gemeenten en bonden in 2002). Deze regeling loopt eind 2009 ten einde. De Breedtesportimpuls omvat een driedelig doel. Ten eerste wilde het ministerie het lokale sportaanbod duurzaam versterken. Ten tweede wilde zij dwarsverbanden aanleggen tussen sport en andere sectoren. Ten derde wilde de overheid vanuit sport een bijdrage leveren aan het oplossen van andere maatschappelijke problemen, zoals de overlast van jongeren verminderen en het sociale netwerk van individuen vergroten. Deze subsidieregeling gold niet alleen voor gemeenten, maar ook voor sportbonden en sinds 2001 ook voor provincies. Via deze regeling wil de overheid inzetten op het vergroten van de sportdeelname en de bijbehorende doelen bereiken (VWS, Tussenstand Breedtesportimpuls voor gemeenten, provincies en bonden in 2004).

In 2005, tijdens de invoering van de BSI in Vught, is vanuit het ministerie van VWS in de nota 'Tijd voor Sport' de relevantie van sport in het beleid geformuleerd. De centrale doelen hieruit zijn dat sporten gezond is, mensen elkaar kunnen ontmoeten, maatschappelijke activiteiten verder ontwikkeld kunnen worden, er een sportieve cultuur ontstaat en dat topsport wordt bevorderd als symbool voor ambitie, bron van ontspanning en het nationale imago in binnen- en buitenland. Inzetten op sport via een impuls heeft als relevantie dat verschillende doelgroepen benaderd worden, bij welke juist nog de meeste winst op sportgebied te halen is. Daarbij biedt sport mogelijkheden tot het vergroten van het sociale netwerk of integratie in de lokale gemeenschap.

“...en ik signaleer dat het juist de meest kwetsbare groepen in de samenleving zijn die het minst bewegen: ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, allochtonen, de bewoners van achterstandwijken. Juist voor deze mensen is de toegevoegde waarde van sport en bewegen groot, zowel met het oog op een actieve, gezonde leefstijl als vanwege de talloze integratiemogelijkheden die sport- en beweegactiviteiten bieden...” (VWS, Tijd voor sport, 2005).

Sport biedt niet alleen verbetering op het sociale, maatschappelijke vlak. Daarbij is ook gezondheidswinst te behalen:

....“Vanuit het gezondheidsperspectief is de bestrijding van bewegingsarmoede een belangrijke maatschappelijke opgave. Regelmatig bewegen draagt niet alleen bij aan de preventie van overgewicht en diabetes, maar ook aan de preventie van depressie, hart- en vaatziekten en dementie. Daarmee kan niet vroeg genoeg begonnen worden...” (VWS, Tijd voor sport, 2005).

Uit de 2-meting in 2005 van de Breedtesportimpuls van het ministerie van VWS blijkt dat 329 gemeenten in Nederland de afgelopen jaren gebruik hebben gemaakt van de Breedtesportimpuls (BSI). Daarmee zijn projecten rondom buurt en sport, verenigingsondersteuning en sportstimuleringsprojecten gericht op bijvoorbeeld ouderen en gehandicapten van de grond gekomen. ‘Sport is door de BSI hoger op de lokale politieke agenda gekomen’, aldus staatssecretaris Ross-van Dorp (VWS) in een brief aan de Tweede Kamer over de 2-meting van de Breedtesportimpuls (VWS, persbericht Ross, 2005). Maar niet alleen ten tijde van de invoering van de Breedtesportimpuls achtte de overheid sport als een belangrijk beleidsterrein. Nu nog blijft sport een belangrijk onderdeel om op in te zetten. Het kabinet steunt de sport vooral om de maatschappelijke waarden waaraan sport een bijdrage levert. De maatschappelijke functie maakt de sport gewild en kansrijk voor het realiseren van belangrijke kabinetsdoelen: op het gebied van preventie en gezondheid, jeugdbeleid, onderwijs, waarden en normen, integratie, wijken, veiligheid en internationaal beleid (VWS, beleidsbrief de kracht van sport, 2007).

2.2 Sportbeleid in Vught

In het projectplan Breedtesportimpuls van de gemeente Schijndel en de gemeente Vught wordt een korte impressie gegeven van de gemeente Vught en haar welzijnsbeleid. Om een duidelijk beeld te schetsen van de gemeente Vught ten tijde van de aanvraag van de BSI met betrekking tot het welzijns- en sportbeleid, volgt hier een korte samenvatting uit het projectplan.

Vught is een groene woongemeente, die bestaat uit de dorpen Vught en Cromvoirt met een oppervlakte van 3450 hectare. De gemeente ligt dichtbij Den Bosch, waardoor alle stadsvoorzieningen binnen handbereik zijn. Vught ligt op een knooppunt van wegen en heeft een station. Ondanks dat Vught geen grote gemeente is, zijn er wel tal van voorzieningen aanwezig. Vught kent onder andere een rijk verenigingsleven, onderwijsvoorzieningen en een grote diversiteit aan zorginstellingen.

In 2004 bevinden de meeste inwoners van Vught zich in de leeftijdsklasse 25-44 jaar (27,8% van de bevolking). Het aantal inwoners van 0-24 jaar bedraagt 7.309 (29% van de bevolking). Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder bedraagt 4.212 (16,8% van de bevolking). Vught heeft in 2004 nog een redelijk evenwichtige bevolkingsopbouw. De prognose voor 2010 laat zien dat er sprake zal zijn van ontgroening en vergrijzing. Het percentage inwoners van 0-24 jaar zal dalen naar 27,8% en het percentage inwoners van 25-44 jaar zal stijgen naar 30% procent. Het percentage 50 jaar en ouder in 2010 zal 42,2% van de inwoners bedragen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de oudere leeftijdsklasse in 2004 vanaf 65 jaar en ouder wordt gemeten en in 2010 vanaf 50 jaar. Hierdoor is een directe vergelijking niet geheel een op een te meten. Echter is wel op te merken dat er sprake is van ontgroening en vergrijzing in Vught.

Op basis van de in 2002-2003 uitgebrachte notitie 'Gedeelde verantwoordelijkheid' zijn de speerpunten voor de BSI in Vught geformuleerd. Hierin wordt een globaal sociaal kader geschetst waarin sociale samenhang, participatie en zelfstandigheid de kernbegrippen zijn. Als speerpunten had de gemeente Vught: jeugd en jongeren, mensen met een zorgvraag en vrijwilligers. Het sportbeleid in de gemeente Vught was in 2004 gericht op ondersteuning van activiteiten voor jeugd en mensen met een beperking. Sport wordt voor de jeugd, naast het gezondheidsaspect, gezien als belangrijk voor een goede ontwikkeling als deelnemer aan de samenleving. Voor mensen met een zorgvraag is het een mogelijkheid tot integratie. Vught heeft een uitgebreid verenigingsleven met betrekking tot sport, met ongeveer 70 sportverenigingen.

De uitvoering heeft plaatsgevonden binnen de bestaande structuren, zodat de continuïteit van de projecten gewaarborgd blijft. Daarbij wordt in de BSI ingezet op doelgroepen waar nog winst te behalen valt: kinderen, jongeren, ouderen en het versterken van verenigingen. In Vught is sprake van een breed verenigingsleven, waaraan veel inwoners deelnemen. Verenigingen blijven echter niet vanzelf bestaan. Professionalisering en het werven en behouden van vrijwilligers in de vereniging zijn nodig om dit brede verenigingsleven in stand te houden. Door in te zetten op doelgroepen die het minst sporten en het verenigingsleven hierop te wijzen, kunnen nog meer individuen in Vught gaan sporten en kunnen de verenigingen blijven bestaan of verder doorgroeien. Conform de subsidieaanvraag bij het ministerie van VWS zijn in het kader van de Breedtesportimpuls vier projecten opgezet:

- verenigingsondersteuning;
- de Sportieve Brede School, voor kinderen in de basisschoolleeftijd;
- sport in de wijk, voor jongeren van 12-20 jaar;
- sportstimulering voor mensen met een beperking.

De algemene doelstelling van het gemeentelijk sportbeleid is terug te voeren op het element sportstimulering. Het streven naar een zo hoog mogelijke sportdeelname door zoveel mogelijk diverse doelgroepen wordt door veel gemeenten tot de kerntaken gerekend. Sportbeoefening kan een belangrijke bijdrage leveren aan sociaal menselijke waarden zoals leefbaarheid, integratie, voorkomen van overlast en gezondheid. Sport wordt dan als middel ingezet, maar sport is ook

een doel op zich: het is leuk om te doen. In het plan van aanpak voor de aanvraag van de Breedtesportimpuls zijn de volgende redenen in de lokale context geformuleerd waarom sport belangrijk is in Vught:

1. Sport bevordert de gezondheid. Genoeg bewegen voorkomt diverse gezondheidsklachten.
2. Sport heeft een waarde op zichzelf: het is leuk om te doen.
3. Sport is een bindende factor. Op het lokale niveau bevordert het de sociale cohesie door vrijwilligersactiviteiten in het verenigingsleven, op school en in de buurt. Deze toename van leefbaarheid is een middel om integratie te bevorderen.
4. Sport is voor iedereen toegankelijk ongeacht leeftijd, lichamelijke beperking, inkomenspositie en etnische achtergrond.
5. Het sportbeleid heeft vele relaties met de andere gemeentelijke beleidsterreinen o.a. jeugdbeleid, gezondheidsbeleid en integratie. Sportbeleid kan ook gezien worden als onderdeel van het welzijnsbeleid ter bevordering van een goed klimaat voor wonen, werken en recreatie. Een investering in de sport is investeren in de leefbaarheid van de samenleving. Dit sluit ook aan bij de uitgangspunten van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO).
6. Er wordt sportbeleid ontwikkeld dat breed gedragen wordt. Dit wordt bewerkstelligd door participatie van diverse partners tijdens het ontwikkelen en uitvoeren van de nota.

De doelstellingen per project zijn als volgt (Uitvoeringsplan Breedtesport 2005-2006):

- Verenigingsondersteuning: de verenigingen op maat en vraaggericht ondersteunen.
- De Sportieve Brede School: brede school 'De Wieken' ontwikkelt zich in drie jaar tot een sportieve Brede school met een doorlopend activiteitenprogramma voor alle leeftijden (4 tot 12 jaar), dat zodanig is opgezet dat het zelfstandig kan draaien na afloop van de Breedtesportimpuls regeling. Daarbij is er sprake van een toegenomen samenwerking tussen binnen- en buitenschoolse partners.
 - Er worden sportactiviteiten ontwikkeld voor, tijdens en na schooltijd
 - Basisschool De Wieken zal als kernpartner functioneren en samenwerken met sportverenigingen, professionele kinderopvang, Welzijn Vught en andere partners binnen en buiten de brede school.
 - Er wordt door de school een sport- en beweegvisie uitgedragen en de leerlingen sporten voldoende. Dit wordt gerelateerd aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.
 - De school bepaalt zelf, met de partners, de invulling van het sport- en beweegaanbod en ontwikkelt het profiel dat bij de school en de buurt past, en wat tegemoet komt aan de vraag die leeft bij de leerlingen.
- Sport in de wijk: jongeren kunnen sporten en bewegen op een tijdstip en manier die aansluit bij hun eigen wensen en behoeften.
- Sportstimulering voor mensen met een beperking: het komen tot een integraal aanbod om de integratie te bevorderen tussen mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking en mensen zonder deze beperkingen.

Tot 2009 zouden de volgende acties moeten zijn uitgevoerd in het kader van de Breedtesportimpuls (Nota Sport in beweging, 2007):

- Een aantal cursussen: Jeugd in de sportvereniging, het schrijven van een beleidsplan, train de trainer, sponsoring, E.H.B.S.O. en vrijwilligers. En twee thema avonden: gezond en verantwoord sporten en Instructie Verantwoord Alcoholgebruik (IVA).

- De Sportieve brede school krijgt vorm. Naast meer kwaliteit tijdens de gymles en sport- en beweegactiviteiten na school wordt een mobiele keet aangeboden en worden kennismakingslessen opgezet. Wanneer deze activiteiten draaien, wordt gekeken of andere scholen gebruik kunnen maken van de opgedane kennis en ervaring.
- Eind 2008 zijn minimaal drie WhoZnext teams actief binnen Vught. Deze teams organiseren activiteiten voor de jeugd (12-20 jaar) binnen de vereniging of voor jeugd in Vught.
- Er is een 'Sportement' georganiseerd om mensen met een beperking kennis te laten maken met sport.

2.2.1 Sportdeelname-onderzoek

In 2004 is een Sportdeelname-onderzoek gehouden onder de inwoners van Vught. Uit dit onderzoek bleek dat de meeste sporten in verenigingsverband worden beoefend. Landelijk wordt het meest gesport in ongebonden verband. Deze uitkomst is dus anders dan de landelijke trend. Het percentage dat in commercieel verband sport, scoort in de gemeente Vught hoger dan landelijk het geval is. Een aanbeveling uit dit onderzoek was de sportverenigingen meer te gaan ondersteunen. Als sportvereniging is het vaak niet makkelijk om zowel aan voldoende als een deskundig kader te komen die de vrijwilligers kunnen aansturen. Dit heeft tot gevolg dat een kleiner aantal vrijwilligers meer werk moet gaan verrichten. Daarnaast is het werk dat zij moeten verrichten steeds moeilijker geworden door onder andere een meer ingewikkelde regelgeving (bijvoorbeeld legionellabestrijding). Aandacht voor de ondersteuning van verenigingen is daarom van belang binnen de BSI.

2.2.2 IKSportscan

In 2005 hebben elf sportverenigingen deelgenomen aan de IKSportscan. IK staat voor Integrale Kwaliteitszorg binnen de sportverenigingen. De vraagstelling van het kwaliteitswaarderingssysteem IKSport is: 'hoe is het gesteld met de 'kwaliteitszorg' binnen de Vughtse sportverenigingen?' De gemiddelde percentages van de verschillende deelgebieden liggen tussen de 56% (voldoende) voor het gebied Strategische planning & marketing en 75% (goed) voor het gebied van clubsfeer & cultuur. De meeste verenigingen blijken de laagste scores te behalen op het gebied van strategische planning & marketing (acht verenigingen) en bestuur en structuur (zes verenigingen). Op het gebied externe communicatie en image building behalen vijf verenigingen de laagste score. Op basis van deze scan wordt voor de verenigingsondersteuning op deze deelgebieden in het traject van de BSI ingezet.

2.3 Beleidstheorie

Aan de hand van de realistische aanpak die Pawson & Tilley (2006) ontwikkeld hebben, is een wetenschappelijke manier in de formulering en verduidelijking van de sociale politiek en de uitvoering hiervan tot stand gekomen. In deze paragraaf zullen de mechanismen en de context waarin deze plaatsvindt uiteengezet worden. Er wordt een relatie gelegd tussen eerdere resultaten op landelijk niveau met betrekking tot sport en de deelgebieden en de gegevens uit Vught en de projecten die zij ingevoerd heeft.

Om deze mechanismen in zicht te krijgen, zijn een tweetal vragen geformuleerd. Er is hierbij gekeken naar de mechanismen en de lokale context.

- Hoe kan de invoering van de BSI leiden tot een zo hoog mogelijke deelname door zoveel mogelijk diverse doelgroepen na vier jaar?
- Hoe kan er daarbij voor gezorgd worden dat deze projecten worden ingebed binnen de huidige structuren van Vught?

2.3.1 Doelgroepen en de relatie tot sportbeleid in Vught

Wanneer de gemeente in het sportbeleid inzet op specifieke doelgroepen, zullen deze doelgroepen eerder in contact kunnen komen met sport. Verschillende doelgroepen hebben verschillende wensen, behoeften, maar ook beperkingen. Zo kunnen bijvoorbeeld mensen met een visuele beperking niet zomaar deelnemen aan alle sporten. Aanpassen van voorzieningen en het soort sport moeten dan per individu bekeken worden.

Het is echter niet de bedoeling dat alleen wordt gekeken naar de fysieke kant van het beleid, zoals het beheren van sportaccommodaties. Sport moet als middel gaan dienen om een bijdrage te leveren aan integratie, participatie en overdracht van normen en waarden (VWS, Tussenstand Breedtesportimpuls voor gemeenten, provincies en bonden in 2004).

In Vught sporten de doelgroepen kinderen/jongeren en mensen met een beperking het minst. Het is niet te verwachten dat sport ineens alle problematiek op het gebied van participatie, integratie en overdracht van normen en waarden oplost. Deze problematiek omvat meer elementen dan sportdeelname, waarom mensen andere waarden en normen hanteren of moeite hebben om te integreren in de lokale maatschappij. Wel is te verwachten dat door middel van sport en de inzet op de doelgroepen, hier meer aandacht voor komt. Op de langere termijn zouden meer projecten voor deze jongeren of mensen met een beperking kunnen worden opgestart, waardoor er meer (politieke) aandacht voor ontstaat. In Vught heeft het sportbeleid een tijd lang weinig aandacht gehad en was met name het beheer van de accommodaties de belangrijkste taak met betrekking tot sport (Nota Sport in beweging, 2007).

2.3.2 Verenigingen

Door verenigingen ondersteuning op maat te bieden middels cursussen en het bieden van een aanspreekpunt, worden verenigingen professioneler waardoor zij hun ledenbestand kunnen vergroten en meer vrijwilligers kunnen aantrekken. Vervolgens kunnen meer individuen binnen de gemeente deelnemen aan sport. Niet alle sportverenigingen zullen in staat zijn om een breed cursusaanbod te bieden. Kleine sportverenigingen zullen eerder capaciteitsproblemen ondervinden, waardoor het (cursus)aanbod minder groot zal zijn. Uit de gegevens van de Verenigingsmonitor 2006, wat een landelijk onderzoek beslaat onder sportverenigingen, blijkt dat kleine verenigingen met minder dan 100 leden gemiddeld genomen evenveel participeren in sportstimuleringsprojecten en evengoed een groeiambitie hebben, als grotere verenigingen. Aan de andere kant blijkt uit deze monitor ook dat kleine verenigingen minder vaak extra faciliteiten hebben, minder vaak trainingen aanbieden, minder trainers hebben en minder vaak samenwerken met andere instanties. De cursussen die door middel van de BSI worden aangeboden, zijn gratis. Dit zou de kleinere verenigingen kunnen aanspreken, omdat het geen extra financiële middelen eist en zij volgens deze monitor wel ambitie hebben om te groeien en deel te nemen aan sportstimuleringsprojecten.

Het belang van verenigingen binnen de impuls valt niet te onderschatten. Zij vormen de bindende factor om een sportaanbod binnen het verenigingsleven aan te bieden. Uit het Sportdeelname-onderzoek in Vught 2004 blijkt dat relatief gezien veel mensen in verenigingsverband sporten in Vught, zie tabel 1.

Tabel 1. Sporten en het organisatorisch verband (landelijk en in Vught)¹.

Organisatorisch verband	Gemeente Vught 2004	Landelijk 2002
Verenigingsverband (bij een sportvereniging)	54 %	34 %
Commercieel (sportschool of fitnesscentrum)	24 %	14 %
Ongebonden (ongeorganiseerd met vrienden, familie, etc.)	48 %	46 %
Ander verband (bedrijfssport, sportbuurtwerk, sportevenement)	22 %	22%

Verenigingen kunnen kennismakingslessen aanbieden en sportvoorzieningen in stand houden. Voor het inbedden van de sportimpuls zijn verenigingen van belang om te faciliteren. Daarbij kan het de vereniging ook nieuwe kansen bieden om meer leden te werven of het ledenaantal op peil te houden. Uit de verenigingsmonitor blijkt dat de meeste verenigingen die samenwerken met name de meerwaarde voor de eigen vereniging van belang achten bij de keuze voor een samenwerkingspartner. Het aanbieden van clinics op een school moet dus ook meerwaarde voor de vereniging hebben. Het perspectief op het winnen van nieuwe leden kan hiertoe bijdragen. Uit de verenigingsmonitor 2006 blijkt ook dat grotere verenigingen vaker clinics en kennismakingslessen aanbieden: 'Het aanbod voor scholen bestaat voor 60 procent uit kennismakingsactiviteiten en vormt het belangrijkste aanbod voor de scholen. Voor bedrijven worden naast trainingen en toernooien ook relatief vaak clinics en cursussen georganiseerd. Voor mensen met een beperking worden vaker toernooien dan trainingen georganiseerd.' Het is te verwachten dat vooral grotere verenigingen deelnemen binnen de andere drie projecten van de Breedtesportimpuls, omdat zij meer capaciteit hebben.

2.3.3 Sportaanbod op scholen

Volgens het Nicis Institute (2007) ontstaat overgewicht door een verstoorde energiebalans tussen energie-inname (voeding) en het energieverbruik (beweging). Wanneer je op gewicht wilt blijven is het belangrijk om gezond te eten en daarbij om voldoende te bewegen. De Nederlandse Norm Gezond Bewegen gaat voor volwassenen uit van dertig minuten per dag matig intensief bewegen gedurende ten minste vijf dagen per week. Voor de jeugd jonger dan achttien jaar ligt, vergeleken met volwassenen, de beweeglat hoger. Dagelijks een uur matig intensieve lichamelijke activiteit, waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid en coördinatie). In 2005 bewogen 10 procent van de kinderen in de basisschoolleeftijd onvoldoende. In Vught sporten kinderen van 6 tot en met 24 jaar 120 keer per jaar of meer. Dit is minimaal 2,3 maal per week ($120/52 = 2,3$) zie tabel 2. Dit betekent dat Vughtse kinderen relatief gezien vrij vaak sporten. Toch blijft het belangrijk in te zetten op sport voor kinderen. Er is een trend gaande waarbij bewegen alsminder vanzelfsprekend wordt en komt bewegingsarmoede steeds meer voor (Nicis Institute, 2007).

1 Sportdeelname-onderzoek Vught 2004

Tabel 2. Sportfrequentie per jaar naar leeftijd in Vught²

Frequentie sportbeoefening	6 t/m 12 jr	13 t/m 18 jr	19 t/m 24 jr	25 t/m 34 jr	35 t/m 44 jr	45 t/m 54 jr	55 t/m 64 jr	65+
Geen enkele keer	3 %	3 %	10 %	7 %	8 %	12 %	13 %	38 %
1 t/m 11 keer	0 %	5 %	6 %	5 %	3 %	3 %	5 %	3 %
12 t/m 59 keer	17 %	20 %	16 %	33 %	30 %	22 %	25 %	23 %
60 t/m 119 keer	30 %	23 %	29 %	33 %	37 %	30 %	30 %	17 %
120 keer en meer	50 %	49 %	39 %	22 %	24 %	33 %	27 %	19 %
Totaal Aantal	100 % 105	100 % 61	100 % 31	100 % 69	100 % 115	100 % 148	100 % 109	100 % 136

Het sportaanbod wat kinderen op school aantreffen, heeft invloed op het aantal beweegmomenten van de kinderen. Wanneer kinderen op jonge leeftijd meer beweegmomenten op school en in de naschoolse opvang wordt aangeboden, zullen zij minder snel overgewicht krijgen en wennen aan een gezonde leefstijl

Niet alle kinderen zullen sport aantrekkelijk vinden. Het kan zijn dat juist kinderen die al veel sporten, meedoen aan de naschoolse activiteiten. Daarbij is te verwachten dat ook niet alle kinderen via het naschoolse sportaanbod te bereiken zijn (Stegeman, 2005). Kinderen die sport niet leuk vinden, zullen waarschijnlijk niet meedoen aan de naschoolse sportactiviteiten. Het is daarom slim om niet alleen in te zetten op een deelgebied binnen het sportaanbod op scholen, maar te richten op sportieve activiteiten tijdens en na schooltijd. Op deze manier wordt ook de groep bereikt, welke niet deelneemt aan sportieve activiteiten na schooltijd. De lokale overheid stimuleert sport en beweging, maar kan dit niet verplichten (W.J.H. Mulier Instituut, 2002). Scholen kunnen kinderen min of meer wel verplichten te sporten door een sportaanbod tijdens schooltijd aan te bieden. Door het aanbieden van een toegankelijk aanbod wordt de kans groter dat kinderen meer bewegen.

2.3.4 Sportaanbod voor jongeren

Door sport voor jongeren een kwaliteitsimpuls te geven en projecten te starten ontstaat er een grotere aandacht voor deze doelgroep bij de scholen, verenigingen en in de buurt. De school is de belangrijkste plaats om jongeren te bereiken, ook jongeren die risicovol gedrag vertonen, zoals weinig beweging en overmatig eet- en drinkgedrag (W.J.H. Mulier Instituut, 2002). Volgens ditzelfde onderzoek blijkt dat door een buurtgerichte aanpak sport- en beweeggedrag gestimuleerd wordt en er een sociale en integrerende meerwaarde aan wordt toegeschreven. Door het aanbieden van projecten binnen een gemeente gaan meer jongeren met uiteenlopende achtergronden en mogelijkheden vaker deelnemen aan sport- en bewegingsactiviteiten. Jongeren die al risicovol gedrag vertonen (lager opgeleide jongens, soms allochtoon) zijn moeilijker te bereiken. Volgens Elling en Klerken (2002) kan deze groep wel bereikt worden:

'De populariteit van sport, en vooral voetbal, onder deze jongeren is een aangrijpingspunt om andere gezondheids- en leefstijlaspecten als het gebruik van genotsmiddelen, respect voor anderen en het dragen van verantwoordelijkheden. De straat is vaak de enige plek waarop je deze jongeren kan bereiken en behouden. Gezondheidsadviezen van (school)artsen worden waarschijnlijk niet serieus genomen.

2 Sportdeelname-onderzoek Vught 2004

Buurtsportprojecten die sterk gericht zijn op doorstroming naar sportverenigingen hebben onder deze groep ook weinig kans van slagen. Deze projecten zullen veel meer gericht moeten zijn op het stimuleren van zelfredzaamheid en zelforganisatie (van sport) en individuele jongeren kansen bieden op een goede doorstroming op het terrein van opleiding en arbeid (in de sport). ' (W.J.H. Mulier Instituut, 2002)

Het WhoZnext project wat jongeren probeert te bereiken, zet niet alleen in op sport, maar leert hen ook vaardigheden aan welke zij kunnen gebruiken wanneer zij jongvolwassenen worden.

De inzet van de buurtsportwerker is meer gericht op scholen en de groep jongeren die geen randgroep vormen en gemakkelijker te bereiken te zijn. Er worden sporttoernooien en andere activiteiten voor Vughtse jongeren georganiseerd. In Vught was er nog niet eerder een buurtsportwerker actief die sportieve projecten voor jongeren opzet. Wanneer meer jongeren deelnemen aan sportieve activiteiten en in contact komen met de mogelijkheden op sportgebied, kan dit leiden tot een toename van deelname van deze doelgroep in sportverenigingen en in een later stadium als vrijwilliger of in de kadervorming. Desondanks zijn ook hier kanttekeningen bij te plaatsen, jongeren blijven niet altijd in Vught wonen en gaan later vaak studeren. Inzetten op jongeren kan op de korte termijn effect hebben om meer beweegmomenten te realiseren en hen gezonder te leren leven. Echter is niet te verwachten dat dit een direct verband houdt met de deelname als vrijwilliger op latere leeftijd in een sportvereniging in Vught, wat een subdoel van het projectplan was.

2.3.5 Mensen met een beperking

Uit de monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008, blijkt dat de sportdeelname van mensen met een lichamelijke handicap lager ligt dan die van mensen zonder handicap. In Vught wordt voor de term 'mensen met een lichamelijke handicap', de term 'mensen met een beperking' gebruikt. Dit houdt in: mensen die een beperking hebben op enige wijze (fysiek of geestelijk). Hoe ernstiger de beperking en hoe ouder deze mensen zijn, hoe minder actief zij op sportief vlak zijn. Uit deze monitor komt tevens naar voren dat deze mensen minder vaak verbonden zijn aan een sportvereniging. De belangrijkste resultaten uit deze monitor zijn als volgt:

'...Een grote groep sporters met een handicap ervaart nauwelijks of geen knelpunten en belemmeringen (meer). Dit zou erop kunnen wijzen dat, als eenmaal de stap is gezet om te gaan sporten, de belangrijkste drempels zijn overwonnen. Dit betekent aan de andere kant ook dat een aantal sporters en niet-sporters met een handicap wel moeilijkheden ervaart. Daarom is gericht beleid wenselijk om de sportmogelijkheden voor volwassenen en kinderen met een verstandelijke en lichamelijke handicap te verbeteren... ...De aanpak zal gericht moeten zijn op het beïnvloeden van zowel de persoonlijke factoren als de omgevingsfactoren, zo blijkt uit het onderzoek. De meeste winst zal behaald kunnen worden uit het gericht informeren en stimuleren van specifieke groepen mensen met een handicap en hun directe sociale omgeving over de mogelijkheden en meerwaarde van sportbeoefening. De belangrijkste randvoorwaardelijke verbeterpunten liggen op het vlak van vervoer, kosten en de deskundigheid van begeleiders.' ((On)beperkt sportief. Monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008. W.J.H. Mulier Instituut)

Wanneer verenigingen en andere kernpartners (zoals zorg- en welzijnsorganisaties) een integraal aanbod voor mensen met een beperking aanbieden, zullen meer mensen met een beperking kunnen deelnemen aan sportieve activiteiten. Het aanbieden van faciliteiten biedt mogelijkheden om meer mensen met een beperking te laten deelnemen aan sport. Hiervoor moeten wel randvoorwaarden in orde zijn, zoals duidelijke communicatie over de mogelijkheden tussen zowel de aanbod- als vraagzijde. Het informeren en het verbeteren van de randvoorwaarden zijn onderdelen die in het project onbeperkt sporten in Vught een rol spelen. Volgens deze recente monitor zou hiermee ook de meeste winst te behalen zijn bij de doelgroep mensen met een beperking.

2.3.6 Sport als bindende factor

De doelgroepen die gaan sporten, zullen naast het feit dat zij gezonder leven ook neveneffecten ondervinden. Zo kan sport een bindend middel zijn in de gemeenschap en het sociale netwerk van een individu vergroten. Volgens de Rapportage Sport 2008 is sport niet alleen bewegen, maar ook ontmoeten. Dit beslaat zowel de sporters zelf als de vrijwilligers die zich inzetten voor de sportbeoefening. Het sociale component van sport biedt mogelijkheden voor binding, integratie en sociale cohesie. Integratie hoeft niet altijd gerelateerd te worden aan allochtonen, maar kan ook de integratie van bijvoorbeeld mensen met een beperking omvatten. Door de educatieve waarden van sport, zijn er ook kansen binnen de opvoeding en het onderwijs. Leerprestaties worden positief beïnvloedt, het verhoogt de levenskwaliteit en bevordert een positief zelfbeeld van het individu.

In het sportbeleid wordt ingezet op het verenigingsleven. Het is te verwachten dat er ook individuen zijn die niet graag in een vereniging sporten, maar liever individueel. Hierop wordt in zijn geheel niet ingezet in de Breedtesportimpuls. Terwijl toch een aanzienlijk hoog percentage (46%) van de Vughtenaren in niet-georganiseerd verband sporten (zie tabel 1). Desondanks bieden verenigingen wel meer mogelijkheden op sociale interactie en het creëren van randvoorwaarden. Hoewel dit bij bijvoorbeeld fitnesscentra ook niet uitgesloten is.

2.3.7 Samenwerking

Ten slotte is er mijn inziens nog een ander belangrijk onderdeel in de context van het beleid van de BSI: Om het sportbeleid te laten werken en projecten op te starten wordt er een behoorlijke mate van samenwerking verwacht tussen verschillende kernpartners. Samenwerking kan een intensief en ingewikkeld proces zijn, waarin niet altijd alles als vanzelf gaat. In de samenwerking kunnen knelpunten ontstaan. Overgewicht en obesitas bij jongeren vereist bijvoorbeeld een integrale aanpak waarbij verschillende beleidsterreinen binnen de lokale overheid een sleutelrol spelen (NIGZ, 2005).

De mechanismen die hier gehanteerd worden, zullen waarschijnlijk de uitwerking (outcome pattern) hebben dat er meer verschillende doelgroepen in ieder geval in aanraking zijn gekomen met sport. Dit zijn ook de doelgroepen waarbij nog winst te behalen valt om hen aan het sporten te krijgen. Wanneer de activiteiten en projecten ingebed zijn binnen de gemeente, is te verwachten dat een substantieel deel van individuen wat in aanraking is gekomen met sport, ook zal blijven sporten. Dit is te verwachten, omdat sport bindend kan werken. Men ondervindt niet alleen positieve voordelen door zich fitter te voelen, maar er kan zich ook een sociaal netwerk rondom het individu vormen. In het proces van de invoering van de nieuwe projecten kunnen knelpunten ontstaan in de samenwerking. In de resultaten die verderop gepresenteerd worden, zal aan de hand van CMO's de resultaten worden geanalyseerd.

2.4 Een aantal kritische overwegingen ten aanzien van sportbeleid

De doelstellingen en de redenen die geformuleerd zijn door de (lokale) overheid zijn belangrijk. Het gezond krijgen van een bevolking waardoor kostenbesparing optreedt en wat meewerkt aan het helpen verminderen sociaal-maatschappelijke problemen, zijn speerpunten die laatste decennia überhaupt een rol spelen binnen beleid. De vraag kan wel gesteld worden of al deze redenen en doelstellingen haalbaar zijn in het voeren van één beleidskoers. Het driedelige doel van het rijk voor de inzet van de Breedtesportimpuls omvat in de eerste plaats sport an sich. De andere twee doelen hebben voornamelijk betrekking op de versterking van structuren binnen gemeenten en het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen. Dat klinkt gek wanneer je er vanuit gaat dat de BSI voor sport en sportieve projecten wordt ingezet. Er wordt vooral ingezet op sport als middel.

In een tijdsbestek van vier jaar ervoor zorgen dat bijvoorbeeld sport voor iedereen toegankelijk wordt via het inzetten van een impuls lijkt wat idealistisch. Het realiseren van deze doelstellingen, klinkt eerder als een visie die men hanteert, waarop beleid wordt uitgezet. Tal van factoren spelen een rol om bijvoorbeeld sociale integratie te bevorderen. Opgemerkt dient ook te worden dat in het beleid van de overheid er ambitieuze doelstellingen worden geformuleerd met voorzichtige woorden: 'Regelmatig bewegen draagt niet alleen bij aan de preventie van overgewicht en diabetes, maar ook aan de preventie van depressie, hart- en vaatziekten en dementie. Daarmee kan niet vroeg genoeg begonnen worden...' (VWS, Tijd voor sport, 2005). 'Het draagt bij aan' en 'kan niet vroeg genoeg mee begonnen worden', zijn geen concrete acties. Dit zijn meer onderdelen van stukken beleid. Aan de andere kant hoeft dit niet zozeer een probleem te zijn, omdat de BSI inderdaad kan bijdragen aan deze doelstellingen en overwegingen, ofwel idealen. Qua kwalitatieve meting maakt het behalen van deze doelen het wel makkelijker. Inzet op meer bewegingsonderwijs voor jongeren draagt er uiteraard toe bij dat 'de kans op' overgewicht 'verminderd' wordt, mits het project is uitgevoerd. Hierdoor worden de resultaten van het onderzoek ietwat voorspelbaar. Desondanks gaat deze evaluatie er toch vanuit dat de projecten naar behoren moeten zijn uitgevoerd en dat er op enige wijze een verbetering heeft moeten plaatsvinden. Deze overwegingen zijn vanaf het begin van het onderzoek meegenomen door de onderzoeker. Daarom is in de evaluatie ingezet op een projectevaluatie, waardoor niet alle resultaten bij voorbaat waardeloos worden.

Mijn inziens zou er in projectplannen van gemeenten en sportbonden ook meer de relatie gelegd moeten worden hoe het beleid aanhaakt bij andere beleidsterreinen en daarbij concrete acties moeten worden geformuleerd. De subsidie van het rijk kan in principe alleen ingezet worden op sportonderdelen van beleid. Voor het inzetten van een integrale aanpak om sociaal-maatschappelijke problemen te verminderen en structuren binnen een lokale gemeenschap te versterken, zou een integraal beleidskader moeten zijn ontwikkeld. Vught heeft dit integrale kader vast laten leggen via de notitie 'gedeelde verantwoordelijkheid', waar de beleidsterreinen in verbinding worden gebracht. Het moeilijke hieraan is dat om zaken werkbaar te houden, er altijd aparte (beleids)terreinen ontstaan, waarbinnen de ambtenaren inhoudelijk met elkaar in gesprek gaan. Uiteraard is dit een goede ontwikkeling voor een integrale aanpak. In de projectplannen van de BSI zie ik helaas te weinig concrete acties om deze beleidsterreinen aaneen te schakelen. Wel is er ingezet om de projecten te integreren binnen de huidige structuren van Vught, door de meerderheid van de projecten uit te laten voeren door lokale organisaties en hierin is geprobeerd een structureel karakter te ontwikkelen.

Maar om niet op de zaken vooruit te lopen zal nu verder gegaan worden met de opzet van het onderzoek (H. 3) en de uitvoering van de projecten (H. 4).

3. Methode

3.1 Opzet evaluatie

Achter beleid zit een bepaalde methode die gehanteerd wordt om een bepaald doel te behalen. Om methoden achter beleid te kunnen achterhalen zegt Leeuw (2003) dat het gaat om een jacht naar oorzaken, waar de algemene conclusies worden afgeleid uit het bijzondere. Het is belangrijk om het beleid van de BSI te evalueren, zodat de ervaringen vanuit specifieke cases kunnen worden toegepast op groepen mensen in de gemeente Vught. De theorieën die werken kunnen worden vertaald in toekomstig beleid.

Deze evaluatie is uitgevoerd aan de hand van criteria om het gevoerde beleid te kunnen toetsten. In eerste instantie is onderzocht wat het beleid was bij aanvang van de invoering van de BSI. Vervolgens wordt het beleid van de BSI beschreven. Daarna is een literatuurstudie gehouden naar landelijke trends en uitkomsten op sportgebied, zijn interviews met sleutelfiguren per onderdeel gevoerd en is er een enquête uitgezet. Op basis van de onderzoeksgegevens wordt het gevoerde beleid geëvalueerd en wordt bekeken of de effecten die vooraf gesteld zijn in de uitvoeringsplannen daadwerkelijk behaald zijn. De doelstellingen die geformuleerd zijn om te kunnen meten welk effect er is, zijn beschreven in de uitvoeringsplannen: Uitvoeringsplan Breedtesport 2005-2006 en Uitvoeringsplan Breedtesport 2007-2008. Niet alle omschreven resultaten kunnen gemeten worden door de manier van formulering en zijn daarom ook niet geëvalueerd. In de evaluatie van elk van de vier projecten wordt aangegeven hoe en wat geëvalueerd is aan de hand van de doelstellingen en of er aanpassingen in de resultatenbeschrijving zijn gemaakt om het resultaat meetbaar te maken. Soms is er een andere operationalisering gebruikt van de doelen, zodat er beter toetsbare indicatoren zijn gebruikt.

3.2 Materiaal

In deze beleidsevaluatie is gebruik gemaakt van datatriangulatie (Baarda, Goede en Teunissen, 2005). Vanuit verschillende invalshoeken zijn gegevens voor het evalueren van de BSI gezocht, zodat een vollediger beeld verkregen wordt over eventuele knelpunten danwel succesfactoren. Deze triangulatie heeft tot doel een zo helder, objectief en volledig mogelijk beeld te verkrijgen van het verloop van de BSI en daarmee de evaluatie mogelijk te maken. Er zijn metingen gehouden door middel van het bestuderen en analyseren van de volgende data:

- literatuur voor achtergrondinformatie over sport en sportbeleid;
- documentatie in de vorm van beleidsnotities, archieven, dossiers;
- bestaande onderzoeken en tussentijdse evaluaties;
- interviews gehouden met individuele personen in functie van hun vereniging of instelling, in de rol van sleutelfiguur, informant, peer en member;
- enquête onder alle sportverenigingen in Vught.

Er is gebruik gemaakt van literatuur over sport en sportbeleid om zo een helder theoretisch kader te formuleren van waaruit sport wordt onderzocht in deze evaluatie. In deze literatuurstudie is bekeken wat sport inhoudt en welke doelen bij sport worden nagestreefd. Dit is van belang omdat sport op zich, puur de uitvoering van een activiteit is. De doelen die met sport behaald worden, verschillen per context. Daarom is eerst bekeken wat de doelen waren ten tijde van het begin van de BSI, zodat er een helder startpunt geformuleerd is. Daarbij zijn bestaande onderzoeken en evaluaties vanuit het ministerie van VWS bestudeerd. Dit had tot doel omdat de BSI een subsidieregeling is vanuit de overheid en van daaruit zijn al voorwaardenscheppende

randvoorwaarden gesteld. Tenslotte is bekeken hoe dit zich verhoudt ten aanzien van de doelen die de gemeente Vught gesteld had. Archieven en dossiers waren hierin van belang, omdat zij relevante achtergrondgegevens over het verleden uiteen zetten.

In een aantal van de deelprojecten zijn ook tussentijdse evaluaties gemaakt. Sportservice Noord-Brabant heeft hierin een rol gespeeld en heeft in opdracht van de gemeente Vught een tussentijdse evaluatie gemaakt ten aanzien van het project Sportieve Brede School. De welzijnsorganisatie Welzijn Vught (WV) heeft jaarlijks tussentijdse (evaluatie) rapportages gemaakt ten aanzien van het project WhoZnext teams. De buurtsportwerker heeft een evaluatie geschreven. Het Servicepunt Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet heeft een evaluatie van het project mensen met een beperking, onbeperkt laten sporten gemaakt.

Vooraf zijn een aantal interviews gehouden met informanten. De interviews waren 'open-ended' en hadden tot doel een beeld te krijgen wat er geëvalueerd moest worden, wat het sportbeleid in Vught inhoudt en wat het doel van de BSI in Vught heeft. Deze interviews hebben vooral een rol gespeeld tijdens het begin van de evaluatie.

Er zijn interviews gehouden met respondenten die een rol (zouden) hebben gespeeld in de vier verschillende deelprojecten als professional. De respondenten zijn geïnterviewd aan de hand van een topiclijst. De topiclijst is in een keer samengesteld en vervolgens zijn elementen hiervan gebruikt per respondent of sleutelfiguur, afhankelijk in welk deelproject deze heeft geparticipeerd. Deze topiclijsten hebben gelegenheid geboden om halfgestructureerde interviews, ofwel 'focused interviews' te houden. Volgens Yin (2003) dragen focused interviews ertoe bij dat er de mogelijkheid is om 'open-ended' interviews te houden in een sfeer van conversatie. Wanneer er onduidelijkheden zijn, is er de mogelijkheid om verdiepende vragen te stellen. De onderwerpen die besproken moeten worden, blijven door middel van de topiclijst in beeld, waardoor suggestiviteit in het interview verminderd wordt. In deze case-study beleidsevaluatie is gekozen voor de benadering van focused interviews, omdat de actoren die een rol per (of meerdere) project(en) hebben gespeeld veel eigen inbreng hebben gehad. De actoren hebben in opdracht van de gemeente Vught een project met meerdere partners opgezet met tot doel om uiteindelijk dit in te bedden in bijvoorbeeld de organisatie of het tot stand brengen van een nieuw netwerk in de vorm van een stichting. Een gevolg hiervan is dat de actoren verschillende rollen hebben gespeeld binnen een project en daarbij zijn de projecten ook verschillend van elkaar. Het is dus niet logisch om eenzelfde gestructureerde interviews te houden onder zoveel verscheidenheid. De kwaliteit van de resultaten zou hierdoor verminderd worden. Op de dag dat de interviews afgenomen zijn, zijn de resultaten verwerkt. Hierdoor is het risico verkleind dat inhoudelijke informatie verloren gaat.

Er is een enquête gehouden onder alle sportverenigingen in Vught. Deze enquête had tot doel om de resultaten en het verloop van het project verenigingsondersteuning in beeld te krijgen. In Vught zijn 73 sportverenigingen met daarin 30 sportdisciplines aangeschreven. Naast het onderdeel verenigingsondersteuning zijn er ook vragen gesteld over samenwerking in andere projecten van de BSI. Hier is voor gekozen, omdat in de uitvoeringsplannen vaak medewerking van de sportverenigingen wordt gevraagd. Er is gekozen voor een enquête, een schriftelijke vragenlijst, zodat alle sportverenigingen de kans hebben gekregen om deel te nemen aan de evaluatie. Aangezien vrijwilligers bij sportverenigingen naast hun baan het vrijwilligerswerk doen, is tijd voor interviews beperkt. Doordat de respondenten in hun eigen tijd hebben kunnen deelnemen aan de enquête, is geprobeerd de kans op respons te vergroten. Een gevaar van een schriftelijk interview is dat niet gereageerd wordt, daarom is een kort tijdsbestek van twee weken gegeven om de enquête in te vullen met daarna nog een rappel na één week, zodat de enquête niet zou blijven liggen. Daarbij is een motiverende brief mee gezonden die is ondertekend door

de betreffende wethouder. De vragenlijst is voorgelegd aan een tweetal proefpersonen die de enquête hebben ingevuld. Beide proefpersonen hadden kennis van zaken van de BSI, maar waren beiden niet verbonden aan een sportvereniging in Vught. Daarbij is de enquête voorgelegd aan de Sportraad. De Sportraad (VVS) is een adviesorgaan in Vught die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan de gemeente. Hij is uiteraard wel verbonden aan de sportverenigingen, maar ook aan andere onderdelen van sport in Vught.

De respons van de enquête was dermate laag (28,76%) dat er geen significante resultaten gepresenteerd kunnen worden. Kwantitatief zijn er geen causale verbanden te leggen. Nadat de respons bekend was, is er geprobeerd de data als aparte cases te gebruiken om noodzakelijke en/of voldoende voorwaarden te creëren en hieruit verbanden te trekken. Dit is eveneens niet gelukt. Om de gegevens niet verloren te laten gaan, zijn de gegevens gebruikt als aparte cases als kwantitatieve data, die per discipline gerangschikt zijn. Hierin zijn voorzichtige verbanden gelegd. Deze gegevens kunnen echter alleen geïnterpreteerd worden als richtlijn. Vanzelfsprekend heeft dit de evaluatie helaas negatief beïnvloed. Uit de technische verantwoording van de Verenigingsmonitor 2006 die een representatieve steekproef heeft gehouden, blijkt dat de non-respons in verschillende opzichten een doorsnee van de verenigingen vormt. Non-respons is vaak te wijten aan wisseling van contactpersonen, ziekte, afwezigheid, bestuursperikelen, gebrek aan tijd en prioriteit. Mede hierdoor zijn de gegevens niet uit de evaluatie geschrapt.

3.3 Procedure

De beleidsevaluatie heeft vanaf april 2008 tot en met november 2008 plaatsgevonden bij de gemeente Vught en bij betrokken instanties, verenigingen en samenwerkende gemeenten in Vught, Schijndel en Den Bosch.

De eenmalige meting door middel van het uitvoeren van een enquête onder de sportverenigingen in Vught is half september 2008 uitgezet. De sportverenigingen kregen twee weken de tijd om deze in te vullen en vervolgens nog één week na het rappel. De enquête werd vergezeld met een begeleidende brief van de verantwoordelijke wethouder. De verenigingen hebben geen vergoeding voor deelname ontvangen.

De eenmalige meting heeft plaatsgevonden door het voeren van interviews met sleutelfiguren. De tijdsduur van deze meting varieerde van ongeveer 45 tot en met 75 minuten. De meeste interviews bedroegen echter zo'n 60 minuten. De interviews werden zowel in Vught, Schijndel als in Den Bosch afgenomen. Alle interviews werden afgenomen in een kamer waar niet gestoord kon worden. Bij binnenkomst werd het doel van de evaluatie uitgelegd. De start van het project werd besproken, daarna het verloop van het project en de uitkomsten. Ten slotte werd de (eventuele) toekomst van het project besproken. Waarom werkt het project wel en waarom niet? Er is tijdens de interviews gebruik gemaakt van een laptop. De laptop bood de mogelijkheid om veel gegevens sneller te registreren, dan wanneer er gegevens of aantekeningen op papier zouden zijn gezet.

Er is gedurende het onderzoek gebruik gemaakt van een peer-check. Een andere sociologische onderzoeker heeft gedurende het evaluatieonderzoek vanuit een andere invalshoek naar de concept resultaten gekeken. Daarbij is gebruik gemaakt van een member-check. De respondenten die in het vooronderzoek hebben meegewerkt, hebben de resultaten die betrekking hebben op hun onderwerp van tevoren ingezien. Zij hebben hier feedback op kunnen leveren en de uiteindelijke rapportage op inhoud kunnen controleren. Dit verkleint het gevaar van interpretatie van gegevens.

3.4 Data analyse

In 2004 is er een sportdeelname-onderzoek gehouden onder de inwoners van Vught door SSNB. De gegevens uit dit sportdeelname-onderzoek zijn verwerkt en gebruikt om de doelstellingen te formuleren voor de BSI in Vught. De enquête meet de resultaten van de BSI, vooral het onderdeel verenigingsondersteuning. De enquête is gericht op alle sportverenigingen in Vught. Hiermee is terugrekenend gecontroleerd of de doelstellingen bereikt zijn, zoals gesteld in de uitvoeringsplannen van de BSI. De meting van het aantal leden en welk soort leden gaat over 2006 en 2008. Er is gekozen voor 2006 als startdatum, aangezien in 2006 actief begonnen is met de uitvoering van projecten voor verenigingsondersteuning. In 2008 loopt de BSI ten einde, daarom is dit jaar als einddatum genomen.

4. Verenigingsondersteuning

4.1 Inleiding

Binnen de Breedtesportimpuls (BSI) is aandacht voor ondersteuning van de sportverenigingen. De sportverenigingen hebben over het algemeen te kampen met een tekort aan vrijwilligers, en dat terwijl de druk groter wordt. De druk wordt groter doordat de maatschappij veranderd, wat een ander aanbod vraagt en daarnaast hebben verenigingen te maken met wet- en regelgeving.

4.1.1 Doelstelling

De doelstelling voor verenigingsondersteuning is het op maat en vraaggericht ondersteunen van verenigingen. Hierbij gaat het vooral om het tegengaan van een tekort aan vrijwilligers, deskundigheidsbevordering, ondersteuning en begeleiding van het kader en overige vrijwilligers en het werven en behouden van leden. Uit het SCP onderzoek Vrijwilligersorganisaties onderzocht (2005), blijkt dat vrijwilligers bij sportverenigingen voornamelijk worden ingezet voor training, bestuur en organisatie van evenementen, wedstrijden en toernooien. Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat beroepskrachten een ondersteunende rol in de vereniging kunnen spelen. Door middel van de inzet van de professionele krachten van het Servicepunt Sport en Bewegen, kunnen verenigingen professioneler gaan draaien. Het plezier en de betrokkenheid dat vrijwilligerswerk binnen een organisatie biedt, mag echter niet verloren gaan. De beschikbaarheid van het aantal vrijwilligers binnen een vereniging is afhankelijk van de mate waarin de eigen leden zich betrokken voelen bij de vereniging. Daarbij biedt een helder (beleids)plan met bijbehorend vrijwilligersbeleid binnen de vereniging meer structuur en duidelijkheid, waardoor vrijwilligers eerder deelnemen aan vrijwillige activiteiten. Door middel van het versterken van de huidige structuren binnen de vereniging, het bieden van cursussen en het werven van nieuwe vrijwilligers, probeert het BSI project deze doelen te halen. Het gaat hier om alle sportverenigingen en sportorganisaties in Vught. Om de doelstelling te behalen zijn, een aantal middelen geformuleerd om zo tot een effectmeting te kunnen komen.

Tabel 2. Verwachte resultaten Verenigingsondersteuning

Eind 2006	Eind 2008
13 sportverenigingen hebben steun op maat ontvangen.	Opzetten 3 WhoZnext teams binnen sportverenigingen
Aantal vrijwilligers is gegroeid en het kader is beter toegerust	Cursus Beleidsplan
Huidige structuren zijn versterkt	Cursus Train de trainer
	Cursus Sponsoring
	Opfrisavond Eerste Hulp Bij Sport Ongelukken (EHBSO)
	Instructie Verantwoord Alcoholgebruik (IVA)
	Afsluitende activiteit

Het zogenaamd toerusten is een vaag en geen eenduidig begrip, daarom wordt in deze evaluatie gesteld dat een betere toerusting van het kader inhoudt dat het kader in sportverenigingen door middel van cursussen professioneler is geworden. Of de huidige structuren dermate zijn versterkt

dat deze voldoende inspelen op de ondersteuningsvragen van de verenigingen is onderzocht door te vragen naar de samenwerking met andere instanties zoals scholen, buurtverenigingen, de sportraad, het Servicepunt Sport en Bewegen, etc. Daarbij is gevraagd naar de mate van tevredenheid met deelname aan projecten van de BSI, waarin meerdere actoren een rol spelen.

4.3 Organisatie verenigingsondersteuning

4.3.1 Uitvoering cursussen en thema-avonden

Uit het rapport van de IKSportscan zijn een vijftal aanbevelingen naar voren gekomen die de behoefte aan een verbetering van de kwaliteitszorg binnen een sportvereniging duidelijk maken: schrijven van beleidsplannen, gezond en verantwoord sporten, sponsoring en samenwerking tussen verenigingen, scholen en gemeente/sportraad, vrijwilligersbeleid en waarderingsbeleid naar vrijwilligers en trainers. Op basis hiervan zijn een aantal cursussen en thema-avonden bij Sportservice Noord-Brabant aangevraagd om de kwaliteit te bevorderen in de sportvereniging. Zij hebben deze cursussen opgezet en gecoördineerd in opdracht van de gemeente Vught.

Naast het opzetten van de cursussen is er ook verenigingsondersteuning geboden via het Servicepunt Sport en Bewegen Vught. Zij hebben geen cursussen georganiseerd, maar boden de verenigingen steun op maat via directe ondersteuning. De vereniging kwam met een vraag naar het Servicepunt, waarna het Servicepunt ondersteuning ging bieden aan deze vereniging. In de volgende alinea wordt hier verder op ingegaan.

4.3.2 Servicepunt Sport en Bewegen

De gemeente Vught wil haar verenigingen graag ondersteunen bij sporttakoverstijgende vragen en knelpunten. Men maakt hierbij gebruik van de werkwijze en opgebouwde kennis en expertise van de gemeente 's-Hertogenbosch en heeft de gemeente 's-Hertogenbosch daarom gevraagd de verenigingsondersteuning gedurende de periode van 1 februari 2008 tot en met 31 december 2008 te coördineren en uit te voeren. Binnen de verenigingsondersteuning in Vught heeft de nadruk vooral gelegen op ondersteuning aan de hand van directe vragen van verenigingen. Het Servicepunt Sport en Bewegen heeft in opdracht van de gemeente Vught een aantal activiteiten uitgevoerd (Werkplan VO Den Bosch, 2008):

- reguliere vragen van sportverenigingen die zonder ondersteuningsproject kunnen worden beantwoord;
- vragen die semi-intensief moeten worden ondersteund;
- intensieve ondersteuning, versterken van de sportvereniging in de BOS-driehoek (buurt, onderwijs en sport).

Deze activiteiten zijn getoetst aan de criteria: kwaliteit en maatwerk. Kwaliteit staat voor een kwalitatief goed advies of antwoord op een vraag, dat de vereniging binnen de verenigingsstructuur zelf kan inpassen. Het maatwerk houdt in dat voor elke vereniging een passend advies of antwoord wordt gevormd, aangezien geen enkele vereniging exact hetzelfde is. Dit kan een vraaggerichte of proactieve ondersteuning zijn. De verenigingen zijn schriftelijk op de hoogte gesteld van deze mogelijkheden, zodat zij gebruik kunnen maken van deze diensten.

4.4 Resultaten en effecten

4.4.1 Cursussen uitgevoerd door Sportservice Noord-Brabant

Sportservice Noord-Brabant heeft in opdracht van de gemeente Vught in 2006-2007 de volgende cursussen aangeboden en er staan er nog een aantal gepland voor het najaar van 2008 en begin 2009:

Tabel 3. overzicht cursussen

2006-2007	2008-2009
Cursus Beleidsplan	Instructie Verantwoord Alcoholgebruik (IVA)
Cursus Sponsoring	Train de trainer
Cursus EHBSO (2x)	EHBSO (uitvoering 2009)
Opfrisavond EHBSO	Opfrisavond EHBSO
Jeugd in de vereniging: opzetten WhoZnextTeams	

De deelname aan de cursussen bedroeg gemiddeld 10 verenigingen per cursus. Hieraan konden meerdere mensen van dezelfde vereniging deelnemen, waardoor het aantal deelnemers in totaal hoger kon zijn. De meeste deelnemers bleken veel geleerd te hebben in de cursussen en zien graag een vervolg. Eind 2008 is dit vervolg gepland en kan verder gewerkt worden aan de professionalisering van de verenigingen.

4.4.2 Servicepunt Sport en Bewegen

Het bieden van steun op maat via een Servicepunt zou in de eerste periode van de Breedtesportimpuls uitgevoerd moeten zijn. De opstart van het project heeft vertraging opgelopen door afwezigheid van een projectleider, daarom is dit onderdeel later ingezet. Het servicepunt Sport en Bewegen in Vught had als streven om in de periode van 1 februari 2008 tot en met 31 december 2008 minimaal 25 sportverenigingen op enige wijze te ondersteunen. Vanuit de doelstelling van de BSI zouden 13 sportverenigingen ondersteuning op maat moeten hebben ontvangen. Deze activiteiten hebben een vraaggericht karakter. De resultaten zijn als volgt:

Tabel 4. overzicht ondersteuning sportverenigingen

Aantal sportverenigingen ondersteund	Resultaat deelname 2008
• Reguliere vragen	0
• Semi-intensieve vragen	0
• Intensieve ondersteuning	6
• Clubkoers	11

Het servicepunt heeft op beleid, financieel of bouwtechnisch gebied aan meerdere verenigingen ondersteuning op maat geboden en dan vooral aan de volgende verenigingen: Real Lunet, Badmintonclub, Prins Hendrik, de Adelaar en de Vughtse Volleybal Combinatie. Clubkoers biedt kennis en advies op het gebied van marketing, sponsoring en fondsenwerving. Op eenvoudige wijze krijgt elke club - groot of klein – toegang tot méér geld en méér tevreden leden. Naar verwachting wordt in 2008 nog gestart met verenigingsondersteuning bij 2 tot 3 verenigingen met een semi-intensieve of intensieve ondersteuning. De doelstelling om eind 2008 13 sportverenigingen ondersteuning op maat te bieden is behaald.

4.4.3 Groei leden/vrijwilligers binnen sport verenigingen

Voor deze evaluatie is een enquête onder sportverenigingen gehouden, 21 van de 73 sportverenigingen hebben gereageerd, waardoor de respons 28,76 % is. Dit is een te lage respons significante verbanden te leggen. Om de data niet verloren te laten gaan, zijn de enquêtes als aparte cases gebruikt. Er wordt kort bekeken wat de ervaringen zijn geweest van de verenigingen die wel de enquête hebben ingevuld. Elf van de 21 verenigingen die de enquête hebben ingevuld, hebben aangegeven op enig moment in aanraking te zijn gekomen met de BSI. Van deze 11 verenigingen hebben maar 3 verenigingen deel genomen aan de cursussen of thema-avonden. Negen verenigingen hebben aangegeven dat de cursussen voor herhaling vatbaar zijn, terwijl niet alle verenigingen aan de cursussen hebben deelgenomen. Dit zou kunnen betekenen dat het aanbod niet aansluit bij de wensen of behoeften van de verenigingen, of dat het aanbod niet duidelijk genoeg onder de aandacht is gebracht. Geen van de verenigingen vindt echter dat (een onderdeel van de) BSI een vervolg verdient. Dit kan erop duiden dat men niet enthousiast is over de (onderdelen) van de BSI, maar wel graag ondersteuning op maat ontvangt.

Uit de gegevens blijkt dat er geen belangrijke toe- of afname van het aantal leden binnen sportverenigingen tussen 2006 en 2008 is. Van de 21 verenigingen die respons hebben geleverd, blijkt dat gemiddeld genomen er een toename van 5% is onder het aantal leden binnen een vereniging, sinds de start met verenigingsondersteuning (zie tabel 5).

Tabel 5. toe-/afname aantal leden binnen sportverenigingen

<u>Discipline</u>	<u>Aantal leden 2006</u>	<u>Aantal leden 2008</u>	<u>Aantal toe-/afname</u>	<u>Percentage toe-/afname</u>
Biljart	54	48	-6	-11,11%
Boksen	30	40	10	33,33%
Bridge	292	238	-54	-18,49%
Handboogschieten	20	20	0	0,00%
Kegelen	134	136	2	1,49%
Modelvliegen	30	18	-12	-40,00%
Paardensport	120	150	30	25,00%
Showdown	18	16	-2	-11,11%
Tafeltennis	0	67	67	0,00%
Tennis	1308	1406	98	7,49%
Vissen	1565	1485	-80	-5,11%
Voetbal	900	1050	150	16,67%
Voetbal/Darten	190	300	110	57,89%
Volleybal	220	200	-20	-9,09%
Zwemmen	550	530	-20	-3,64%
Gemiddelde	362,066667	380,266667	18,2	5,03%

* NB. de tennisvereniging is geen nieuwe vereniging, heeft leden 2006 niet opgegeven.

Opvallend is dat bij vier disciplines er een behoorlijke toename is gemeten: voetbal, boksen, paardensport en tennis. Of deze trend zich ook op landelijk niveau laat zien, is moeilijk te meten. In het onderzoek van de Richtlijn Sportdeelname-onderzoek blijkt dat veel gemeenten in de afgelopen jaren (2000-2008) een Sportdeelname-onderzoek hebben uitgevoerd. Het is moeilijk om onderlinge overeenkomsten of verschillen te meten, omdat gehanteerde vragenlijsten en onderzoeksmethoden verschillen. De resultaten van de rapportages zijn vaak op de eigen gemeente gebaseerd en daarom contextafhankelijk.

Een van de doelen is dat verenigingen meer doelgroepen hebben bereikt, en dan vooral jongeren en mensen met een beperking. De gegevens uit de enquête laten geen bijzondere trend zien (zie tabel 6).

Tabel 6. toe-/afname ledenaantallen naar doelgroep

Discipline	Aantal leden 2006	Aantal leden 2008	Beperking 2006	Beperking 2008	Jeugd 2006	Jeugd 2008
Biljart	54	48	0	0	0	0
Boksen	30	40	1	1	15	18
Bridge	292	238	1	1	0	0
Handboogschieten	20	20	0	0	1	2
Kegelen	134	136	45	50	0	0
Modelvliegen	30	18	1	1	2	1
Paardensport	120	150	0	0	0	0
Showdown	18	16	3	2	5	3
Tafeltennis	0	67	0	0	0	19
Tennis	1308	1406	0	0	389	460
Vissen	1565	1485	0	0	485	375
Voetbal	900	1050	0	0	720	800
Voetbal/Darten	190	300	6	6	24	60
Volleybal	220	200	0	0	2	3
Zwemmen	550	530	165	160	530	510

Het aantal leden met een beperking in 2006 en 2008 is nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal jongeren fluctueert. Bij de ene vereniging heeft een aanzienlijk aantal jongeren de club verlaten, terwijl bij de andere vereniging er een sterke toename van jongeren is. Wat echter wel opmerkelijk is, is dat verenigingen zich in de toekomst meer willen gaan richten op het aanboren van andere doelgroepen.

4.4.4 Versterking structuren

Uit de enquête blijkt dat weinig verenigingen hebben deelgenomen aan de projecten van de BSI. Drie verenigingen hebben deelgenomen en zijn allen niet ontevreden over deze samenwerking (zie tabel 7).

Tabel 7. mate van samenwerking van sportverenigingen in projecten en met organisaties

Discipline	Samenwerking Sportieve Brede School	Samenwerking WhoZnextTeams	Samenwerking Onbeperkt Sporten	Samenwerking Vught	Samenwerking organisaties
Biljart	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Ontevreden	sportverenigingen, gemeente, scholen
Boksen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	scholen
Bridge	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	scholen, gemeente, NBB, SBPV, sportverenigingen
Handboogschieten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	scholen, VVS, sportverenigingen
Kegelen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	bedrijven
Modelvliegen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	nee
Paardensport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gemeente VVS
Showdown	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	sportverenigingen, gezondheidsorganisaties, SSNB, Nebas-Nsg
Tafeltennis	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Tevreden	scholen, bedrijven, gemeente VVS, sportverenigingen
Tennis	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	tevreden - zeer tevreden	buurtverenigingen, bedrijven, gemeente, SSNB, VVS, sportverenigingen
Vissen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	scholen, gemeente
Voetbal	Neutraal	n.v.t.	n.v.t.	Ontevreden	scholen, bedrijven, gemeente, VVS, sportverenigingen
Voetbal/Darten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	nee
Volleybal	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	nee
Zwemmen	Neutraal	n.v.t.	Neutraal	Ontevreden	scholen, gemeente, SSNB, SV, gezondheidsorganisaties

Veel verenigingen werken samen met verschillende organisaties. Zeventien verenigingen hebben enige vorm van samenwerking en vier verenigingen niet. Uit deze gegevens is de conclusie te trekken dat er weinig is geparticipeerd in de projecten van de BSI door de geënquêteerde sportverenigingen en dat veel verenigingen samenwerken met andere organisaties of verenigingen.

De samenwerking met andere organisaties duidt erop dat er bestaande structuren zijn. Vanuit de gemeente is getracht de huidige structuren te versterken door de inzet van verenigingsondersteuning in Vught uitgevoerd door de gemeente 's-Hertogenbosch. Meer vrijwilligers en professionalisering van vrijwilligers versterkt de huidige structuur van de vereniging zelf.

De sportverenigingen spelen in de projecten van de BSI een sleutelrol. Wanneer de

sportverenigingen deelnemen aan de projecten, worden de huidige structuren tussen organisaties versterkt. Dit heeft voordelen voor de sportvereniging, omdat deelname aan projecten mogelijkheden biedt voor het werven van nieuwe leden. Daarom is het van belang om sportverenigingen te blijven stimuleren om mensen te laten sporten. De sturing vanuit de gemeente is vooral gericht op het opzetten van projecten en verdere professionalisering van de verenigingen. De sportverenigingen bezitten de professionele kennis. Door in te zetten op verdere professionalisering, kunnen de sportverenigingen meer inzetten op het werven van vrijwilligers en deelnemen aan projecten. Van de 21 verenigingen zijn er 10 verenigingen die op zoek zijn naar één of meerdere vrijwilligers (zie tabel 8).

Tabel 8. Vrijwilligers binnen sportverenigingen

Discipline	Aantal leden 2008	Vrijwilligersaantal	Vrijwilligers gegroeid na 2006	Reden weinig vrijwilligers
Biljart	48	2	nee/n.v.t.	n.v.t.
Boksen	40	4	nee	n.v.t.
Bridge	292	86	nee/geen verschil	beperkt animo/n.v.t.
Handboogschieten	20	7	nee	n.v.t.
Kegelen	136	12	nee	hoge leeftijd
Modelvliegen	18	1	nee	n.v.t.
Paardensport	150	15	nee	n.v.t.
Showdown	16	9	nee	tekort expertise
Tafeltennis	67	8	geen verschil	n.v.t.
Tennis	1308	195	geen verschil	bestuurlijk management/beperkt animo
Vissen	1485	35	nee	beperkt animo
Voetbal	1050	200	nee	beperkt animo
Voetbal/Darten	300	20	nee	beperkt animo
Volleybal	200	4	nee	n.v.t.
Zwemmen	530	23	nee	tekort expertise

De meest gegeven redenen van het vrijwilligerstekort is een beperkt animo onder de leden en een tekort aan expertise bij de vrijwilligers om het werk te kunnen uitvoeren. Alle verenigingen geven aan dat er geen toe- of afname is in het aantal vrijwilligers sinds 2006. Dit betekent dat verenigingsondersteuning niet heeft bijgedragen aan een uitbreiding van het aantal vrijwilligers.

Wat de oorzaak is dat er weinig respons op de enquête is gekomen en dat van de ingevulde enquêtes er maar drie verenigingen hebben deelgenomen aan cursussen, kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. De inhoud van de cursussen sluit niet aan bij de vraag van de verenigingen of er is voldoende ondersteuning vanuit de geëigende netwerken of sportbonden. Een aantal verenigingen hebben aangegeven steun op maat te willen ontvangen. In Vught zijn veel disciplines in sport. Steun op maat zou een logische aanbeveling zijn zodat men binnen de diversiteit van de sportverenigingen kan handelen.

4.5 Conclusies

Heeft het project verenigingsondersteuning effect gehad en zijn doelen behaald? De sportverenigingen zouden meer doelgroepen moeten hebben bereikt, meer leden en meer vrijwilligers geworven door middel van de projecten in verenigingsondersteuning. De resultaten laten zien dat geen van deze doelen behaald is in termen van méér vrijwilligers en méér doelgroepen. Verenigingen zijn qua ledenaantallen, aantal vrijwilligers en doelgroepen over het algemeen constant gebleven, dit kan echter ook een effect zijn geweest van de Breedtesportimpuls. Wanneer deze niet zou zijn ingezet, zou er ook een afname geconstateerd kunnen zijn in de ledenaantallen, vrijwilligers en het bereiken van andere doelgroepen.

Door middel van verenigingsondersteuning hebben de verenigingen de mogelijkheid gekregen om zich verder te professionaliseren. De verenigingen die hebben deelgenomen aan onderdelen van verenigingsondersteuning zijn positief. Dit blijkt uit zowel de resultaten van de enquête, als aangegeven door het Servicepunt Sport en Bewegen en Sportservice Noord-Brabant. Een vraag is echter of de ondersteuning voldoende aansluit bij alle verenigingen. Er zijn veel disciplines op sportgebied in Vught, waardoor een gezamenlijke cursus niet altijd bij alle disciplines hoeft aan te slaan. Dit wordt ondervangen door de inzet van de verenigingsondersteuning vanuit 's-Hertogenbosch, zij bieden steun op maat (vraaggericht). De verenigingen kunnen met een specifieke vraag de ondersteuning krijgen die daarbij aansluit. Verenigingen worden zo niet overspoeld met informatie en er is eenduidigheid. Dit ontlast ook de bestaande vrijwilligers.

De verenigingen spelen bij de andere deelprojecten een belangrijke rol, omdat zij een sportaanbod kunnen leveren. Zij hebben hierdoor de mogelijkheid en handreikingen gekregen om in te zetten op de doelgroepen kinderen, jeugd en mensen met een beperking. Dit kan voor verenigingen een meerwaarde hebben, omdat hun ledenaantallen vergroot kunnen worden door potentiële nieuwe leden in contact met het sportaanbod te laten komen.

5. De Sportieve Brede School

5.1 Inleiding

5.1.1 Doelstelling

De doelstelling voor het project Sportieve Brede School zoals gesteld in de Uitvoeringsplannen Breedtesport is dat de Brede school 'De Wieken' zich in drie jaar ontwikkelt tot een Sportieve Brede School met een doorlopend activiteitenprogramma voor alle leeftijden (4 tot 12 jaar), dat dusdanig is opgezet dat het zelfstandig kan draaien na afloop van de Breedtesportimpulsregeling. Daarbij is er sprake van een toegenomen samenwerking tussen binnen- en buitenschoolse partners.

- Er worden sportactiviteiten ontwikkeld voor, tijdens en na schooltijd.
- Basisschool De Wieken zal als kernpartner functioneren en samenwerken met sportverenigingen, professionele kinderopvang, Welzijn Vught en andere partners binnen en buiten de brede school.
- Er wordt door de school een sport- en bewegisatie gedragen en de leerlingen sporten voldoende. Dit wordt gerelateerd aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)³
- De school bepaalt zelf, met de partner, de invulling van het sport- en beweegaanbod en ontwikkelt het profiel wat bij de school en de buurt past, en wat tegemoet komt aan de vraag die leeft bij de leerlingen.

Er is gekozen voor één Sportieve Brede School om te bekijken hoe dit werkt. Wanneer het een succes wordt, kan worden bekeken of meerdere scholen dit project uitvoeren. Het ontwikkelen van sportactiviteiten voor, tijdens en na schooltijd vergroot het aantal mogelijkheden (beweegmomenten) om kinderen de gelegenheid te bieden om te kunnen sporten. Hierdoor wordt de kans op succes van het project vergroot. Volgens het ministerie van VWS in de koersbrief van augustus 2007 blijkt dat de impuls vooral succes heeft wanneer er sprake is van een integrale aanpak die zich kenmerkt door de samenhang in beleidsthema's, bundeling van financiële middelen en samenwerking tussen overheden en maatschappelijke organisaties. Door middel van het samenwerken met bovengenoemde partners kan een meer solide basis worden gecreëerd om beweegmomenten aan te bieden aan de kinderen op school en in de buurt. Het relateren aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen is een loffelijk streven, echter is er geen 0-meting gehouden van het aantal beweegmomenten bij het ontwikkelen van een Sportieve Brede School. Daarbij had de gemeente ervoor kunnen kiezen om in eerste instantie te inventariseren op welke school de kinderen het minst bewegen en op basis daarvan een school te benaderen, dit is echter niet gebeurd.

3 In 1998 zijn de normen voor gezond bewegen vastgesteld, bekend als de 'Nederlandse Norm Gezond Bewegen' (NNGB). De norm verschilt per doelgroep: voor de jeugd (< 18 jaar) is dit dagelijks een uur matig intensieve lichamelijke activiteit, waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid en coördinatie), (L'abée, 2004).

Om te kunnen beoordelen of de doelstelling behaald wordt, is een aantal resultaten geformuleerd om zo tot een effectmeting te kunnen komen.

Tabel 9. Verwachte resultaten Sportieve Brede School (SBS)

Eind 2006	Eind 2008
Eén basisschool heeft Sport en Bewegen als speerpunt benoemd.	Er is door de bewegmanager een actieplan gemaakt, om de SBS vorm te geven.
De school heeft een activiteitenplan ontwikkeld voor een divers, uitgebreid en structureel sport- en beweegaanbod voor, na en tijdens school.	
De school heeft een contactpersoon aangewezen en deze onderhoudt contacten met de sportverenigingen.	
Er is sprake van een beginnende samenwerking met sportverenigingen, kinderopvang, de school en de bewegmanager.	

Het actieplan omvat de bovengenoemde elementen die betrekking hebben op de uitvoering van het project Sportieve Brede School. Wanneer deze activiteiten zoals beschreven in het actieplan lopen, wordt bekeken in hoeverre andere basisscholen en sportverenigingen de samenwerking kunnen intensiveren.

5.2 Organisatie Sportieve Brede School

Zoals beschreven in het projectplan van de BSI vindt de gemeente Vught dat sport en bewegen een belangrijke plaats innemen in het aanbod van activiteiten voor, tijdens en na school binnen een brede school. Zij argumenteert dat sport en beweging een zinvolle (vrije)tijdsbesteding is, populair is bij veel kinderen en een wezenlijke bijdrage kan leveren aan hun sociale competenties en contacten. Het is de bedoeling dat er een samenwerkingsverband ontstaat waarbij de school, sportverenigingen, een bewegmanager en (naschoolse) kinderopvang betrokken zijn. De bewegmanager is verantwoordelijk voor alle werkzaamheden die gericht zijn op de opzet, invoering en uitvoering van beweegmanagement. De eerste twee jaar, schooljaren 2005-2006 en 2006-2007, zal een bewegmanager actief zijn die de netwerken opbouwt en de activiteiten coördineert en organiseert. Samenwerking met de omgeving, zoals de welzijnsinstelling, sportverenigingen en kinderopvangorganisaties, staat in de Sportieve Brede School centraal. De vraag vanuit de scholen en het aanbod vanuit de omgeving worden hierbij op elkaar afgestemd.

In eerste instantie zijn sport- en beweegactiviteiten georganiseerd voor kinderen van de basisschool. Er kan meer aandacht gegeven worden aan gymlessen en er kunnen activiteiten georganiseerd worden op het schoolplein na schooltijd. Wanneer deze activiteiten draaien, worden ze toegankelijk gemaakt voor kinderen uit de buurt of van de naschoolse opvang. Het sport- en beweegaanbod kan gezien worden als een onderdeel van het bredere activiteitenaanbod wat de brede school aanbiedt. Sporten en bewegen tijdens schooltijd krijgt ook meer aandacht,

door professionalisering van beweegmomenten, bijvoorbeeld tijdens de gymles.

5.3 Resultaten en effecten

In Vught zijn er twee brede scholen De Wieken en De Pyramide. De Wieken wil zich voornamelijk inzetten voor de buurt, De Pyramide profileert zich als kantoorurenschool. In Vught is gestart met twee brede scholen ter verbetering van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren. Door het inrichten van een multifunctionele voorziening en/of netwerk van voorzieningen wordt gewerkt aan het bevorderen van de sociale competentie van de kinderen. Onder sociale competentie wordt verstaan: die vaardigheden die nodig zijn om als volwaardig burger te participeren in de samenleving.

In april 2006 is brede school De Wieken gestart met de sportieve brede school. De Wieken staat in de buurt Molenstraat en omgeving in Vught. In september 2006 is een beweegmanager gestart die in nauwe samenwerking met de school en de sportverenigingen een structuur heeft ontwikkeld waar de vraag vanuit de school en het aanbod vanuit de sportverenigingen op elkaar zijn afgestemd. De Wieken was al gestart zich te profileren als een brede school. De Wieken wilde zich gaan profileren als brede school om meer aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de leerlingen, de ouders en de school zelf. De Wieken wilde het 'kloppend hart voor de buurt' worden, dus zich niet alleen inzetten voor de kinderen op deze school, maar ook voor de kinderen die in de buurt Molenstraat e.o. wonen. Sport vormde eerder nog geen kernonderdeel van de brede school. Dit is nu verder uitgebreid met activiteiten in het kader van de sportieve brede school, waarin de sportieve activiteiten nu een belangrijk onderdeel vormen. Er is gekozen voor deze school, omdat zij al intensief bezig waren andere activiteiten in de school te implementeren. De sportieve activiteiten sloten aan bij het kloppend hart voor de buurt. Het was hierdoor gemakkelijker op te zetten en er kon snel resultaat geboekt worden.

5.3.1 Sportaanbod

In beginsel is er door De Wieken samenwerking gezocht met het ROC, de academie voor lichamelijke opvoeding. Stagiaires hadden als (afstudeer)opdracht de Sportieve Brede School mee te helpen opzetten. Dit heeft geresulteerd in meer professionalisering tijdens de gymles. Er is geen aparte docent lichamelijke opvoeding, maar leraren hebben uitbreiding en ondersteuning gekregen tijdens de gymles. Er zijn activiteiten opgezet als: turnen voor kleuters en jongeren als sport. De stagiaires hebben bijgedragen aan de binding tussen de scholen en de sportverenigingen. De sportieve brede school bleek te slagen in termen van enthousiasme en het activiteitenaanbod. In 2006 heeft De Wieken aangegeven dat de uitvoering van deze sportieve activiteiten veel tijd kostte. Zij hadden niet de verwachting het project te kunnen continueren, nadat de BSI was afgelopen. Juist continuering van de projecten is een van de kernpunten in de BSI. Met de school en de beweegmanager is vooraf afgesproken dat de gemeentelijke ondersteuning alleen betrekking zou hebben op de eerste twee jaar van het project. De activiteiten moesten zodanig zijn opgezet, dat deze zelf door de partners konden worden uitgevoerd. Aangezien de verwachting was dat dit doel niet behaald zou worden, is men met een nieuw voorstel gekomen. Voor een correcte overweging om verder te gaan is door de beweegmanager van Sportservice Noord-Brabant een evaluatie gehouden van de Sportieve Brede School Vught over het schooljaar 2006-2007. Hierin zijn de verschillende partners ondervraagd: basisschool De Wieken, de beweegmanager, de gemeente en BSO 't Kasteeltje. De welzijnsorganisatie (Welzijn Vught) heeft hierin niet deelgenomen, omdat zij geen bijdrage heeft kunnen leveren aan de uitvoering van het project. Uit deze evaluatie is vooral de overall visie gevormd dat het project een moeizame start heeft gehad en dat de communicatie niet altijd goed is verlopen. Verder was er bij enkele partners soms onduidelijkheid over het project en verliep de

samenwerking tussen de basisschool en de beweegmanager niet soepel. De koppeling tussen sport en bewegen tijdens schooltijd en het naschoolse aanbod verdiende verbetering. De zin van het project om kinderen meer te laten sporten werd nog wel eenduidig bekrachtigd. In 2007 is besloten om het project te stoppen in de huidige vorm.

5.3.2 Stichting Brede School Activiteiten

In de zomer van 2007 is de ondersteuning door de beweegmanager gestopt en is een nieuw initiatief ontstaan. Er is een vervolg gekomen op het project van de Sportieve Brede School met een nieuwe invulling. Om de activiteiten een structureel karakter te geven heeft, De Wieken samenwerking gezocht met andere partners: kinderopvang 't Kasteeltje, SKON kinderopvang en basisschool De Baarzen. Er is in eerste instantie een platform (coördinatiepunt) opgezet voor het uitvoeren van de diverse activiteiten. Sinds september 2008 heeft de Stichting Brede School Activiteiten zich geformeerd. Deze stichting (voorheen het platform wat sinds november 2007 actief is) heeft sportieve activiteiten georganiseerd via Activa 10. Activa 10 organiseert activiteiten op het gebied van sport, knutselen, outdoor en techniek. De BSO heeft hierin de coördinerende rol. Alle kinderen van de BSO's en basisscholen kunnen tegen een geringe vergoeding meedoen aan de activiteiten. De doelgroep omvat kinderen van de basisscholen en kinderen uit de buurt. In deze opzet maken kinderen van basisschool De Wieken andere kinderen enthousiast, die gesitueerd zijn op andere scholen (De Baarzen, De Pyramide). De Vughtse sportverenigingen zijn ook bij dit project betrokken en geven een clinic of de kinderen bezoeken een sportvereniging voor een kennismakingsles. De sportverenigingen werken hieraan vrijwillig mee, omdat het voor hen een uitgelezen mogelijkheid is om nieuwe leden te werven en hen warm te maken voor de sport. De BSO heeft hierin een praktisch faciliterende rol (vervoer, zorg). Er wordt een meer divers aanbod aan activiteiten gepresenteerd in de vorm van taalcurssussen (Frans, Spaans) en creatieve activiteiten. Dit sluit aan bij de al aanwezige brede school activiteiten. Op dit moment is een aantal andere actoren ook geïnteresseerd in het activiteitenaanbod van Activa 10 (Skon kinderopvang, kinderopvang Mowgli en basisschool de Pyramide).

5.3.3 Hoeveelheid beweging kinderen

Gedurende beide fasen in het traject van de Sportieve Brede School is het sportactiviteitenaanbod niet gerelateerd aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Hierdoor wordt het moeilijk meetbaar of er daadwerkelijk een toename is van het aantal minuten dat een kind matig intensief lichamenlijk beweegt. Wel is te meten hoe vaak activiteiten gericht op lichamenlijke beweging worden gegeven. In het Sportdeelname-onderzoek van Vught in 2004 is de sportfrequentie gemeten per jaar naar leeftijd in Vught. Uit dat onderzoek is gebleken dat de aantallen respondenten per leeftijdscategorie te laag zijn om per categorie betrouwbare conclusies te trekken. Er is wel een voorzichtige tendens aangegeven, dat de hoogste sportfrequentie bij de jeugd te vinden is. In de categorie van 6 tot en met 12 jaar sport 50% '120 keer of meer' per jaar (zie tabel 10). Dit is minimaal 2,3 maal per week.

Tabel 10. Sportfrequentie per jaar naar leeftijd in Vught⁴

Frequentie sportbeoefening	6 t/m 12 jr	13 t/m 18 jr	19 t/m 24 jr	25 t/m 34 jr	35 t/m 44 jr	45 t/m 54 jr	55 t/m 64 jr	65+
Geen enkele keer	3 %	3 %	10 %	7 %	8 %	12 %	13 %	38 %
1 t/m 11 keer	0 %	5 %	6 %	5 %	3 %	3 %	5 %	3 %
12 t/m 59 keer	17 %	20 %	16 %	33 %	30 %	22 %	25 %	23 %
60 t/m 119 keer	30 %	23 %	29 %	33 %	37 %	30 %	30 %	17 %
120 keer en meer	50 %	49 %	39 %	22 %	24 %	33 %	27 %	19 %
Totaal Aantal	100 % 105	100 % 61	100 % 31	100 % 69	100 % 115	100 % 148	100 % 109	100 % 136

Vanuit de school wordt twee maal per week lichamelijke opvoeding georganiseerd. Deelname aan sportclubs verklaart het gemiddelde van 2,3. Daarnaast spelen de kinderen dagelijks op het schoolplein. Vanuit Activi 10 wordt in Vught in drie series 10 weken lang een sportactiviteit aangeboden in verschillende disciplines (dans, atletiek, balspelen, acrobatiek en sport & spel). Deze disciplines zijn wel gericht op de in de norm van de NNGB vastgestelde vaardigheden, namelijk: kracht, lenigheid en coördinatie. Wanneer kinderen hieraan deelnemen, wordt het aantal beweegmomenten vergroot. Dit programma van Activi 10 biedt echter niet gedurende het gehele jaar sportactiviteiten aan, maar wisselt dit ook af met andere activiteiten.

5.3.4 Verder verloop

Op dit moment lopen de projecten voortvarend en kunnen per activiteit ongeveer 20 kinderen deelnemen. Er wordt elke week een activiteit in een van de disciplines georganiseerd onder begeleiding van professionals en de BSO. Zowel de stichting als de kinderen en ouders zijn erg enthousiast over het activiteiten aanbod. In de toekomst wil de stichting gaan investeren in een website waar de kinderen en ouders informatie kunnen opzoeken en zich kunnen inschrijven. Op dit moment is de informatie via de website van 't Kasteeltje op te vragen. Het doel is om hier een zelfstandige website van te maken, zodat er geen belangenverstreming plaatsvindt. Daarbij is de wens uitgesproken om een mobiele keet op te zetten. Hierin kunnen sportartikelen tussen verschillende basisscholen rouleren, zodat tijdens schooltijd op het schoolplein en tijdens de gymles de sportactiviteiten kunnen aansluiten bij het aanbod van Activi 10. De kinderen kunnen dan alvast kennis maken met de sport die aansluit bij de activiteit.

5.4 Conclusies

De Sportieve Brede School heeft in Vught vorm gekregen. Het eerste traject van de Sportieve Brede School is moeizaam verlopen, voornamelijk in de samenwerking tussen basisschool De Wieken en de beweegmanager. In het eerste traject zijn wel de kernpartners (kinderopvang, sportverenigingen, ROC) benaderd en geënthousiasmeerd voor het project. Daarbij is een eerste aanzet gemaakt om sportieve activiteiten op te zetten. Zo zijn er stagiaires benaderd om hierin te participeren. In het tweede traject is een platform opgestart die andere samenwerkingspartners heeft benaderd, zoals basisschool De Baarzen. Andere partners zijn betrokken die een deelnemende rol hebben: basisschool De Pyramide, kinderopvang Skon en kinderopvang

4 Sportdeelname-onderzoek Vught 2004

Mowgli. Het platform is in 2008 overgegaan in een stichting Brede School Activiteiten. Zij zetten zich niet alleen in voor sportactiviteiten, maar voor een breed naschools activiteitenaanbod. Door het formeren van een stichting kan er intensief worden ingezet op activiteiten, zonder het gevaar van belangenverstrengeling. Nu regelt kinderopvang 't Kasteeltje veel van de sportieve activiteiten en biedt gunstigere voorwaarden voor kinderen die aangesloten zijn bij de kinderopvang. Dit werkt tegen het principe dat alle kinderen evenveel beweegmomenten krijgen aangeboden. Het samenwerkingsverband is tot stand gekomen in deze stichting. De docenten op De Wieken hebben via de stagiaires van het ROC meer kennis en kunde gekregen in het aanbod tijdens de gymles. De kwaliteit tijdens de gymles is hierdoor verbeterd.

De doelstelling is dat door de invoering van het project van de Sportieve Brede School de hoeveelheid beweging van kinderen is toegenomen. In de doelstelling is al enige voorzichtigheid aangenomen ten aanzien van de NNGB. Vooraf is niet de hoeveelheid beweging van de kinderen vastgesteld, daarom was het ook niet te verwachten dat dit een meetbaar aspect zou zijn. Wel is er een inschatting te maken of de (mogelijkheid tot de) hoeveelheid beweging is toegenomen. Uit het Sportdeelname-onderzoek van Vught in 2004 blijkt dat 50% in de categorie van 6 tot en met 12 jaar '120 keer of meer' per jaar sport. Dit is minimaal 2,3 maal per week. Op het schoolplein van basisschool De Wieken wordt meer aan sport en spel gedaan; het aantal beweegmomenten is uitgebreid. Daarbij wordt in de naschoolse opvang een aanbod geleverd voor kinderen van de basisschoolleeftijd. Dit aanbod geldt niet alleen voor de kinderen op de BSO of basisschool De Wieken, maar geldt voor alle kinderen in Vught. De mogelijkheid voor kinderen om vaker deel te nemen aan sportactiviteiten is vergroot zowel tijdens als na schooltijd. Wanneer kinderen meer beweegmomenten krijgen aangeboden, wordt de kans op overgewicht verkleind. De norm NNGB geeft in haar definitie aan dat kinderen minimaal één uur gematigd intensief moeten bewegen, waarbij twee maal per week gericht op een vaardigheid. Wanneer kinderen hierbij niet te veel of te vet eten, zou overgewicht gemakkelijk onder controle te houden zijn. Met deze nieuwe initiatieven en de professionalisering van het schoolse sportactiviteitenaanbod, kan voorzichtig geconcludeerd worden dat het mechanisme werkt. Meer sportieve activiteiten leiden tot minder overgewicht. Echter is dit deels gebaseerd op een logische redenering, want er is geen onderzoek gedaan naar het (over)gewicht van kinderen in Vught voor de start en na afloop van het project.

Uit de frequentie van het aantal activiteiten en het aantal kinderen dat deelneemt aan de activiteiten, blijkt dat de context positief is. Kinderen in de buurt enthousiasmeren elkaar en veel kinderen doen mee aan de activiteiten.

Het samenwerkingsverband voor de opzet van het project Sportieve Brede School is ingebed in Vught door middel van de stichting Brede School Activiteiten. Zij hebben een bredere doelstelling, sport vormt hierin een gelijkwaardig speerpunt ten opzichte van de andere activiteiten. Voor continuering willen zij een website opzetten, waarvoor zij nog financiële middelen nodig hebben. Aangezien het nieuwe samenwerkingsverband voor de kinderen, ouders en kernpartners succesvol is, wordt aanbevolen deze website te financieren.

Basisschool De Wieken heeft interesse om een mobiele keet in te zetten. Een mobiele keet biedt sport- en spelmaterialen aan, waardoor kinderen met meerdere sporten in aanraking kunnen komen en het makkelijker wordt een sportieve activiteit op te pakken. In het projectplan van de BSI is dit project ook genoemd en was er het idee om deze in Vught in te zetten. Dit is niet in de projectperiode gerealiseerd. Aanbevolen wordt een pilot in Vught te houden ten aanzien van een mobiele keet. Kinderen van alle basisscholen en naschoolse opvang kunnen dan gebruik maken van sportmaterialen. Hierdoor wordt de frequentie, diversiteit en kwaliteit van sportieve activiteiten vergroot.

6. Sport in de wijk

6.1 Inleiding

Jeugd- en jongerenbeleid is binnen de gemeente Vught een belangrijk speerpunt van beleid. Het bieden van een stevige basis voor jongeren binnen het beleid moet erin resulteren dat deze doelgroep zich kan ontplooiën en ontwikkelen. Zo kunnen jongeren opgroeien tot volwaardige deelnemers aan de maatschappij. Belangrijk hierbij is dat de sociale infrastructuur voor de jeugd wordt verbeterd door het aanbieden van recreatief, cultureel en sportief aanbod. Om dit te realiseren moeten jongeren zelf actief participeren bij zowel de voorbereiding als ook bij de uitvoering van hun sportactiviteiten.

6.1.1 Doelstelling

Het sporten in de wijk is gericht op alle jongeren in de gemeente Vught in de leeftijd van 12 tot 20 jaar. De doelstelling is dat jongeren kunnen sporten en bewegen op een tijdstip en manier welke aansluiten bij hun eigen wensen en behoeften. Hierdoor kan het aanbod van sportactiviteiten beter aansluiten bij de wensen van de jongeren. Er moet een kwaliteitsimpuls worden gegeven aan het activiteitenaanbod voor jongeren. Deze impuls dient zich te vertalen in enerzijds een grotere aandacht voor deze doelgroep bij de scholen en wijkverenigingen en anderzijds een toename van participatie van de doelgroep, zowel als deelnemer als ook in een later stadium als begeleider/medeorganisator van activiteiten (kadervorming of vrijwilliger).

Tabel 11. Verwachte resultaten Sport in de Wijk

Eind 2006	Eind 2008
Eind 2006 is er minimaal één WhoZnext team actief.	Eind 2008 voeren drie WhoZnext teams activiteiten uit voor jongeren.
Dit WZT heeft twee activiteiten bedacht, ontwikkeld en uitgevoerd voor jongeren.	Minimaal drie WhoZnext teams zijn actief binnen drie verschillende sportverenigingen.
Het jongerenwerk is actief aan het werven voor meerdere teams.	Deze teams organiseren activiteiten voor de vereniging of voor de jeugd in Vught.

6.3 Organisatie Sport in de Wijk

6.3.1 WhoZnext

WhoZnext is een landelijke campagne die ervoor zorgt dat jongeren hun stem laten horen als het gaat om sport. Als onderdeel van de campagne worden in Nederland zogenaamde WhoZnext teams opgericht. Dit zijn groepjes jongeren die van alles organiseren op sportgebied voor en door jongeren. De werkgroep creëert in eerste instantie de WhoZnext teams. De werkgroep bestaat uit de jongerenwerker van Welzijn Vught (directe begeleiding aan de jongeren), Sportservice Noord-Brabant (helpt bij het opzetten) en de gemeente Vught (heeft een adviserende en ondersteunende rol).

6.3.2 Buurtsportwerk

In de sportnota van de gemeente Vught “Sport in Beweging” en het “Uitvoeringsplan jeugdbeleid 2007-2008”, wordt gesproken over het inzetten van een buurtsportwerker. De buurtsportwerker organiseert sport- en spelactiviteiten in de wijken met als doel overlast tegen te gaan en het belang van sport en bewegen voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren onder de aandacht te brengen. Het inzetten van een buurtsportwerker draagt ook bij aan de ambitie om het percentage jongeren met overgewicht te laten dalen. Jongeren tussen 12 en 17 jaar woonachtig in de gemeente Vught worden benaderd. In overleg met de gemeente en Welzijn Vught wordt bepaald welke groepen jongeren in welke wijk(en) worden benaderd door de buurtsportwerker. De buurtsportwerker organiseert 1-2 maal per week een sport- en spelactiviteit op wisselende locaties in Vught. Tijdens vakantieperiodes wordt het aanbod geïntensiveerd; daarnaast worden er ook (kleinschalige) sportevenementen voor de jongeren georganiseerd.

6.4 Resultaten en effecten

6.4.1 WhoZnext teams

De jongerenwerker van Welzijn Vught heeft het project WhoZnext gestart in 2006. Wanneer jongeren participeren in een WhoZnext team kunnen zij financiële en organisatorische ondersteuning krijgen via de welzijnsorganisatie. De jongeren zijn in eerste instantie geworven op straat, op bijvoorbeeld hangplekken. Daarbij moet worden opgemerkt dat deze jongeren al een bepaalde mate van zelfredzaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel hadden. Naast het feit dat jongeren meer aan sport gaan doen, leren jongeren in WhoZnext teams ook andere vaardigheden. Aan de ene kant is het doel het realiseren van de activiteit. Daarnaast is de activiteit een middel, zodat zelfstandigheid wordt bevorderd en dat de jongeren vaardigheden aanleren, bijvoorbeeld: omgaan met teleurstellingen. Daarnaast leren zij werken in teamverband. Deze effecten komen overeen met het doel om jongeren te laten opgroeien tot volwaardige deelnemers van de samenleving.

In het begin is de jongerenwerker begeleid door Sportservice Noord-Brabant (SSNB). SSNB heeft de jongerenwerker en de jongeren de methodiek geleerd van WhoZnext teams. Op dit moment heeft SSNB alleen nog een adviserende rol in de WhoZnext teams, omdat de teams goed draaien. Er zijn nu drie teams actief die twee activiteiten per team, per jaar organiseren. WhoZnext teams werken soms ook onderling samen. De resultaten van de WhoZnext teams over de afgelopen drie jaar zijn in tabel 12 in een overzicht geplaatst.

Tabel 12. resultaten WhoZnext

	2006	2007	2008
Team(s)	Goalgetters	Goalgetters Masters V Jumperz	Goalgetters Master V Jumperz Streetdance meidengroep
Leeftijd	Vanaf 15 jaar	13 tot 15 jaar	13 tot 15 jaar
Activiteiten en aantal deelnemers	Zaalvoetbaltoernooi (2x) 56 deelnemers Basketbaltoernooi 8 teams met 21 deelnemers Weerbaarheidstraining 8 deelnemers per keer	Vier dansgroepen 30 deelnemers aan Dorpsgezichten Workshop Jumpen (6x) 15-20 deelnemers Buurtactiviteit Vught Noord, Zaalvoetbaltoernooi 63 deelnemers Jumpers en Goalgetters presentatie videoclip plus eindfeest i.s.m. Jongerenproject, videoclip en de Speeldoos. 250 deelnemers	Streetdance i.s.m. Opening Gouden Zonne en Master V Jumperz 30 deelnemers Jumpfeest Master V Jumperz 40 deelnemers Weerbaarheidstraining (8x) 8 deelnemers per keer Cultureel evenement 27 deelnemers Wekelijkse streetdance 10 deelnemers per week

Team 1 2006 Goalgetters: Dit team heeft een zaalvoetbaltoernooi georganiseerd. Deze activiteit was nog niet eerder gerealiseerd in Vught en daar hebben twaalf teams aan deelgenomen. In 2007 is deze activiteit opnieuw uitgevoerd, daarbij heeft het WhoZnext team geleerd van de eerdere ervaringen in 2006. Beide toernooien waren een groot succes. Vervolgens heeft dit team een basketbal toernooi georganiseerd. Helaas was dit minder succesvol, omdat de jongeren zich minder betrokken voelden tot deze tak van sport. Desondanks is dit toernooi wel doorgezet. In 2008 loopt ook nog de cursus weerbaarheid/zelfverdediging. WhoZnext team 1 is een redelijk stabiele groep gebleven (weinig verloop) die ook andere WhoZnext teams hebben gemotiveerd om sportactiviteiten te organiseren. Zij zijn nu in staat om zelfstandig projecten uit te voeren.

Team 2 2007 Masters V Jumperz: WhoZnext team 2 heeft voor 6 weken de workshop 'jumpen' georganiseerd. Tijdens deze cursus zijn ongeveer twintig kinderen per week begeleid. Deze workshop was eveneens succesvol. Vervolgens heeft dit team deelgenomen aan een cultureel evenement: 'dorpsgezichten' en een optreden verzorgd. Daarbij hebben zij de programmering van het jongerenpodium georganiseerd met de onderdelen: breakdance, streetdance en een rap door Vughtse jongeren. De opkomst onder verschillende groepen jongeren was groot, mede door onderlinge mondelinge publiciteit.

Team 3 2008 Streetdance: WhoZnext team 3 is geworven tijdens het eerder genoemde culturele evenement. De streetdance meiden hadden geen faciliteiten om in Vught te sporten. Na een testperiode van een maand is duidelijk geworden dat deze groep meiden ook enthousiast waren om deel te nemen. Zij hadden veel ideeën, maar konden (organisatorische) hulp gebruiken. Op dit moment organiseert team 3 wekelijks streetdance voor meiden van 14 tot 18 jaar. Hierin spelen een aantal facilitaire problemen een rol, zoals de aanpassing van de ruimte (Gouden Zonne), waar nog meer aandacht aan kan worden besteed.

De WhoZnext teams blijven vaak wel enige vorm van begeleiding nodig hebben. De motivatie van de jongeren verslapt van tijd tot tijd. De jongerenwerker motiveert hen dan weer, waarna ze de activiteit voortzetten. Begeleiding blijft van belang voor de teams. De insteek is om jongeren

in eerste instantie zaken zelfstandig te laten organiseren. Wanneer een project niet helemaal lukt, kunnen zij terugvallen op de professionele begeleiding. De gemeente Vught houdt hierbij de regie in handen vanuit een kaderstellende rol waarin een doelstelling wordt geformuleerd. Deze doelstelling is dat jongeren andere jongeren activeren deel te nemen aan sportactiviteiten. Deze doelstelling omvat een meervoudig effect. De jongeren komen meer in beweging, overlast door hangjongeren wordt verkleind en jongeren leren vaardigheden waardoor zij als jongeren en later als volwassene volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen.

Het WhoZnext project probeert via sponsoring en entreprijzen zelf inkomsten te genereren. Desondanks blijft financiële ondersteuning vanuit de BSI van belang om de begroting dekkend te houden.

6.4.2 Buurtsportwerk

De buurtsportwerker is op 1 januari 2008 gestart met het opzetten van activiteiten. De eerste weken waren in het bijzonder oriënterend en faciliterend. Daarna is de buurtsportwerker gestart met verschillende activiteiten gericht op:

- ambulante contactlegging in de buurt;
- organiseren van structurele activiteiten;
- organiseren van incidentele activiteiten;
- samenwerking met de WhoZnext teams.

De resultaten zijn hieronder weergegeven:

Tabel 13. resultaten buurtsportwerker - ambulante

Ambulant	
Buurt	Aantal jongeren in totaal bereikt
Lidwinaveld	
Ouwerkerk JOP	
Zeeheldenbuurt	87
Zonneheuvel	
Gouden Zonne	

De buurtsportwerker is nu meer vraaggericht aan het werk gegaan. Het zoeken van de doelgroep in de wijk is tijdrovend. Het resultaat is dan pas op lange termijn zichtbaar. Daarbij is de doelgroep voornamelijk op het schoolterrein te vinden. Op 'hangplekken' is er minder bereik gevonden in de praktijk. Wanneer de jongeren via de scholen worden benaderd, kan er een grotere doelgroep worden bereikt.

Tabel 14. resultaten buurtsportwerker - structureel

Structurele activiteiten	
Activiteit	Aantal deelnemers
Zaalvoetbal	Nog niet gestart
Zelfverdediging	Nog niet gestart
Dansgroepen	10

Door een sportblessure van de buurtsportwerker hebben verschillende activiteiten enige tijd stilgelegen. Vanaf de zomer zijn de activiteiten weer hervat. De structurele activiteiten zijn nog niet allemaal gestart. Conceptplannen zijn er wel en in 2008 zijn het zaalvoetbal en de zelfverdediging uitgewerkt als structurele activiteit. Welzijn Vught heeft de WhoZnext teams opgestart. De buurtsportwerker is door de jongerenwerker in contact gebracht met deze teams en heeft hierin meegewerkt. De al bestaande teams hebben hierin een belangrijke bijdrage geleverd om andere jongeren te enthousiasmeren.

De incidentele activiteiten zijn beter van de grond gekomen. Zie hiervoor onderstaande tabel.

Tabel 15. resultaten buurtsportwerker - incidenteel

Incidentele activiteiten	
Activiteit	Aantal deelnemers
Soccertour Voorronde	64
Finale in 's-Hertogenbosch 6 (Maurick College)	6
Zelfverdediging (i.s.m. WV)	8
Beachadventure Engelermeer 's-Hertogenbosch (Maurick College)	50
Multiculturele jongerendag	110

De jongerenwerker en de buurtsportwerker hebben gedurende het project (in 2008) samengewerkt, omdat zij dezelfde doelgroep benaderden. Afstemming is hiervoor nodig, zodat zij elkaar niet tegenwerken, maar juist versterken. De doelstelling van beide werkers was het activiteitenaanbod zo breed mogelijk te houden en de werkzaamheden duidelijk te scheiden of juist goed samen te werken. In overleg met de gemeente Vught is dit naar ieder zijn tevredenheid besproken en uitgewerkt. De jongerenwerker richt zich vooral op de WhoZnext teams en de buurtsportwerker organiseert incidentele activiteiten en structurele activiteiten. Daarbij ondersteunt hij in samenwerking met de jongerenwerker de WhoZnext teams.

6.4.3 WhoZnext binnen sportverenigingen

De WhoZnext teams binnen sportverenigingen zijn niet opgestart. Door Sportservice Noord-Brabant (SSNB) is een informatiebijeenkomst gehouden over jeugd in de sportvereniging. Tijdens deze bijeenkomst hebben de sportverenigingen informatie gekregen over het opzetten van WhoZnext teams binnen sportverenigingen. Er is één vereniging (volleybal) geweest die interesse had in dit aanbod. Uiteindelijk is dit niet van de grond gekomen, doordat de jongeren moeilijk te motiveren waren vanuit de sportvereniging. Er was te weinig animo voor het opstarten van een team. Uit de enquête onder sportverenigingen blijkt dat een tennisvereniging wel een WhoZnext team heeft opgestart. Dit is echter in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond opgezet en niet vanuit de BSI regeling. SSNB, die ervaring heeft in Noord-Brabant met WhoZnext teams, heeft aangegeven dat verenigingen zonder accommodaties moeilijker een WhoZnext team kunnen opstarten. Er is hier ook een onderscheid te maken tussen binnen- en buitensport. Wanneer een vereniging een eigen clubhuis heeft, blijken de jongeren meer betrokken en gemotiveerd om deel te nemen aan dit project.

6.4.4 Sportdeelname

In het Sportdeelname-onderzoek van Vught in 2004 is de sportfrequentie gemeten per jaar naar leeftijd in Vught. Uit dit onderzoek blijkt dat de aantallen respondenten per leeftijdscategorie te laag zijn om per categorie betrouwbare conclusies te trekken. Er is wel een voorzichtige tendens aangegeven, dat de hoogste sportfrequentie bij de jeugd te vinden is. In de categorie van 6 tot en met 24 jaar zitten de hoogste percentages '120 keer of meer' sporten per jaar. De gegevens van de enquête zijn gericht op verenigingen en de gegevens uit het Sportdeelname-onderzoek is gericht op individuen. Deze onderzoeken zijn niet vergelijkbaar met elkaar. Uit de beperkte gegevens van de enquête onder sportverenigingen blijkt dat van de 21 verenigingen die gereageerd hebben, er 11 verenigingen jeugdleden hebben (zie tabel 5). Vanuit deze gegevens blijkt dat het aantal jeugdleden bij de verenigingen zowel is toegenomen als afgenomen. Soms zijn deze aantallen procentueel gezien vrij fors. Een hypothese zou kunnen zijn dat jeugdleden van vereniging zijn gewisseld. Hier is echter geen eenduidige verklaring voor te geven.

6.5 Conclusies

Om terug te grijpen op de deelvraag: 'zijn er drie WhoZnext Teams geformeerd en zijn hierdoor meer jongeren gaan sporten in Vught na het vormen van deze teams?': het blijkt dat deze vraag niet volledig te beantwoorden is. De deelvraag is gebaseerd op de verwachte doelstelling vanuit de BSI regeling. Er is eenduidig te antwoorden dat er inderdaad drie WhoZnext teams succesvol zijn geformeerd. Het tweede deel van de vraag of er meer jongeren zijn gaan sporten in Vught na het vormen van deze WhoZnext teams, is niet te beantwoorden. Er is vooraf een meting gedaan onder jongeren in Vught in welke mate zij actief enige vorm van sport beoefenen. De gegevens uit het Sportdeelname-onderzoek en de enquête onder sportverenigingen kunnen niet met elkaar vergeleken worden. Daarom is het niet duidelijk of een bepaalde doelgroep (zoals hangjongeren) meer of minder sport beoefenen na invoering van Sport in de Wijk. Hier is echter wel op ingezet omdat de doelstellingen van de BSI mede geformuleerd zijn in het projectplan BSI op grond van de gegevens uit het Sportdeelname-onderzoek. Uit de evaluaties van de jongerenwerker en de buurtsportwerker blijkt dat jongeren in de buurt die voorheen niet sportten, nu wel in groepsverband aan sport doen en andere jongeren hierin betrekken en motiveren. Daarbij leren zij meerdere vaardigheden, zodat zij als volwaardig deelnemer aan de samenleving kunnen deelnemen. Hangjongeren veroorzaken vaker overlast, door middel van sport kunnen zij nuttig en actief fysiek bezig zijn. De hypothese dat door de vorming van WhoZnext teams jongeren actief fysiek bezig zijn in groepsverband blijkt houdbaar. Daarbij hebben de jongeren in de WhoZnext teams ook andere teams opgestart. De doelgroep die de teams willen bereiken zijn andere jongeren in Vught en deze jongeren laten kennismaken met sport. Deze doelgroep is door middel van de activiteiten en evenementen bereikt. De jongeren zijn fanatiek en voeren ook daadwerkelijk activiteiten uit.

Het sportbeleid zou als mechanisme kunnen hebben dat er een kwaliteitsimpuls is ontstaan, waardoor jongeren zich sneller aansluiten bij een vereniging en in een later stadium actief betrokken raken bij een vereniging als vrijwilliger of in het kader. Dit mechanisme is niet zichtbaar geworden. Vanuit de WhoZnext teams zijn de jongeren niet noodzakelijkerwijs aangesloten bij een vereniging. Daarbij is de ervaring van de jongerenwerker dat jongeren ook verhuizen in verband met een studie. Natuurlijk verhuizen niet alle jongeren, maar is er ook geen eenduidig verband te leggen tussen deelname aan WhoZnext teams en actief participeren in een sportvereniging. Dat het mechanisme niet werkt, heeft direct verband met de context. Inzetten op jongeren kan op de korte termijn effect hebben om meer beweegmomenten te realiseren en hen

gezonder te leren leven, door middel van de opgezette activiteiten. Op de langere termijn heeft dit niet een direct effect op het feit dat deze jongeren dan ook in een later stadium in hun leven bij een sportclub zijn aangesloten en daarbij vrijwilligerswerk uitvoeren. Mijn inziens zou het beter zijn niet de verwachting te scheppen dat jongeren door middel van WhoZnext teams zich in een latere fase in hun leven betrokken voelen bij een sportvereniging. Het doel om jongeren meer te laten sporten en meer beweegmomenten te bieden, is een voldoende streven an sich.

Het formeren van WhoZnext teams in de sportverenigingen is mislukt. Er is geen team in Vught geformeerd vanuit de regeling BSI. De sportverenigingen hebben hiervoor wel interesse getoond, maar overgaan tot actie is uitgebleven. In het enkele geval waar wel overgegaan is tot actie, bleek het niet mogelijk een jongerenteam te formeren. Op regionaal niveau is deze tendens ook zichtbaar. In al hechte sportverenigingen met een eigen accommodatie komt dit project beter van de grond. In Vught is hiervoor geen interesse gebleken, of is dit via een andere weg tot stand gekomen.

De buurtsportwerker is in januari 2008 gestart met het organiseren van activiteiten voor jongeren in Vught, maar is een aantal maanden afwezig geweest in verband met een sportblessure. Dit heeft de continuering van het project belemmerd, ondanks dat er vervanging was geregeld. Er zijn zeven concrete acties gerealiseerd. In het najaar en de winter zijn hier nog meer acties aan toegevoegd. De buurtsportwerker heeft als doelgroep de (hang)jongeren in de buurt. Het bleek tijdrovend te zijn om deze jongeren te bereiken en daarom zijn de activiteiten nu meer gericht op jongeren op scholen. De jongerenwerker richt zich op alle jongeren in Vught. Er is sprake van overlapping, maar men probeert een gevarieerd aanbod te bieden. Diverse doelgroepen van de jeugd in Vught worden benaderd en participeren in activiteiten. Beide projecten zijn een succes gebleken, gezien de resultaten. De samenwerking in deze activiteiten door de werkers is een punt van aandacht geweest. Het is niet de bedoeling dat dezelfde doelgroep door beide werkers wordt benaderd, omdat het aanbod hierdoor minder divers wordt.

Beide werkers en de betreffende organisaties van waaruit gewerkt wordt, geven aan dat activiteiten voor jongeren enige vorm van sturing nodig hebben. Jongeren raken eerder gedemotiveerd en haken hierdoor sneller af. Door support van de werkers blijven de jongeren actief deelnemen aan het project. Aangezien jongeren worden bereikt en de activiteiten een succes zijn, wordt aanbevolen in het reguliere sport- en jongerenbeleid sportieve activiteiten voor jongeren te continueren en in het beleid op te nemen. Daarbij moet samenwerking een belangrijk punt van aandacht zijn. De buurtsportwerker heeft nog te weinig tijd gehad om alle activiteiten op te zetten, daarom is het aan te bevelen de buurtsportwerker dit schooljaar 2008-2009 de activiteiten uit te laten voeren. Dit betekent een volledig schooljaar september 2008 tot en met augustus 2009. De jongerenwerker heeft veel kennis en expertise in huis ten aanzien van het WhoZnext project en heeft binding met de Vughtse jeugd. Daarbij verslapt de motivatie van jongeren sneller. Om de WhoZnext teams een succes te laten blijven in Vught, wordt aanbevolen dit project structureel voort te zetten binnen het jongerenwerk van Welzijn Vught.

7. Sportstimulering voor mensen met een beperking

7.1 Inleiding

7.1.1 Doelstelling

De doelstelling van sportstimulering voor mensen met een beperking is het komen tot een integraal aanbod, zodat de integratie tussen mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking en mensen zonder deze beperkingen wordt bevorderd. Het gaat hier om mensen met een beperking en/of chronische aandoening, die binnen de gemeente Vught extramuraal wonen. De projectonderdelen bestonden uit:

- het aangaan van een samenwerkingsverband tussen sportverenigingen, zorginstellingen, revalidatiecentra, patiëntengroepen, Lokaal Beraad Vught, de Sportraad en Sportservice Noord-Brabant;
- bekijken hoe mensen met een beperking gemakkelijk de weg naar sportactiviteiten kunnen vinden. Sportverenigingen hebben hierbij eventueel extra ondersteuning nodig;
- het organiseren van bijeenkomsten tussen mensen met een beperking en mensen zonder beperking binnen een vereniging.

Om te kunnen beoordelen of de doelstelling behaald wordt, is in de uitvoeringsplannen van de Breedtsportimpuls een aantal resultaten geformuleerd om zo tot een effectmeting te kunnen komen.

Tabel 16. Verwachte resultaten Sporten voor mensen met een beperking

Eind 2006	Eind 2008
Eind 2006 is binnen het samenwerkingsverband geïnventariseerd wat de knelpunten zijn binnen het bestaande aanbod voor mensen met een beperking.	In 2007 heeft een groot 'Sportement' plaatsgevonden wat georganiseerd is door een werkgroep.
Er zal een aanbod zijn gedaan aan verenigingen hoe zij integratie kunnen organiseren en knelpunten kunnen oplossen in het aanbieden van sport aan mensen met een beperking.	Er zijn vier pilotprojecten gestart, twee vraaggericht en twee aanbodgericht.
Binnen het Lokaal Beraad Vught is geïnventariseerd hoe de zorginstelling hun expertise kunnen overbrengen aan de sportverenigingen.	
Na de evaluatie van juni 2006 is het plan van aanpak bijgesteld. Het veld dient meer geactiveerd en betrokken te zijn.	

7.2 Organisatie sportstimulering voor mensen met een beperking

In 2006 is het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet opgestart. In dit netwerk zitten vertegenwoordigers van organisaties die in Vught werkzaam zijn voor mensen met een beperking of organisaties die actief zijn in de vrijetijdsbesteding (recreatie, sport, educatie en kunstbeoefening). Het netwerk functioneert als afstemmings- en coördinatieplatform op operationeel niveau. Het voorzitterschap wordt vervuld door Welzijn Vught en vervult als zodanig de kartrekkersrol in het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. Het doel is een brug te slaan tussen vragers en aanbieders, tussen mensen met een beperking en de reguliere organisaties. De problematiek om deel te nemen aan, het in kaart brengen van en de vraag naar activiteiten wordt zichtbaar gemaakt, waardoor meer mensen deelnemen aan het maatschappelijke leven binnen Vught regulier en specifiek.

7.2.1 Innovatief Overleg Vrije Tijd

Sport wordt als middel gebruikt bij mensen met een beperking voor sociale omgang en om te integreren in de samenleving. In de nota “Welzijn en Vrije Tijd voor mensen met een beperking” van het Lokaal Beraad Vught (2003) blijkt dat mensen met een beperking behoefte hebben aan een welzijns- en vrijetijdsaanbod op maat. Hieronder vallen ook activiteiten op het gebied van sport en recreatie. In de nota wordt als aanbeveling gedaan het vrijetijdsaanbod te verbeteren door de toegankelijkheid naar organisaties toe te vergroten. Daarbij wordt aanbevolen om een vrijetijdsnetwerk voor mensen met een beperking te ontwikkelen.

Welzijn Vught heeft in 2006 de opdracht gekregen zowel het vrijwilligerswerk als het vrijetijdsaanbod te coördineren. Dit is gebeurd door het servicepunt en het netwerk op te starten. Het servicepunt Vught is het punt waar vraag en aanbod via spreekuren en de digitale vacaturebank binnenkomen en gemacht worden. In 2007 was het speerpunt onbeperkt sporten. Daaruit is een werkgroep aan de slag gegaan met het Sportement, samen met anderen buiten het netwerk. De koppeling naar het COVT (Collectief Overleg Vrije Tijd) is toen ook gemaakt. Dit is een overleg wat al eerder bestond. In 2008 zijn de behaalde resultaten geëvalueerd en is gekeken naar wat verbeterd kan worden. Hieruit zijn nieuwe speerpunten ontstaan. Het COVT is omgebouwd en vernieuwd naar het IOVT. Het Innovatief Overleg Vrije Tijd (IOVT) is een platform, ontmoetingsplek, werkgroep en adviesorgaan. Daarnaast is gepland om met de toegankelijkheid van het vrijetijdsaanbod verder te gaan.

Door het opzetten van een netwerk waarin een werkgroep actief is, wordt het sportaanbod inzichtelijk voor de doelgroep. Vanuit het IOVT worden individuen in zorginstellingen geholpen aan een voor hen goede vrijetijdsbesteding, vaak is dit sport. De doelgroep betreft zowel mensen met een beperking die zowel intramuraal als extramuraal wonen. Het IOVT bestaat uit vertegenwoordigers van de sportvereniging, vertegenwoordiger diverse zorginstellingen (Reinier van Arkelgroep), revalidatiecentra, patiëntengroepen, en Welzijn Vught. Over het algemeen zijn mensen met een beperking de doelgroep, soms worden echter ook ouderen geholpen, afhankelijk van welke zorginstelling het betreft. Hoewel ouderen niet de doelgroep zijn vanuit de Breedtesportimpuls, zijn deze in de loop van het proces wel betrokken. Ouderen kunnen vaak minder actief deelnemen aan sport dan dat zij voorheen konden toen zij jonger waren. Door lichamelijke beperkingen die ontstaan naarmate men ouder wordt, hebben zij soms behoefte om op nieuwe mogelijkheden te worden gewezen, waardoor zij binnen de sportvereniging gaan deelnemen aan een andere, vaak minder intensieve manier van sporten.

De resultaten die de werkgroepen (COVT en IOVT) in 2007 en 2008 wilden behalen zijn:

- het sportaanbod inzichtelijk maken voor de doelgroep;
- hiaten vanuit de doelgroep en vanuit de verenigingen in beeld brengen en vervolgplannen maken;
- het Sportement organiseren;
- samenwerking met de sportcoach.

7.3 Resultaten en effecten

De resultaten zoals benoemd in de uitvoeringsplannen Breedtesportimpuls zijn met name opgepakt door het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. Daarom zullen de verwachte resultaten zoals benoemd door de werkgroepen COVT en IOVT hierin als leidraad worden genomen.

7.3.1 Sportement

Sportservice Noord-Brabant heeft in 2006 een Sportement georganiseerd. Het resultaat dat in 2006 middels het Sportement 50 mensen bereikt moest hebben, is feitelijk behaald. De opkomst was wel lager dan verwacht. Weinig mensen zonder een beperking hebben deelgenomen aan dit Sportement. Hierdoor is een deel van de doelgroep niet bereikt. In het Sportement gaat het er juist om mensen met een beperking in contact te laten komen met mensen zonder een beperking bij de sportvereniging. Hiervoor moeten dan wel de nodige faciliteiten aanwezig zijn. Uit de evaluatie blijkt dat het grootste probleem hierin de communicatie en publiciteit is geweest. Mensen waren niet goed geïnformeerd.

In 2007 is er wederom een Sportement opgezet door het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. Het doel van dit Sportement was een sportevenement voor mensen met verschillende beperkingen te organiseren, waarbij zowel informatie over de sport werd verstrekt als daadwerkelijk verschillende takken van sport werden beoefend. Op deze dag hebben verschillende sportverenigingen uit Vught en omgeving, die een aanbod hebben voor mensen met een beperking, zichzelf gepresenteerd. De verschillende vormen van sport zijn toegespitst op de soort beperking van een individu. Hoewel de opkomst lager was dan verwacht, was het wel een succes te noemen door het enthousiasme van alle partijen. Er is meer publiciteit gegeven naar mensen toe buiten de zorginstellingen en meer mensen zonder een beperking hebben deelgenomen aan dit evenement. Daarbij waren er meerdere doelgroepen namelijk: kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen met een beperking. Er waren organisaties die informatie en advies gaven of makelaar zijn. Een makelaar matcht vraag en aanbod.

Het Sportement heeft positief bijgedragen aan de beeldvorming van sport voor mensen met een beperking in de gemeente Vught. Zo wordt duidelijk dat sport belangrijk is voor deze doelgroep. Het Sportement is een succes gebleken om het aanbod te inventariseren en zowel de aanbodzijde als de vraagzijde weer te prikkelen om mensen met een beperking aan sport te laten deelnemen. Aangezien het opzetten van een Sportement veel tijd kost is het idee om dit eens in de vier jaar te organiseren. Hierdoor blijft het Sportement redelijk uniek, zodat men blijft deelnemen aan het evenement.

7.3.2 Samenwerking

De sportcoach is een makelaar die via de locatie van het servicepunt individuele mensen met een beperking bemiddelt naar sportverenigingen. Als hiervoor deskundigheid of vrijwilligers nodig zijn, helpt de sportcoach hierbij.

Er is een studiedag door Cello georganiseerd rondom Vrije Tijd. Daarbij is de samenwerking tussen de Sportcoach, het Sportement, de Sportraad en de klankbordgroep. Hier is een spreekuur van de sportcoach bij het Servicepunt Vught tot stand gekomen en zijn dwarsverbanden gelegd tussen instanties en individuen. Hierbij moet gedacht worden aan het matchen van individuen aan sportverenigingen en het beoefenen van sport door mensen met een beperking. Een concreet voorbeeld is de nieuwe groep Nordic Walking.

Conform het projectplan van Welzijn Vught 2006-2010 heeft het Servicepunt Vught zich verder uitgebreid. Hierbij zal specifiek de aandacht gevestigd zijn op de doelgroep mensen met een beperking. Daarbij wordt samenwerking gezocht met de zorginstellingen en gewerkt vanuit het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. Deze opdracht is op dit moment ingebed in de opdrachtformulering aan Welzijn Vught en dus in de huidige structuur van het gemeentebestuur.

7.3.3 Match vraag en aanbod

Tijdens het Sportement zijn hiaten en wensen naar voren gekomen, die het IOVT geïnventariseerd heeft, waarna concreet tot acties is overgegaan op individueel niveau of groepsgevijs. Binnen het IOVT dat pas in 2008 is opgestart zijn beginnende resultaten. De vraag wordt gekoppeld aan een makelaar en gezamenlijk wordt gezocht naar het (sport)aanbod.

7.3.4 Aanbod in beeld

In 2008 zou er met betrekking tot de toegankelijkheid en bekendheid van het vrijetijdsaanbod aandacht besteed moeten zijn aan randvoorwaarden zoals: bekendheid van het aanbod van organisaties, financiële toegankelijkheid, vervoer en deskundigheid in een organisatie over ouderen en mensen met een beperking. Het inzichtelijk maken van het sportaanbod bleek meer tijd te kosten dan verwacht en is niet gerealiseerd in 2007 en 2008. Daarbij vraagt de inventarisatie ook meer samenwerking tussen betrokken partijen. De aanpak betrof het opzetten van een operationele, digitale databank van het vrijetijdsaanbod. Het vrijetijdsaanbod zou uitgegeven worden in braille, gesproken woord, groot lettertype en in gidsvorm. Dit zou erin moeten resulteren dat mensen met een beperking gemakkelijker het aanbod van organisaties kunnen opzoeken. Helaas is dit speerpunt nog niet bereikt, hoewel de behoefte hieraan nog wel bestaat.

7.3.5 Effecten

Het Innovatief Overleg Vrije Tijd (IOVT) heeft in 2008 meerdere individuen met een beperking begeleid naar een reguliere sportvereniging. In de toekomst wil het IOVT de doelgroep breed houden en inzetten op mensen die zowel intra- als extramuraal wonen. Daarbij zetten zij zich ook in op de doelgroep ouderen. Dit betekent niet dat ouderen niet meer kunnen sporten, maar dat zij binnen hun vereniging een andere sport kunnen gaan beoefenen.

Uit de beperkte gegevens van de enquête onder sportverenigingen blijkt dat van de 21 verenigingen die gereageerd hebben, er zeven verenigingen leden met een beperking hebben (zie tabel 5). Vanuit deze beperkte gegevens blijkt dat het aantal leden met een beperking gemiddeld genomen gelijk is gebleven. Er is geen sprake van een significante toe- of afname.

7.4 Conclusies

De deelvraag behorende bij het onderdeel sporten voor mensen met een beperking was als volgt:

Zijn er activiteiten georganiseerd waarin mensen met een beperking kennis hebben kunnen maken met sport tijdens de loop van de BSI en zijn meer mensen met een beperking aangesloten bij een sportvereniging?

Er zijn inderdaad activiteiten georganiseerd, zodat mensen met een beperking kennis hebben kunnen maken met (aangepaste) sportactiviteiten. Er is tweemaal een Sportement gehouden, waarvan er één zeer succesvol was. Het Sportement is een succes gebleken door op een leuke manier de vraag- en aanbodzijde in contact met elkaar te brengen. Hierdoor is meer bewustwording ontstaan over het sporten voor mensen met een beperking en heeft het positief bijgedragen aan de beeldvorming. Het Sportement zou ingebed kunnen worden in de huidige gemeentelijke regelingen. Wanneer eens in de vier jaar een Sportement wordt georganiseerd, kan dit (gedeeltelijk) gesubsidieerd worden door middel van een algemene projectsubsidie.

De samenwerking op het gebied van zorg, welzijn en sport is versterkt via een gezamenlijke studiedag, het Sportement en de samenwerking met het IOVT. Het matchen van vraag en aanbod is met het IOVT ingebed in het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. Het realiseren van een digitale databank is nog niet gerealiseerd.

Het IOVT gaat structureel te werk aan de hand van werkplannen opgezet door het netwerk. De doelstellingen die zij in 2007 gesteld hadden, zijn behaald of doorgezet naar 2008. In 2008 zijn daarbij nieuwe speerpunten benoemd om de toegankelijkheid en bekendheid van het vrijetijdsaanbod voor mensen met een beperking te vergroten. Het netwerk is voldoende toegerust om knelpunten te signaleren, het sportaanbod inzichtelijk te maken en samenwerkingsverbanden te versterken. Zij kunnen inventariseren waar drempels en knelpunten liggen voor mensen met een beperking om te participeren in reguliere sportverenigingen. Welzijn Vught is de kartrekker in het netwerk Vrije tijd en Vrijwillige Inzet, waar het IOVT een onderdeel van is. Aanbevolen wordt dit netwerk in stand te houden via de huidige opdracht aan Welzijn Vught.

Het IOVT heeft ingezet op mensen met een beperking die zowel zelfstandig, in een woonvorm in de wijk of in een instelling wonen. Vanuit de BSI is alleen ingezet op de doelgroep die zelfstandig woont. Alle doelgroepen hebben behoefte om mee te willen draaien in de maatschappij. Hier kunnen wellicht hogere kosten aan verbonden zijn voor bijvoorbeeld de sportverenigingen die aanpassingen moeten doen. In de toekomst is het aan te bevelen dat niet alleen ingezet wordt op mensen met een beperking die zelfstandig wonen. Sport heeft een positieve uitwerking op alle mensen met een beperking, ongeacht waar zij wonen.

Vanuit de gegevens van de enquête onder sportverenigingen is niet zichtbaar geworden dat meer mensen met een beperking aangesloten zijn bij een sportvereniging als gevolg van de invoering van de BSI. Het IOVT heeft mensen met een beperking (al dan niet uit een zorginstelling) begeleid naar een reguliere sportvereniging. Of er daadwerkelijk meer mensen met een beperking een individuele sport beoefenen is niet meetbaar. Er zou vooraf een inventarisatie moeten zijn gemaakt, hoeveel mensen met een beperking wel of geen sport beoefenen. In het Sportdeelname-onderzoek in Vught van 2004 is hierover geen vraag gesteld, daarom wordt in deze conclusie hierover verder geen uitspraken gedaan.

8. Samenwerkingsconvenant Schijndel-Vught

De gemeente Schijndel en de gemeente Vught hebben gezamenlijk de subsidieregeling BSI bij het ministerie van VWS aangevraagd. Ten tijde van de aanvang van de subsidieregeling BSI hebben de gemeente Vught en de gemeente Schijndel een samenwerkingsconvenant opgesteld.

Voor de uitvoering van de regeling Breedtesportimpuls heeft de gemeente Schijndel als projectadministrateur en als contactpersoon richting het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport gefungeerd. Dit is voor beide gemeenten naar wens verlopen. Beide gemeenten zijn verantwoordelijk voor:

- coördinatie/administratie van de projecten in de eigen gemeente;
- bewaking voortgang en uitvoering projecten in de eigen gemeente;
- monitoren en evaluatie van de projecten in de eigen gemeente;
- bewaking organisatorische en inhoudelijke samenhang van de projecten in de eigen gemeente;
- de zorg voor voldoende formatie om de ambtelijke werkzaamheden te verrichten.

De deelnemers aan deze regeling waren voornemens om – met gebruikmaking van de stimuleringsregeling Breedtesportimpuls van het ministerie van VWS – een aantal thema's breder te zien dan alleen binnen de eigen gemeente. Een regionale aanpak zou meer succesvol kunnen zijn door de samenwerking, in het bijzonder op het gebied van jeugdbeleid en sporten voor mensen met een beperking. Samenwerking leidt tot meer kennis van zaken, creativiteit en armslag dat een betere taakverdeling mogelijk maakt en een toekomstige impuls is voor meer samenwerking op het gebied van sport in de regio. Een resultaat hiervan is de samenwerking in de regio met de start van een sportcoach voor mensen met een beperking.

Een doel van verenigingsondersteuning was het gezamenlijk houden van informatiebijeenkomsten/cursussen door de gemeente Schijndel en Vught. Er is eenmaal een gezamenlijke informatiebijeenkomst tot stand gekomen. Dit is niet effectief gebleken, door logistieke problemen. Sportverenigingen in Vught bleken onvoldoende bereid om naar Schijndel te reizen en andersom. Het bleek praktischer om de informatiebijeenkomsten op te splitsen per gemeente. Aangezien beide gemeenten een rijk sportverenigingsleven bezitten, is dit geen probleem gebleken in de uitvoering. De samenwerking hoeft niet noodzakelijkerwijs gelegen te zijn in het samen aanbieden van cursussen. De samenwerking kan ook gelegen zijn in het samen opzetten van projecten. Hierdoor is de kennis gedeeld en kan men leren van elkaars ervaringen.

Bij de uitvoering van de projecten is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lokale of regionale organisaties. Het convenant vervalt nadat in 2009 de afrekening met het ministerie van VWS heeft plaatsgevonden.

9. Algemene conclusies

Wat is de kwaliteit van het gevoerde sportbeleid in de gemeente Vught ten aanzien van de breedtesportimpuls? De effecten van het gevoerde beleid moesten zodanig zijn geweest dat de projecten na afloop van de BSI zelfstandig konden worden voortgezet. De meeste deelprojecten zijn positief afgesloten. Een aantal projecten is ingebed in het Vughtse, andere projecten hebben bijgedragen aan professionalisering en een aantal projecten zou een positieve bijdrage leveren aan het welzijnsbeleid van de gemeente Vught. Aan de andere kant zijn een aantal projecten onvoldoende of niet uitgevoerd of hebben niet voldoende bijgedragen aan de doelstellingen. Voor een schematisch overzicht van de projecten, resultaten, conclusies en aanbevelingen kan bijlage 1 geraadpleegd worden. De inhoudelijke argumentatie van dit schema is eerder beschreven in de deelconclusies van de betreffende projecten en wordt hieronder vervolgens gekoppeld aan de mechanismen. Nu zal ingegaan worden op de mechanismen en de context zoals beschreven in de beleidstheorie in hoofdstuk 2.

9.1 Doelgroepen en de relatie tot sportbeleid in Vught

Wanneer de gemeente in het sportbeleid inzet op specifieke doelgroepen, kunnen deze doelgroepen eerder in contact kunnen komen met sport. Door middel van de inzet van de Breedtesportimpuls is binnen de gemeente Vught meer aandacht besteed om de doelgroepen kinderen, jongeren en mensen met een beperking te binden aan sportverenigingen en te laten deelnemen aan sportieve activiteiten. De verenigingen spelen bij de andere deelprojecten een belangrijke rol, omdat zij een sportaanbod kunnen leveren. De deelname aan bijvoorbeeld het project 'sportieve brede school' door sportverenigingen is ingezet en loopt voortvarend. Dit onderdeel is ingebed binnen de structuren van Vught (kinderopvang, basisscholen, sportverenigingen). De verenigingen hebben hierdoor de mogelijkheid en handreikingen gekregen om in te zetten op de doelgroepen kinderen, jeugd en mensen met een beperking. Dit kan voor verenigingen een meerwaarde hebben, omdat hun ledenaantallen niet zijn afgenomen. Individuen komen in contact met het sportaanbod. Meer leden kunnen ook een positieve werking hebben op het aantal vrijwilligers.

Verschillende doelgroepen hebben verschillende wensen, behoeften, maar ook beperkingen. Zo kunnen bijvoorbeeld mensen met een visuele beperking niet zomaar deelnemen aan alle sporten. Aanpassen van voorzieningen en het soort sport moeten dan per individu bekeken worden. Deze context is niet concreet naar voren gekomen. Uiteraard hebben mensen met een beperking soms aangepaste materialen of begeleiding nodig. Vanuit het projectonderdeel 'sporten voor mensen met beperking', blijkt juist dat het aanbod wat er al is voor aangepaste sport afdoende is. Het in contact brengen van deze doelgroep met de mogelijkheden biedt winst, omdat zij hierdoor meer inzicht krijgen in de mogelijkheden. Dit wordt door deze doelgroep als prettig ervaren. De context wordt dan gekoppeld aan de mogelijkheden die er al binnen de gemeente op sportgebied zijn en wordt er ingezet op kennis laten maken van mogelijkheden binnen de lokale gemeenschap.

9.2 Verenigingen

Door verenigingen ondersteuning op maat te bieden door middel van cursussen en het bieden van een aanspreekpunt, worden verenigingen professioneler waardoor zij hun ledenbestand kunnen vergroten en meer vrijwilligers kunnen aantrekken. Vervolgens kunnen meer individuen deelnemen aan sport. De initiatieven in de verenigingsondersteuning hebben bij de verenigingen die hebben deelgenomen, ertoe bijgedragen dat vrijwilligers binnen verenigingen zich hebben kunnen professionaliseren. Echter moet wel opgemerkt worden dat de deelname aan de

cursussen niet een overweldigend aantal was. Dit kan er op duiden dat er of te weinig publiciteit is gemaakt over het cursusaanbod, dat de verenigingen al voldoende geprofessionaliseerd zijn of voldoende ondersteuning via de lokale sportbonden ontvangen. De deelname aan de verschillende deelprojecten draagt ertoe bij dat de huidige structuren in de verenigingen en in de Vughtse structuren versterkt zijn. Verenigingen zijn qua ledenaantallen, aantal vrijwilligers en doelgroepen over het algemeen constant gebleven. Dit is een resultaat op zich. Hoewel er niet een direct resultaat gemeten is vanuit de enquête, zijn verenigingen wel enthousiast over een meer gerichte ondersteuning. Deze ondersteuning is verschoven van aanbodgericht naar een vraaggericht karakter, wat beter lijkt aan te sluiten bij Vughtse sportverenigingen.

Niet alle sportverenigingen zijn in staat zijn om een breed cursus- of activiteitsaanbod te bieden. Kleine sportverenigingen zullen eerder capaciteitsproblemen ondervinden, waardoor het (cursus)aanbod voor verschillende doelgroepen minder groot zal zijn. Of kleinere sportverenigingen capaciteitsproblemen ondervinden, is niet zichtbaar geworden. Wel is er een andere context zichtbaar geworden; de manier van het bieden van ondersteuning kan vraag- of aanbod gericht. Door het beperkte animo van verenigingen voor cursussen/informatiebijeenkomsten kan verondersteld worden dat verenigingen meer vraaggericht benaderd moeten worden. Het aanbod wordt hierdoor aangepast aan de concrete vraag van de vereniging. Er zijn veel disciplines op sportgebied in Vught, waardoor een gezamenlijke cursus niet altijd bij alle disciplines aansluit. Sturing vanuit de gemeente of de Sportraad blijkt in de praktijk minder belangrijk te zijn.

9.3 Sportaanbod op scholen

Wanneer kinderen op jonge leeftijd meer beweegmomenten op school en in de naschoolse opvang wordt aangeboden, zullen zij minder snel overgewicht krijgen. De mogelijkheid voor kinderen om vaker deel te nemen aan sportactiviteiten is vergroot, zowel tijdens als na schooltijd. Wanneer kinderen meer beweegmomenten krijgen aangeboden, wordt de kans op overgewicht verkleind. De Nederlandse Norm Gezond Bewegen geeft in haar definitie aan dat kinderen minimaal één uur gematigd intensief moeten bewegen, waarbij tweemaal per week gericht op een vaardigheid. Wanneer kinderen hierbij niet te veel of te vet eten, zou overgewicht gemakkelijk onder controle te houden zijn. Met deze nieuwe initiatieven en de professionalisering van het schoolse sportactiviteitsaanbod, kan voorzichtig geconcludeerd worden dat het mechanisme werkt. Meer sportieve activiteiten leid tot minder overgewicht. Echter is dit deels gebaseerd op een logische redenering, want er is geen onderzoek gedaan naar het (over)gewicht van kinderen in Vught voor de start en na afloop van het project. Desondanks biedt de combinatie van een meer professionele gymles tijdens schooltijd en het naschoolse aanbod meer mogelijkheden. De kinderen die niet deelnemen aan het beweegaanbod na schooltijd, krijgen tijdens schooltijd een meer en beter sport- en beweegaanbod aangeboden waartoe zij min of meer verplicht worden.

Niet alle kinderen zullen sport aantrekkelijk vinden. Het kan zijn dat juist kinderen die al veel sporten, meedoen aan de naschoolse activiteiten. Kinderen die sport niet leuk vinden, zullen waarschijnlijk niet meedoen aan de naschoolse sportactiviteiten. Uit de frequentie van het aantal activiteiten en het aantal kinderen dat deelneemt aan de activiteiten, blijkt dat de context positief is. Kinderen in de buurt enthousiasmeren elkaar en veel kinderen doen mee aan de activiteiten. Er is niet eenduidig te stellen dat alle kinderen meedoen aan sportieve activiteiten, echter zijn er wel meer mogelijkheden gecreëerd en is er in enige mate sprake van een olievlekprincipe.

9.4 Sportaanbod voor jongeren

Door sport voor jongeren een kwaliteitsimpuls te geven en projecten te starten, ontstaat er een grotere aandacht voor deze doelgroep bij de scholen, verenigingen en in de buurt. Dit kan leiden tot een toename van deelname van deze doelgroep in sportverenigingen en in een later stadium als vrijwilliger of in de kadervorming. Dit mechanisme is niet zichtbaar geworden. Vanuit de WhoZnext teams zijn de jongeren niet noodzakelijkerwijs aangesloten bij een vereniging. Daarbij is de ervaring van de jongerenwerker dat jongeren ook verhuizen in verband met een studie. Natuurlijk verhuizen niet alle jongeren, maar is er ook geen eenduidig verband te leggen tussen deelname aan WhoZnext teams en actief participeren in een sportvereniging. Desondanks zijn jongeren wel meer gestimuleerd geraakt om te gaan sporten door deelname aan de WhoZnext teams. Jongeren motiveren jongeren, waardoor de kans groter wordt dat er een olievlekprincipe ontstaat. De mogelijkheid dat jongeren sportprojecten starten die zij leuk vinden en zelf opstarten, draagt ertoe bij dat de jongeren meer bewegen, maar daarbij ook meerdere vaardigheden ontwikkelen die zij later als ze ouder worden kunnen gebruiken.

Jongeren die gaan studeren, blijven niet altijd in Vught wonen. Inzetten op jongeren kan op de korte termijn effect hebben om meer beweegmomenten te realiseren en hen gezonder te leren leven. Dit heeft echter geen direct verband met de deelname als vrijwilliger op latere leeftijd in een sportvereniging in Vught. Dat het mechanisme niet werkt dat jongeren door deelname aan sportieve activiteiten als vanzelf vrijwilliger zouden worden bij een sportvereniging, heeft direct verband met de context dat hun toekomst nog redelijk onduidelijk is. Inzetten op jongeren kan op de korte termijn wel effect hebben om meer beweegmomenten te realiseren en hen gezonder te leren leven voor de toekomst en het aanleren van vaardigheden door middel van de opgezette activiteiten.

9.5 Mensen met een beperking

Wanneer verenigingen en andere kernpartners (zoals zorg- en welzijnsorganisaties) een integraal aanbod voor mensen met een beperking aanbieden, zullen meer mensen met een beperking kunnen deelnemen aan sportieve activiteiten. Vanuit de gegevens van de enquête onder sportverenigingen is niet zichtbaar geworden dat meer mensen met een beperking aangesloten zijn bij een sportvereniging als gevolg van de invoering van de BSI. Het Innovatief Overleg Vrije Tijd (IOVT) heeft mensen met een beperking (al dan niet uit een zorginstelling) begeleid naar een reguliere sportvereniging. Of er daadwerkelijk meer mensen met een beperking een individuele sport beoefenen, is niet meetbaar. Er kan sprake zijn van natuurlijk verloop. De samenwerking op het gebied van zorg, welzijn en sport is versterkt via een gezamenlijke studiedag, het Sportement en de samenwerking met het IOVT. Dit is een voorbeeld dat het samenwerkingsverband zelfstandig verder is gegaan en is ingebed binnen de structuren van de gemeente Vught.

Het aanbieden van faciliteiten biedt mogelijkheden om meer mensen met een beperking te laten deelnemen aan sport. Hiervoor moeten wel randvoorwaarden in orde zijn, zoals duidelijke communicatie over de mogelijkheden tussen zowel de aanbod- als vraagzijde. Het realiseren van een digitale databank dat het vrijetijdsaanbod in beeld brengt, is nog niet gerealiseerd. Het Sportement is een succes gebleken omdat op een leuke manier de vraag- en aanbodzijde in beeld is gebracht. Mensen met een beperking die moeilijker de stap zetten om te gaan sporten, kunnen mede door deze evenementen geprikkeld worden om zich bij een vereniging aan te sluiten. Het IOVT heeft ingezet op mensen met een beperking die zelfstandig, in een woonvorm in de wijk of in een instelling wonen. Vanuit de BSI is alleen ingezet op de doelgroep die zelfstandig woont. Alle doelgroepen hebben behoefte om mee te willen draaien in de maatschappij. Mijn inziens is dit een aandachtspunt voor de gemeente Vught. Een overweging

hierbij is dat er eventuele hogere kosten aan verbonden zijn voor bijvoorbeeld de sportverenigingen die aanpassingen moeten doen. Sport heeft een positieve uitwerking op alle mensen met een beperking en biedt mogelijkheden om de levenskwaliteit te verhogen, ongeacht waar zij wonen.

9.6 Sport als bindende factor

De doelgroepen die gaan sporten, zullen naast het feit dat zij gezonder worden ook neveneffecten kunnen ondervinden. Zo kan sport een bindend middel zijn en het sociale netwerk van een individu vergroten. Sport is belangrijk voor mensen met een beperking. Zij kunnen hierdoor hun sociale netwerk vergroten. Sport biedt niet alleen voor speciale doelgroepen mogelijkheden tot integratie, maar voor eenieder om zich te binden aan een vereniging of leden binnen deze vereniging. Hierdoor kan de kwaliteit van iemand zijn leven verbeterd worden. Er is ingezet op doelgroepen, omdat deze doelgroepen minder gemakkelijk een groot netwerk om zich heen opzetten, dan mensen die al in andere netwerken participeren. De inzet op sport heeft als neveneffect dat netwerken van individuen vergroot kunnen worden.

In het sportbeleid wordt veelal ingezet op het verenigingsleven. Het is te verwachten dat er ook individuen zijn die niet graag in een vereniging sporten, maar liever individueel. Hierop wordt niet ingezet in de BSI. De fitnessbranche is de laatste jaren sterk in ontwikkeling en sinds de tweede helft van de jaren negentig is het aantal fitnesscentra zeer sterk gegroeid van 400 tot ruim 2000 in Nederland. Bijna de helft van alle fitnesscentra is na 2000 geopend en in 2006 is toename van 14% gemeten (Policy Research Corporation, 2008). Ook in Vught zijn er meerdere fitnesscentra. Vanuit de BSI is hier niet op ingezet, terwijl toch steeds meer mensen individueel sporten. Het ongeorganiseerd sporten kan ook een bijdrage leveren aan het vergroten van iemand zijn netwerk.

9.7 Samenwerking

Om het sportbeleid te laten werken en projecten op te starten, wordt er een behoorlijke mate van samenwerking verwacht tussen verschillende kernpartners. Samenwerking kan een intensief en ingewikkeld proces zijn, waarin niet altijd alles als vanzelf gaat. In de samenwerking kunnen knelpunten ontstaan. Samenwerking en sturing zijn twee kernthema's die in alle projecten een belangrijke rol spelen. Dit is het gevolg van het projectmatige karakter van de BSI waarin versterking van huidige structuren door middel van samenwerkingsverbanden centraal staat.

Sturing vanuit de gemeente Vught is een essentieel punt. Sommige projecten zijn later opgestart dan gepland door afwezigheid van de projectmedewerker en doordat de opstart van een aantal projecten meer tijd heeft gekost dan gepland. De continuïteit in de projecten stagneerde van tijd tot tijd. Het is belangrijk in de opstart van projecten om sturing te geven en duidelijke doelen te formuleren, zodat professionals die de projecten uitwerken duidelijkheid en richtlijnen hebben. In bepaalde delen van het vierjarige traject zijn onderdelen uitbesteed en is de continuïteit hersteld. Dit heeft wel tot gevolg gehad dat bepaalde projecten nog niet volledig zijn afgerond. In de aanbevelingen wordt daarom geadviseerd bepaalde projecten nog enige tijd te geven, zodat deze volwaardig kunnen worden afgerond.

Het ontwikkelen van samenwerkingsverbanden is ook niet in alle projecten even soepel verlopen. Het opzetten van nieuwe verbanden kost soms meer tijd dan verwacht. Het is belangrijk om aandacht te schenken aan onderlinge verbanden en gericht te werken aan duidelijke onderlinge afspraken.

10. Beperkingen van het onderzoek

10.1 Respons enquête

Er is een te lage respons op de enquêteformulieren vanuit de verenigingen gekomen, waardoor er geen significante resultaten kunnen worden gepresenteerd. Er zijn geen causale verbanden te leggen op basis van noodzakelijke en/of voldoende voorwaarden. Om de gegevens niet verloren te laten gaan, zijn de gegevens gebruikt als aparte cases. Vervolgens zijn deze gegevens per discipline geschikt en worden voorzichtige conclusies getrokken. Deze gegevens kunnen niet geïnterpreteerd worden als representatieve kwantitatieve data, maar moeten geïnterpreteerd worden als richtlijn. Dit beïnvloedt vanzelfsprekend de conclusies.

10.1 Verenigingsondersteuning

Een van de doelstellingen van verenigingsondersteuning is de vraag of de huidige structuren dermate zijn versterkt om voldoende in te spelen op de ondersteuningsvragen van de verenigingen. Dit onderdeel was niet gespecificeerd, daarom is in de enquête de mate van tevredenheid gemeten over de samenwerking in projecten van de BSI. Dit laat de werking van de structuren zien. Daarbij is gevraagd of de verenigingen met andere organisaties samenwerken, zodat gemeten kan worden in hoeverre de huidige onderlinge structuren aanwezig zijn (er is geen nulmeting uitgevoerd).

10.1 0-metingen

Ten tijde van de invoering van de BSI is geen duidelijke 0-meting binnen de verschillende projecten uitgevoerd. Hierdoor wordt de evaluatie een stuk moeilijker gemaakt, omdat de doelstellingen die al geformuleerd waren er vanuit gaan dat er wel een 0-meting heeft plaatsgevonden. Zo wil men bijvoorbeeld méér mensen aan het sporten krijgen. Dit is niet te meten, wanneer men dit vooraf niet geïnventariseerd heeft. Wel is er een Sportdeelname-onderzoek gehouden waar resultaten van zijn meegenomen. De projectplannen van de BSI zijn echter niet gebaseerd op dit onderzoek, waardoor dit niet als 0-meting gebruikt kan worden.

11. Aanbevelingen per project

In de afgelopen drie jaren zijn door de gemeente Schijndel afrekeningen van de Breedtesportimpuls ingediend bij het ministerie van VWS. Als onderdeel van de evaluatie is nagegaan wat de omvang hiervan is. Bij de berekening van de omvang van het restant is hiervan uitgegaan. Op dit moment betekent dit dat er voor 2009 nog een restantbudget is. In de aanbevelingen is rekening gehouden met de mogelijkheid om projecten nog één jaar te continueren. Daarom is in opdracht van de gemeente Vught in de aanbevelingen van de evaluatie per project bekeken welke nog een vervolg verdienen.

11.1 Verenigingsondersteuning

11.1.1 Steun op maat

Activiteiten gericht op verenigingsondersteuning voorzien in de behoefte van de sportverenigingen. Het blijven versterken van de structuren binnen verenigingen biedt mogelijkheden in continuïteit van de sport in Vught. Aanbevolen wordt de verenigingsondersteuning nog te continueren. Na één jaar wordt een tussentijdse evaluatie gemaakt door het Servicepunt Sport en Bewegen over de resultaten. Hierna kan de gemeente bezien in welke mate de verenigingsondersteuning eventueel wordt gecontinueerd en ingebed in het beleid van Vught.

11.1.2 Cursusaanbod

Het aanbodgerichte karakter in het projectonderdeel verenigingsondersteuning sluit niet aan bij de werkwijze van sportverenigingen. Er is niet altijd evenveel animo voor cursussen of informatiebijeenkomsten. Aanbevolen wordt het huidige cursusaanbod van Sportservice Noord-Brabant te beëindigen en geen cursusaanbod meer te leveren vanuit de gemeente Vught.

11.2 Sportieve Brede School

11.2.1 Plein Actief

De inzet van een 'mobiele keet' biedt scholen en BSO's sportmaterialen om actief en spelenderwijs met de kinderen te bewegen. In 's-Hertogenbosch is dit project 'plein actief' al succesvol ingezet. De kinderen kunnen kennis maken met verschillende vormen van sport en het ontwikkelen van een sportieve leefstijl en positieve beweegattitude. Ook levert het meer beweegmomenten op tijdens schooltijd (op het plein en tijdens de gymles). Aanbevolen wordt een pilot te houden in Vught om de methode 'plein actief' in te zetten.

11.2.2 Website

De Stichting Brede School Activiteiten heeft activiteiten opgezet voor de kinderen op vier onderdelen, waaronder sport. Om dit activiteitenaanbod onafhankelijk aan te bieden aan kinderen op basisscholen, BSO's en in de buurt is een website nodig. Op deze website kan informatie gevonden worden en kunnen inschrijvingen worden geregeld. Aanbevolen wordt eenmalig een website te financieren om het activiteitenaanbod aan kinderen en ouders aan te bieden. Vervolgens zal het onderhoud van de website bij de stichting liggen.

10.3 Sport in de Wijk

11.3.1 WhoZnext

Aanbevolen wordt nog voor minimaal één jaar de jongerenwerker in te zetten in het continueren van de huidige WhoZnext teams en aankomend jaar één nieuw team erbij te werven. De jongerenwerker kan de WhoZnext teams begeleiden in het organiseren van sportieve activiteiten voor de jeugd in Vught. Eind 2009 evalueren of het zinvol is de begeleiding van de WhoZnext teams in de reguliere opdracht van Welzijn Vught op te nemen.

11.3.2 Buurtsportwerker

De buurtsportwerker is pas sinds begin 2008 actief en het project heeft enige tijd minder continuïteit gekend door afwezigheid van de buurtsportwerker. Hoewel vervanging geregeld was, zijn de structurele activiteiten nog niet volledig voltooid. Daarbij is één jaar voor het inbedden van structurele activiteiten kort. Aanbevolen wordt de opdracht van de buurtsportwerker voort te zetten tot en met augustus 2009. De buurtsportwerker in het schooljaar 2008-2009 de (succesvolle) incidentele en eventuele nieuwe activiteiten die succesvol in vergelijkbare gemeenten zijn, uit te werken tot structurele activiteiten in Vught. De jongerenwerker en de buurtsportwerker hebben op een aantal gebieden overlapping (doelgroep en activiteiten), daarom wordt geadviseerd na het schooljaar van 2009 de opdracht te evalueren en hieruit een eventuele structurele voortzetting in Vught wel of niet te laten plaatsvinden.

11.4 Sporten voor mensen met een beperking

11.4.1 Sportement

Het Sportement biedt mogelijkheden om mensen met een beperking kennis te laten maken met sporten in een reguliere vereniging. Daarbij biedt het voor de sportverenigingen de mogelijkheid zich te presenteren met hun aanbod. Aanbevolen wordt het IOVT, wat onderdeel is van het Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet, eens in de vier jaar een Sportement te laten organiseren. Dit Sportement kan op basis van de huidige subsidieregelingen, eens in de vier jaar (deels) gesubsidieerd worden.

11.4.2 Innovatief Overleg Vrije Tijd

Het IOVT is een samenwerkingsverband waar zowel zorginstellingen, de Sportcoach en andere belanghebbende aan deelnemen. Zij zijn voldoende toegerust om knelpunten te signaleren, het sportaanbod inzichtelijk te maken en samenwerkingsverbanden te versterken. Zij kunnen inventariseren waar drempels en knelpunten liggen voor mensen met een beperking om te participeren in reguliere sportverenigingen. Welzijn Vught is de kartrekker in het netwerk Vrije tijd en Vrijwillige Inzet, waar het IOVT een onderdeel van is. Aanbevolen wordt dit netwerk in stand te houden via de huidige opdracht aan Welzijn Vught. Bij een eventuele vervolgopdracht aan de welzijninstelling deze (positieve) overweging in gedachten houden.

Geraadpleegde bronnen

- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. De, Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff bv.
- Bakker, A. (2007). 600 miljoen frikandellen. Overgewicht in maatschappelijk perspectief. *Facta sociaal – wetenschappelijk magazine*, 15, 4, p. 30-32.
- Berkel, F. van, Saskia Decorte, Pieter Röhling, Monique Witziers (2008). *Onderzoeksrapport Nationale LeefstijlBarometer*. Motivaction International B.V.
- Braster, J.F.A. (2000). 'De kern van casestudy's'. Assen: van Gorcum.
- Breedveld, K., Kamphuis, C. & Tiessen-Raaphorst, A. (2008). *Rapportage sport 2008*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Dr. Ir. Nijboer, C. & Alst, S. van., (2005). *Overgewicht. De gemeente aan zet. Een inventarisatie van gemeentelijke beleidsinstrumenten gericht op het voorkomen van overgewicht*. Woerden: NIGZ.
- Elling, A. & Klerken, J. (2002). *Sport en het bevorderen van een gezondere leefstijl onder (kansarme) jongeren*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Frelier, M. & Janssens, J. (2007). *Wat beweegt kinderen? Een onderzoek naar het sport- en beweeggedrag van kinderen*. Den Haag: Nicis Institute.
- Gemeente Schijndel. (2005). *Convenant Breedtesportimpuls Schijndel en Vught 2005*. Schijndel: gemeente Schijndel.
- Gemeente Vught, afdeling Samenlevingszaken. (2002-2003). *Notitie 'Gedeelde verantwoordelijkheid'*. Vught: Samenlevingszaken.
- Gemeente Vught, afdeling Samenlevingszaken. (2005). *'Uitvoeringsplan Breedtesport 2005-2006'*. Vught: Samenlevingszaken.
- Gemeente Vught, afdeling Samenlevingszaken. (2007). *'Uitvoeringsplan Breedtesport 2007-2008'*. Vught: Samenlevingszaken.
- Gemeente Vught, afdeling Samenlevingszaken. (2007). *Nota Sport in beweging*. Vught: Samenlevingszaken.
- Gemeente Vught. (2003). *De Brede School in Vught: samen werken aan samenwerking*. Vught: gemeente Vught.
- Gemeente Vught. (2006). *Kaderstelling sportieve brede school*. Vught: gemeente Vught.
- Gemeente Vught. (2007). *Doorstart activiteiten Sportieve Brede School*. Vught: gemeente Vught.
- Gemeente Vught. (2007). *Evaluatie sportieve brede school*. Vught: gemeente Vught.

Gemeente Vught. (2007). *Inzet buurtsportwerk in Vught i.s.m. Gemeente 's-Hertogenbosch*. Vught: gemeente Vught.

Gemeente Vught. (2007). *Notitie Lokaal Onderwijsbeleid. Evaluatie Brede School*. Vught: gemeente Vught.

Gemeente Vught. (2007). *Notitie Kiezen en Delen: Visiedocument sociaal beleid en maatschappelijke ondersteuning in Vught*. Vught: gemeente Vught.

Gemeente Vught. (2007). *Uitvoeringsplan Jeugdbeleid 2007-2008*. Vught: gemeente Vught.

Gezonderafvallen.nl. (2007). Gezond fastfood vaak een calorieën illusie. <http://64.233.183.104/searchq=cache:u84y1mxGrRUJ:www.gezonderafvallen.nl/page/711/fastfood-calorieen.html+gezond+fast-food&hl=nl&ct=clnk&cd=6&gl=nl>. Opgehaald op 22.09.2008.

Gezondheidsraad (2003). Overgewicht en Obesitas. Den Haag: Gezondheidsraad, publ.nr. 2003/07. Van www.gezondheidsraad.nl/pdf.php?ID=706. Opgehaald op 08.12.2008.

Graaf, N.D. & Wolters, W. (2005). *Maatschappelijke problemen. Beschrijvingen en verklaringen*. Amsterdam: Boom.

Hoyng, J. Colette Roques & Maarten van Bottenburg (2004). *Kerngegevens sportdeelname. Sportdeelname in Nederlandse gemeenten*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut / Arko Sports Media.

Kalmthout, J. & Lucassen, J. (2007). *Verenigingsmonitor 2006*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Kindercentrum 't Kasteeltje. Programma Activi10. <http://www.t-kasteeltje.nl/>. Opgehaald op 10.11.2008.

L' abée, D. (2004). *Beweegnorm*. Arnhem: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB). <http://www.nisb.nl/documenten/beweegnorm2004.pdf>. Opgehaald op 08.12.2008.

Leeuw, L. (2003). *Reconstructing Program Theories: Methods Available and Problems to be Solved*. American Journal of Evaluation, Vol. 24, No. 1, 2003, pp. 5-20. Published by Elsevier Science Inc. On behalf of American Evaluation Association.

Lindert, C. van, Jong, M. de & Dool, R. van den, (2008). *(On)beperkt sportief. Monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008*. 's-Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Lokaal Beraad Vught. (2003). *Welzijn/Vrije Tijd voor mensen met een beperking in Vught*. Vught: Lokaal Beraad Vught.

Lokaal Beraad Vught. (2005). *Startnotitie Vrijtijdsnetwerk voor mensen met een beperking in Vught*. Vught: Lokaal Beraad Vught.

Maris, A. & Maris, M. (2000). *Gestaltpraktijk*. Nieuwaal: Uitgeverij Boltboek.

Ministerie van buitenlandse zaken (2008). Civil Society.

<http://64.233.183.104/searchq=cache:L7kdulIkaYkJ:www.minbuza.nl/nl/themas,sociale-ontwikkeling/civil-society+civil+society&hl=nl&ct=clnk&cd=6&gl=nl>. Opgehaald op 22.09.2008.

Ministerie van VWS (2002). *Stimuleringsregeling breedtesport maart 2002*. Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2002). *Tussenstand breedtesportimpuls voor gemeenten en bonden in 2002. I-meting evaluatieonderzoek breedtesportimpuls*. Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2005). *Nota tijd voor sport. Bewegen, meedoen en presteren*. Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2005). Persbericht, 10 maart 2005: *Ross: 'Sport is door de breedtesportimpuls hoger op de lokale politieke agenda gekomen'*. Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2005). *Tussenstand breedtesportimpuls voor gemeenten, provincies en bonden in 2004*. Bussum/Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2006). *Samen voor Sport – Bewegen, Meedoen, Presteren*. Bussum/Den Haag: Directie Sport.

Ministerie van VWS (2007). Beleidsbrief Sport - 'De kracht van sport'. Kamerstuk, 15 oktober 2007.

Ministerie van VWS (2007). Koersbrief. Den Haag.

Ministerie van VWS (2008). *Bewegen*. 23 september 2008.
<http://www.minvws.nl/dossiers/sport/bewegen>. Opgehaald op 03.02.2009.

Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. (2007). *Werkplan 2007. Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet*. Vught: Servicepunt Vught.

Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet. (2008). *Werkplan 2008. Netwerk Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet*. Vught: Servicepunt Vught.

Pawson, P. & Tilley, N. (2006). *'Realistic evaluation'*. London: SAGE Publications Ltd.
Policy Research Corporation. (2008). *Eindrapport Sport en Economie. De economische betekenis van sport in Nederland*. Rotterdam: Policy Research Corporation.

Schweinberger, M. (2007). *Statistical methods for studying the evolution of networks and behavior*.

<http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/ppsw/2007/m.schweinberger/summary.pdf>.
Opgehaald op 22.09.2008.

Servicepunt Sport en Bewegen. (2007). *Offerte buurtsport in de gemeente Vught. 's-Hertogenbosch: gemeente 's-Hertogenbosch*.

Servicepunt Sport en Bewegen. (2008). *Tussenevaluatie Verenigingsondersteuning Vught*. 's-Hertogenbosch: gemeente 's-Hertogenbosch.

Servicepunt Sport en Bewegen. (2008). *Werkplan Verenigingsondersteuning gemeente Vught 2008*. 's-Hertogenbosch: gemeente 's-Hertogenbosch.

Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2005. Vrijwilligersorganisaties onderzocht. Over het tekort aan vrijwilligers en de wijze van werving en ondersteuning. Werkdocument 116. Jeroen Devilee.

Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2006. Sport in the Netherlands. Scp-publicatie 2006/10. Koen Breedveld en Annet Tiessen-Raaphorst (red.).

Sportservice Noord-Brabant (SSNB), (2004). *Projectplan Breedtesportimpuls gemeente Schijndel en Vught*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant, (2005). *Sportdeelname-onderzoek gemeente Vught*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant. (2006). *Eindrapportage IkSport gemeente Vught*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant. (2006). *Opdrachtbevestiging Bewegingmanager Basisschool De Wieken, Vught*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant. (2007). *Evaluatie Sportieve Brede School Vught schooljaar 2006-2007*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant. (2007). *Opdrachtbevestiging Sportement Vught*. Goirle: SSNB.

Sportservice Noord-Brabant. (2007). *Projectplan Sportement Vught 23 september 2007*. Goirle: SSNB.

Stegeman, H. (2005). *Naar elke dag sport en bewegen op school: vraagstellingen voor een bredere analyse*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Tiessen-Raaphorst, A. & Breedveld, K. (2007). Sport in the Netherlands. http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9789037703023/Sport_in_the_Netherlands.pdf. Opgehaald op 22.09.2008.

Tilley, N. (1993). *Understanding car parks, crime and CCTV: evaluation lessons forms safer cities*. Police research group crime preventing unit series paper no. 42. London: Home office police department.

Tilley, N. (2000). *'Realistic evaluation: An Overview'*. Presented at the Founding Conference of the Danish Evaluation Society, September 2000.

Vall, M. van de, (1990). *De structuur van ongestructureerde problemen: een rationele methode tot effectuering van beleid*. Uit: H.J. Van de Braak (red.), Rationaliteit en beleid. Hoofdstukken uit de Rotterdamse sociologie. Academisch Boeken Centrum, 1990, De Lier, pp. 41-80.

Van Dale woordenboek. Sport

<http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=sport>. Opgehaald op 22.09.2008.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2007). Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur.

<http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Sez/JOC/071210tekst%20landelijk%20overeenkomst%20definitief.pdf> opgehaald op 08.12.2008.

Vereniging Vughtse Sportraad. (2008). *Verslag 2006/2007*. Vught: Vereniging Vughtse Sportraad.

W.J.H. Mulier Instituut 's-Hertogenbosch. Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek. Definitie sport. Opgehaald op 22.09.2008.

<http://64.233.183.104/searchq=cache:P34uluWKmYwJ:www.mulierinstituut.nl/monitoring/rso/verantwoording/%E2%80%9CSport+is+een+menselijke+activiteit+die+veelal+plaatsvindt&hl=nl&ct=clnk&cd=1&gl=nl>.

Welzijn Vught. (2007). *Terugblik Samenwerking SSNB en Jongerenwerk SWV*. Vught: Welzijn Vught.

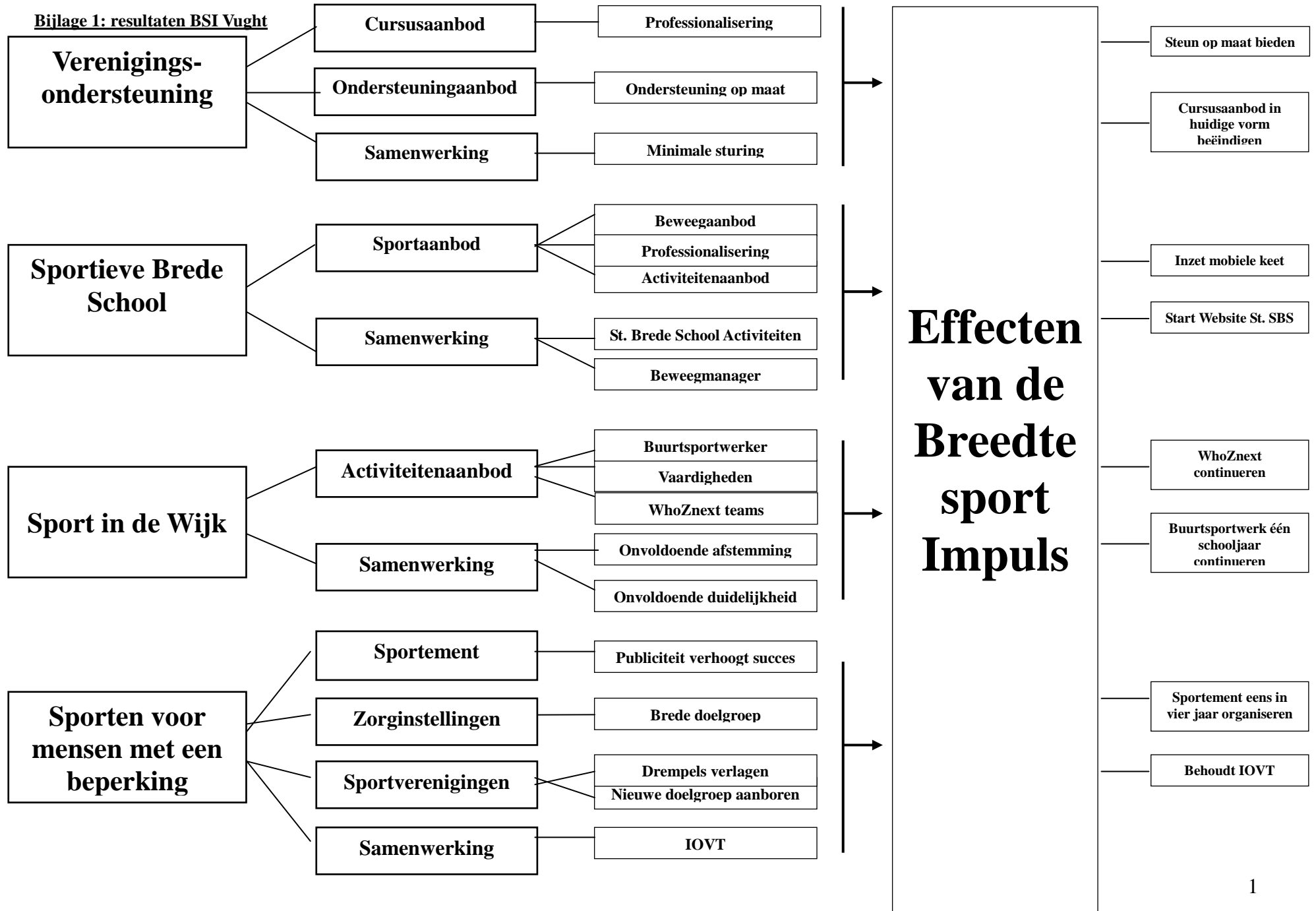
Welzijn Vught. (2008). *Eindverslag WHOZNEXT ZAAL VOETBAL TOERNOOI 3 januari 2008*. Vught: Welzijn Vught.

Welzijn Vught. (2008). *Evaluatie WhoZnext cq. BSI*. Vught: Welzijn Vught.

Welzijn Vught. (2008). *Tussentijdse Rapportage Activiteitenplan 2008 Welzijn Vught*. Vught: Welzijn Vught.

Yin, R.K. (2003). 'Case Study Research, Design and Methods'. London: SAGE Publications Ltd.

Bijlage 1: resultaten BSI Vught

Bijlage 2: labelingsysteem

Kernthema	Thema	Kernlabel	Label	Lading
Verenigingsondersteuning	Cursusaanbod	Professionalisering van verenigingen	Meer inzet op vrijwilligers	<ul style="list-style-type: none"> • “Verantwoordelijkheid creëren bij verenigingen om jongeren te laten sporten. Vrijwilligers korte cursus vrijwilligerswerk laten doen.”(D) • “Laat de verenigingen proberen zelf vrijwilligers te kweken, wanneer oud sporters minder actief kunnen meedoen. Leden laten mee groeien in productaanbod.” (I) • “Vrijwilligers in de sportverenigingen zijn van essentieel belang. Sportverenigingen draaien hierop en daarom is het aan te raden hierop in te zetten.” (T) • “...In de BSI ondersteuning zijn een aantal cursussen gegeven...” (M) • “Cursus EHBSO; daar waren op zich teveel intekenaars voor, terwijl de opfriscursus minimaal bezocht is. Dit was in 2007-2008.” (M) • “Sportservice Noord-Brabant heeft sinds 2006 actief cursussen aangeboden, zodat verenigingen meer professioneel bezig zijn geweest.” (L) • “De verenigingen hebben over het algemeen het meest interesse gehad in de EHBSO cursussen.” (K)
	Ondersteuningsaanbod	Ondersteuning op maat		<ul style="list-style-type: none"> • “Verenigingsondersteuning heeft in negen maanden tijd 17 verenigingen ondersteuning op maat geboden.” (F) • “Verenigingsondersteuning op het gebied van beleid, financieel of bouwtechnisch.” (F) • “Gemeente Vught wil haar verenigingen graag ondersteunen bij sporttakoverstijgende vragen en knelpunten. Men maakt hierbij gebruik van de werkwijze en opgebouwde kennis en expertise van de gemeente 's-Hertogenbosch en heeft de gemeente 's-Hertogenbosch daarom gevraagd de verenigingsondersteuning uit te voeren.” (E)
	Samenwerking in de uitvoering	Minimale sturing	Veld blijft sleutelrol houden	<ul style="list-style-type: none"> • “Rol van de Sportraad bewust niet groot.” (M) • “Samenwerking tussen gemeente Schijndel en Vught niet echt intensief. Voornamelijk over opzet van projecten.” (C) • “...contacten moeten worden gelegd...” (M) • “Het enthousiasme van verenigingen naar sportraad is niet zo hoog ten aanzien van de Sportraad.” (M) • “De verenigingen spelen een essentiële rol in het verloop van de BSI. Zij zijn een spilfunctie in de georganiseerde sport.” (T) • “Veel meer kennis zit in de verenigingen zelf.” (M) • “Verenigingen moeten gestimuleerd blijven worden om jongeren te laten sporten in samenwerking met andere partijen.”(D)

				<ul style="list-style-type: none"> • "...meer betrokkenheid van verenigingen verlangen."(M)
Sportieve Brede School	Sportaanbod	Activiteitenaanbod	Hoge deelname kinderen	<ul style="list-style-type: none"> • "...naschoolse sportactiviteiten lopen goed, ongeveer 100 kinderen participeren in activiteiten.." (F) • "Verenigingen geven clinics of de kinderen gaan als activiteit naar verenigingen." (F) • "Door de hoge opkomst van de kinderen, blijkt dat het sportaanbod aansluit bij de wensen en behoeften van de kinderen. De kinderen mogen zelf ook ideeën en voorstellen aandragen." (A) • "De activiteiten aangeboden via Activi10 worden door de kinderen van basisschool De Baarzen enthousiast bezocht." (A) • "Het doel is om betekenisvolle activiteiten te ontwikkelen" (B) • "Na een jaar activiteiten via Activi10 te hebben georganiseerd was het enthousiasme bij de kinderen en ouders erg groot." (B) • "Het aanbod is gevarieerd waarbij alle kinderen in de buurt en van andere scholen mogen meedoen onder professionele begeleiding." (B) • "De activiteiten in de eerste 'tranche' liepen ook al goed, echter is de verdeling van het aantal uren en geld niet in orde, wat de samenwerking beïnvloed." (K)
		Beweegaanbod	Vereist nog meer inzet	<ul style="list-style-type: none"> • "Meer beweegmomenten geven, in plaats van vaker laten sporten." (D) • "Nu maar één school die profiteert van gelden van de gemeente, terwijl alle basisscholen moeten gaan sporten." (M) • "Op dit moment zijn er nog te weinig beweegmomenten tijdens schooltijd door een gemis aan sportartikelen. Wanneer er meer sportmateriaal aanwezig is, kunnen de kinderen bijvoorbeeld tijdens de gymles geënthousiasmerd worden voor een sportonderdeel." (B) • "Door het aanbieden van een container of sportkeet, kunnen meer beweegmomenten worden gerealiseerd tijdens en na school op het schoolplein. Meerdere scholen kunnen hiervan profiteren". (B)
		Professionalisering		<ul style="list-style-type: none"> • "Het opzetten van een website vergroot de toegankelijkheid en daardoor een hogere deelname van de kinderen. Op dit moment is de informatie toegankelijk via de website van de kinderopvang. Door er een eigenstandige website van te maken, wordt de schijn van belangenverstrengelingen voorkomen."(A) • "De kwaliteitseisen en het fundament zijn gerealiseerd en opgepakt door andere organisaties in de stichting." (B) • "De samenwerking met het ROC was erg positief, hierdoor is de gym meer professioneel opgezet en zijn de docenten professioneler geworden." (B) • "De stagiaires van het ROC hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de brede school activiteiten op De Wieken." (B)
	Samenwerking	Stichting Brede	Voorspoedige	<ul style="list-style-type: none"> • "...Samenwerking loopt" (F)

		School Activiteiten	samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • “De Stichting Brede School Activiteiten is bedoeld voor alle basisscholen en sportverenigingen en er wordt nauw samengewerkt met de kinderopvang. De stichting is niet afhankelijk van een organisatie met bepaalde belangen.” (A) • “De samenwerking loopt voorspoedig middels de stichting.” (A) • “Het is prettig dat de verantwoordelijkheid nu niet meer alleen bij de school ligt, maar bij meerdere organisaties via de stichting.” (B) • “De samenwerking in de stichting verloopt goed. Er is een goede organisatie met veel animo. De sportverenigingen werken ook mee. Voornamelijk zijn dit de grotere sportverenigingen door meer capaciteit.” (B) • “t Kasteeltje is kartrekker en organiseert de activiteiten en zorgt voor vervoer en begeleiding.” (G) • “De sportieve brede school is een belangrijke aanvulling op de huidige brede school activiteiten. Hierdoor ontstaat nog meer aanbod en het is positief dat de buurt(kinderen) worden betrokken bij deze activiteiten.” (S)
		Beweegmanager	Stroperige samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • “Sportcoördinator in basisonderwijs contact gehad met Vught-Schijndel.”(C) • “De samenwerking met de beweegmanager verliep stroperig. Er werd resultaat verwacht, echter was de beweegmanager geen inspirerende kracht. Dit kostte de school te veel extra tijd en inzet.” (B) • “Doordat de school niet zelf de beweegmanager kon ‘kiezen’ was de onderlinge samenwerking niet goed. De ideeën van de beide partijen sloten niet bij elkaar aan. (B) • “Structurele inzet en mankracht zijn zeer beperkt. In het samenwerkingsproces valt nog meer winst te behalen.” (K)
Sport in de wijk	Activiteitenaanbod	WhoZnext teams	3 WZT succesvol opgezet	<ul style="list-style-type: none"> • “De WhoZnext teams hebben onder andere een zaalvoetbaltoernooi georganiseerd, een workshop Jumpen (6 weken lang, 20 kinderen per week begeleid), breakdance en streetdance.” (O) • De activiteiten georganiseerd door de WhoZnext teams zijn goed bezocht en een succes.” (N) • “Beide WhoZnext teams hebben samengewerkt. Ging goed, wel belangrijk is een duidelijke rolverdeling.” (O) • “Groepen enthousiast houden, zodat ze niet afhaken. Blijven motiveren, ook wanneer activiteit behaald is. Jongeren zelfstandig activiteiten laten organiseren. Wanneer het niet lukt, kunnen zij terugvallen op professionals.” (O) • “Je ziet wel wijzigingen in teamsamenstelling, maar dat komt ook doordat jongeren ouder worden en verhuizen.” (O) • “WhoZnext kan financiële en organisatorische mogelijkheden bieden voor activiteiten voor jongeren.” (O) • “Begeleiding blijft nodig binnen groepen.”(N) • “De WhoZnext teams laten concreet activiteiten zien en betrekken de Vughtse jeugd actief.”

				(T)
		Buurtsportwerker	Doelstellingen (nog) niet behaald	<ul style="list-style-type: none"> • “Aanbod niet verminderen.” (D) • “Vanuit gemeente activiteiten ontwikkelen.” (D) • “Verenigingen moeten gestimuleerd blijven worden. Zoals kennismakingscursussen organiseren.” (D) • “Doelstelling om de activiteiten te laten draaien door vrijwilligers is nog niet gelukt.” (D) • “Nog niet alle activiteiten zijn uitgevoerd in 2008, omdat de buurtsportwerker een aantal maanden ziek is geweest.” (D) • “Hangjongeren willen geen gebondenheid en regeltjes en willen zelf plaats etc. bepalen.” (D)
		Vaardigheden	Meer dan sport	<ul style="list-style-type: none"> • “Jongeren blijven activeren. Expertise moet blijven.” (D) • “Vanuit de gedachte van jongeren werken, meehelpen, niet voorkauwen, plan van aanpak.” (D) • “Aan de ene kant is het doel het realiseren van de activiteit. Daarnaast is de activiteit een middel, zodat zelfstandigheid bevordert wordt en dat de jongeren vaardigheden aanleren. Bijvoorbeeld: omgaan met teleurstellingen, werken in teamverband.” (O) • “Zelfredzaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel was al beter dan leeftijdgenoten.” (O) • “Jongeren moeten gemotiveerd blijven worden” (O) • “Het bieden van een stevige basis voor de jeugd, vergroot de kansen op een startkwalificatie.” (P)
	Samenwerking	Onvoldoende onderlinge afstemming		<ul style="list-style-type: none"> • “Samen met jongerenwerker en beleidsmedewerker Vught afspraken gemaakt. Niet elkaar tegenwerken.” (D) • “Niets betekend in jeugdsport en niets in kunnen betekenen. Was fijn geweest als er vanuit Welzijn Vught terugkoppeling was geweest.” (M) • “In het begin begeleid door Sportservice Noord-Brabant. Zij hebben de methodiek WhoZnext uitgelegd, samen met jongeren. Stappenplan doorgenomen. Sportservice is nu enkel adviseur.” (O) • “Er moet meer duidelijkheid over de buurtsportwerker komen. Dit werkt snijdend op het veld. Samenwerken en niet concurreren. Afstemming is gemaakt.” (O) • “De Gemeente moet de regie in handen nemen, om raakvlakken met jongerenwerk en buurtsportwerker af te stemmen.” (O)
		Onvoldoende duidelijkheid gemeente Vught		<ul style="list-style-type: none"> • “Gemis van aanspreekpunt in Vught.” (D) • “Klankbord in Vught ontbreekt sinds vertrek van beleidsmedewerker.” (D) • “Inwerken is te minimaal geweest vanuit Vught.” (D) • “Het is van belang dat er een duidelijk opdracht ligt vanuit de gemeente, waardoor er een duidelijke rolverdeling is ten aanzien van de buurtsportwerker en de jongerenwerker.” (N)
Sporten voor	Sportement	Publiciteit		<ul style="list-style-type: none"> • “De Sportraad kan gemakkelijk lobbyen tijdens een Sportement voor (sponsor)gelden.” (M)

mensen met een beperking		verhoogt succes		<ul style="list-style-type: none"> • “Het Sportement in 2007 heeft meer publiciteit gekregen voor mensen zonder een beperking. De verenigingen zijn ook meer actief benaderd, maar de verenigingen hebben nog een afwachtende houding ten aanzien van mensen met een beperking in verband met begeleiding, tijd en kosten.” (M) • “...geen zicht op ontmoetingen etc. Lokaal Beraad kan wel rol hebben op informeren en doorzetten.” (H) • “Sportservice Noord-Brabant heeft in 2005 een Sportement georganiseerd, lokaal is dit niet goed bevallen. Lokaal een nieuw Sportement opgezet door het Servicepunt Vrije Tijd en Vrijwillige Inzet, in 2007 uitgevoerd.” (J) • “Sportement 2007 was een groot succes. Opkomst was relatief te laag. Waarschijnlijk genoeg publiciteit, maar mensen niet een op een genoeg aangesproken om mensen naar Sportement te krijgen. Normale media werken onvoldoende om deze doelgroep te bereiken.” (H) • “Het zou ideaal zijn om het Sportement zo eens in de vier jaar te organiseren. Hierdoor worden mensen met een beperking en de verenigingen bewust van de mogelijkheden die er in Vught zijn op sportgebied. Eens in de vier jaar is genoeg, zodat de verenigingen niet te veel belast worden en de mensen niet overvoed” (I) • “Te veel nadruk op mensen met een beperking, daardoor weinig mensen met een beperking buiten de zorginstellingen. Doelgroep niet helemaal bereikt is. In 2006 waren geen mensen zonder beperking.” (M)
	Zorginstellingen	Brede doelgroep aanspreken		<ul style="list-style-type: none"> • “Scheiding tussen intramuraal en extramuraal klopt niet helemaal, het is een regeltechnische regel. Mensen die thuis wonen of op een woonvorm wonen, zouden gelijk behandeld moeten worden...Er is niet meer of minder begeleiding voor de ene of andere woonvorm.” (H) • “Sport als middel gebruiken voor integratie en sociale omgang.” (H) • “Mensen uit zorginstellingen worden gestimuleerd te sporten. Ouderen worden er ook in meegenomen, hangt af van de instelling.” (J) • “Probeer sport breder te trekken in Vught door niet alleen specifiek te richten op mensen met een beperking, maar ook op ouderen”. (I) • “Jaarlijkse sportactiviteit met begeleiders zorgcentra + leraren + coaches verenigingen. Over de hele breedte van de Breedtesportimpuls een wijksportdag, iedereen bij betrekken dus ook scholen + welzijnsorganisaties + mensen zonder beperking.” (H)

		Drempels verlagen		<ul style="list-style-type: none"> • Zorginstellingen hebben begeleiders die cliënten kunnen helpen naar sport, echter weet maar één persoon (de vrijetijdscoördinator) wat er te vinden is in Vught. Binnen instellingen is te weinig kennis van mogelijkheden voor sport.” (H) • “Mensen met een beperking ervaren hoge drempels om deel te nemen aan reguliere sportactiviteiten. Het is van belang om te bekijken welke mogelijkheden er wel zijn. Het wegnemen van drempels op het gebied van vervoer en begeleiding, vergroot de kans op sportdeelname van mensen met een beperking in een reguliere club.” (I) • “Hogere eigen bijdrage van cliënten, waardoor eigen budget voor vrije tijd vermindert. Mensen die intramuraal wonen mogen geen aanspraak maken op de WMO.” (H) • “Bezuinigingen op de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, waardoor zorginstellingen minder kunnen inzetten op welzijn en vrije tijd.” (H)
	Sportverenigingen	Nieuwe doelgroep aanboren		<ul style="list-style-type: none"> • “Toegankelijkheid verbeteren voor sportverenigingen (trapjes in accommodaties), daarnaast evt. aangepaste materialen beschikbaar stellen. Individuele voorzieningen WMO kan worden aangevraagd sinds 2008.” (H) • “Probeer ook mensen binnen sportverenigingen te houden, door bijvoorbeeld van sport te wisselen binnen de vereniging wanneer motivatie afneemt of beperking optreedt.” (I) • “Werken aan de beeldvorming. Sport is ook belangrijk voor mensen met een beperking. Zij kunnen hierdoor hun sociale netwerk vergroten.”(I)
	Samenwerking	IOVT		<ul style="list-style-type: none"> • “Bij cursussen en gehandicaptensport elkaar geïnformeerd en samengewerkt.” (C) • “Actief meegewerkt aan Sportement van 2007.” (M) • “Veel samengewerkt met alleen zorginstellingen.” (M) • “Samenwerking met het Lokaal Beraad Vught is er geweest in 2006-2007. Hier is regelmatig overleg mee geweest. Raakvlakken lagen echter te veel richting zorginstellingen.” (M) • “Innovatief Overleg Vrije Tijd (IOVT): nieuwe werkgroep. Individuen in instellingen aan een goede vrije tijdsbesteding helpen, vaak is dit sport.” (J) • “Het IOVT bestaat nu sinds anderhalf jaar waaraan verschillende organisaties deelnemen om” mensen met een beperking te stimuleren deel te nemen aan sport.” (I) • “Het IOVT draagt bij aan een verdere professionalisering om gestructureerd te werken aan het bereiken van de doelgroep” (I)

Bijlage 4: enquête

Uw kenmerk

Datum 17 september
2008

Ons kenmerk SLZ/PM/

Verzonden

Behandeld door P. Molhoek/(073) 658 01 09

Onderwerp

Beste bestuurder,

In 2005 ging de gemeente Vught van start met de Breedtesportimpuls. Het doel was om extra aandacht op de (recreatieve) sport te vestigen en meer mensen aan het sporten te krijgen. De Breedtesportimpuls kreeg vorm in een viertal projecten, waarvan ‘verenigingsondersteuning’ er één was.

De verenigingsondersteuning bestond uit een gevarieerd cursusaanbod voor bestuursleden, kader en vrijwilligers en een aantal thema-avonden over uiteenlopende onderwerpen. Daarbij kwam het sporten zelf aan de orde, maar ook was er volop aandacht voor de organisatie van de club, de financiële positie van de vereniging, sponsoring, alcoholgebruik, vrijwilligers en de jeugd.

In de loop van het traject ontving de gemeente veel positieve reacties en ook tussentijdse resultaten wezen op een succesvolle actie.

Nu de Breedtesportimpuls op zijn einde loopt, willen we graag tot een goede evaluatie komen. Daarvoor hebben we uw hulp nodig. U, als verenigingsbestuur, kunt immers het beste het resultaat van de Breedtesportimpuls binnen uw vereniging vaststellen.

Hierbij ontvangt u als sportvereniging een enquête. Aan de hand van de gestelde vragen is het mogelijk de resultaten goed te beoordelen. Dat is belangrijk voor een zorgvuldige evaluatie. Aan de hand van de uitkomsten kunnen we beoordelen welke onderdelen succesvol waren en welke minder. Ook kunnen we zien aan welke cursussen of thema's nog steeds behoefte is en hoe we het succes van de Breedtesportimpuls kunnen vertalen naar het sportbeleid. En daar varen we allemaal wel bij: de sporters, de verenigingen en de gemeente.

We nodigen u daarom van harte uit om de enquête in te vullen en te retourneren voor 1 oktober 2008, zodat we samen sterk kunnen blijven voor de Vughtse sport.

Wij zien de enquête graag tegemoet via de bijgesloten antwoordenvolp. Wanneer u nog vragen heeft dan kunt u contact opnemen met mevr. P. Molhoek.

Met dank voor uw medewerking!

Hoogachtend,

J.H. Teulings
Wethouder Sport

*Bijlage(n): enquêteformulier
antwoordenvolp*

ENQUÊTE BREEDTESPORTIMPULS SPORTVERENIGINGEN VUGHT 2008

Sportvereniging:

I. Algemeen

1.) Wat is uw (bestuurs)functie bij uw vereniging?

- Voorzitter
- Secretaris
- Commissielid
- Penningmeester
- Anders, namelijk

2.) Welke vorm(en) van sport wordt er binnen uw vereniging beoefend?

- Atletiek
- Gymnastiek
- Handbal
- Hockey
- Judo
- Korfbal
- Tennis
- Voetbal
- Volleybal
- Zwemmen
- Anders, namelijk

3.) Hoeveel leden had uw vereniging in 2008?

waarvan mannen

waarvan mensen met een beperking⁵

waarvan leden onder de 21 jaar

4.) Hoeveel leden had uw vereniging in 2006?

waarvan mannen

waarvan mensen met een beperking

waarvan leden onder de 21 jaar

5.) Heeft uw vereniging een wachtlijst? (Indien nee, ga verder met vraag 7)

Ja, hoeveel leden staan er op de wachtlijst?

Nee

5 Onder mensen met een beperking wordt verstaan: 'leden die lichamelijk of fysiek beperkt zijn in het beoefenen van sport en daardoor enige vorm van hulp nodig hebben'.

6.) Kunt u aangeven waarom uw vereniging een wachtlijst heeft?

.....
.....
.....

II. Activiteiten – Projecten

7.) Biedt uw vereniging specifieke activiteiten aan voor mensen met een beperking?

Ja, welke

.....
.....

Nee

8.) Biedt uw vereniging meer activiteiten aan voor mensen met een beperking sinds 2006?

Ja, welke

.....
.....

Nee

9.) Biedt uw vereniging specifieke activiteiten aan voor jongeren⁶?

Ja, welke

.....
.....

Nee

10.) Biedt uw vereniging meer activiteiten aan voor jongeren sinds 2006?

Ja, welke

.....
.....

Nee

11.) Gaat uw vereniging zich in de toekomst meer richten op een specifieke doelgroep door middel van activiteiten?:

Mensen met een beperking

Senioren⁷

Jongeren

Allochtonen

Anders, namelijk

.....
.....

N.v.t.

6 18 Onder jongeren wordt verstaan: 'leden jonger dan 21 jaar'.

7 Onder senioren wordt verstaan: 'leden ouder dan 65 jaar'.

III. Samenwerking – Rollen

12.) Hoe vaak heeft uw vereniging contact gehad met een van de volgende organisaties?
(omcirkel wat van toepassing is)

☐ Scholen	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Buurtverenigingen	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Bedrijven	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Gemeente	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Vereniging Vughtse Sportraad	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Sportservice Noord-Brabant (SSNB)	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Andere sportverenigingen	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Servicepunt Sport en Bewegen	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Sportcoach (stichting MEE)	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Gezondheidsorganisaties	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Ouderenorganisaties	nooit – dagelijks – wekelijks – maandelijks – jaarlijks
☐ Anders, namelijk	

13.) Heeft een van de leden van uw vereniging gebruik gemaakt van een de onderdelen van de BreedteSportImpuls?

- Jeugd in de sportvereniging
- Opzetten WhozNextTeam(s)
- Project (On)beperkt sporten
- Sportieve Brede School
- Thema avond: Gezond en verantwoord sporten
- Cursus: Beleidsplan
- Cursus: Train de trainer
- Cursus: Sponsoring
- Cursus: EHBSO
- Cursus: Opfrisavond EHBSO
- Cursus: Vrijwilligers
- Thema avond: Instructie Verantwoord Alcoholgebruik (IVA)
- Anders, namelijk
.....
.....
- Nee

14.) Wanneer is uw vereniging voor het eerst in aanraking gekomen met het project Breedtesportimpuls? (kunt u hierbij aangeven op welke manier u in aanraking bent gekomen met de Breedtesportimpuls?)

2006

.....
.....

2007

.....
.....

2008

.....
.....

15.) Zou u een volgende keer weer gebruik willen maken van een van de aangeboden cursussen?

- Ja
- Nee
- Motivering

.....
.....

16.) Welke cursussen zijn voor herhaling vatbaar? (zie vraag 13)

.....
.....
.....

17.) Hoe tevreden bent u over de samenwerking in het project Sportieve Brede School? (omcirkel wat van toepassing is en motiveer desgewenst)

zeer tevreden – tevreden – neutraal – ontevreden – zeer ontevreden – n.v.t.

.....
.....
.....

18.) Hoe tevreden bent u over het project van de WhozNextTeam(s)? (omcirkel wat van toepassing is en motiveer desgewenst)

zeer tevreden – tevreden – neutraal – ontevreden – zeer ontevreden – n.v.t.

.....
.....
.....

19.) Hoe tevreden bent u over het project (On)beperkt sporten?

(omcirkel wat van toepassing is en motiveer desgewenst)

zeer tevreden – tevreden – neutraal – ontevreden – zeer ontevreden – n.v.t.

.....
.....
.....

20.) Hoe tevreden bent u over de samenwerking met de gemeente Vught?

(omcirkel wat van toepassing is en motiveer desgewenst)

zeer tevreden – tevreden – neutraal – ontevreden – zeer ontevreden – n.v.t.

.....
.....
.....

IV. Kader – vrijwilligers

21.) Heeft uw vereniging vrijwilligers? (zo nee, ga dan verder met vraag 30)

- Ja, zo ja hoeveel?
- Nee

22.) Heeft uw vereniging een vrijwilligerscoördinator⁸ in dienst?

- Ja
- Nee

23.) Is het aantal vrijwilligers voor uw vereniging gegroeid sinds de invoering van de Breedtesportimpuls in 2006?

- Ja, zo ja hoeveel leden meer?
- Nee
- Geen verschil

24.) Voor welke functies binnen uw vereniging zoekt u vrijwilligers?

- Bestuurslid
- Commissielid
- Begeleider
- Trainer/coach
- Scheidsrechter/jurylid
- Anders, namelijk

.....
.....

- N.v.t.

8 Vrijwilligerscoördinator: centraal aanspreekpunt voor vrijwilligers

25.) Wat is volgens u de belangrijkste reden van het (eventuele) vrijwilligerstekort binnen uw vereniging?

- Tekort aan expertise van vrijwilligers
- Beperkte animo dat leden zich als vrijwilliger inzetten
- Anders, namelijk

.....
.....

- N.v.t.

6.) Is het kader beter toegerust door deelname aan eerder genoemde cursussen?

- Ja
- Nee
- Geen verandering
- N.v.t.

VI. Breedtesportimpuls

27.) Wat waren uw verwachtingen van de Breedtesportimpuls in 2006?

.....
.....
.....

28.) Zijn deze verwachtingen uitgekomen?

.....
.....
.....

29.) Is de betrokkenheid van eventuele vrijwilligers en het ledenaantal in uw vereniging na 2007 vergroot?

.....
.....
.....

30.) Wat zijn de verwachtingen van uw sportvereniging ten aanzien van verenigingsondersteuning voor de toekomst?

.....
.....
.....

31.) Welk onderdeel van de Breedtesportimpuls vindt uw vereniging dat een vervolg verdient?

.....
.....
.....

Hartelijk dank voor uw deelname aan deze enquête!

Bijlage 5: topiclijst

Breedtesportimpuls

1. Verwachtingen vooraf
2. Verwachtingen uitgekomen?
3. Algemene verloop per jaar
4. Verwachtingen na de BSI
5. Zijn activiteiten ingebed

Rollen

6. Gemeente
 1. Contact
 2. Contact zinvol?
7. VVS
 1. Is de Sportraad voldoende toegerust om u te vertegenwoordigen?
 2. Hoe vaak is er contact geweest?
 3. Contact zinvol?
8. SSNB
 1. Gebruik gemaakt van cursussen?
 2. Een volgende keer weer gebruik willen maken van de diensten van cursussen aangeboden door SSNB?
 3. Anderen cursussen/diensten aanraden?
 4. Welke zijn voor herhaling vatbaar
9. Verenigingsondersteuning
 1. Contact
 2. Contact zinvol?
 3. Voldoende toegerust?
 4. Een volgende keer weer gebruik maken van diensten?
 5. Welke zijn voor herhaling vatbaar?

Verenigingsondersteuning

1. Aantal vrijwilligers gegroeid voor de club sinds 2006 gegroeid?
2. Toerusting van het kader (leidende vrijwilligers)?
3. Verder, zie enquête

Sportieve Brede School

10. Deelgenomen?
11. Hoe?
12. Met wie samengewerkt?
13. Verloop samenwerking
14. Acties uitgevoerd?
15. Nieuwe acties?
16. Toekomst?

Sport in de Wijk

17. Deelgenomen?
18. Hoe?
19. Met wie samengewerkt?

20. Verloop samenwerking
21. Acties uitgevoerd?
22. Nieuwe acties?
23. Toekomst?

Sporten voor mensen met een beperking

24. Deelgenomen?
25. Hoe?
26. Met wie samengewerkt?
27. Verloop samenwerking
28. Acties uitgevoerd?
29. Nieuwe acties?
30. Toekomst?

Bijlage 6: lijst met afkortingen

BMI:	Body Mass Index
BSI:	Breedtesportimpuls
BSO:	BuitenSchoolse Opvang
BZ:	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CMO:	Context Mechanism Outcome (Pattern)
COVT:	Collectief Overleg Vrije Tijd
EHBSO:	Eerste hulp bij sportongelukken
IOVT:	Innovatief Overleg Vrije Tijd
IVA:	Instructie verantwoord alcoholgebruik
NNGB:	Nederlandse Norm Gezond Bewegen
NOC:	Nederlands Olympisch Comité
NSF:	Nederlandse Sport Federatie
SCP:	Sociaal Cultureel Planbureau
SSNB:	Sportservice Noord-Brabant
VNG:	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VVS:	Vereniging Vughtse Sportraad (VVS)
VWS:	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WMO:	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WV:	Welzijn Vught
WZT:	WhoZnext teams